کارل ۋېتتر پەرزەنت تەربىيەسى جەۋھەرلىرى

The Education of Karl Witte

بالىڭزنى ئويۇن ئارقىلىق تەربىيەلەڭ

3

ئادەت تەربىيەسى
پەزىلەت تەربىيەسى

شىنجاڭ خەلق باش نەشرىياتى
شىنجاڭ خەلق سەھىيە نەشرىياتى

ئانا تەربىيەسى بالا ئۇچۇن ئىنتايىن مۇھىم. تارىختىكى مەشھۇر كىشىلەرنىڭ بالا تەربىيەلەشكە ماھىر ئانىلىرى بولغان. شۇڭا پەرزەنت تەربىيەسىنى ئانىسىنى تەربىيەلەشتىن باشلىدىم.

بالا تەربىيەلەشتە، بالىنى چوقۇم قىزىقتۇرۇش كېرەك. بالا قىزىقسا، ئاندىن تەربىيەنىڭ ئۈنۈمى ياخشى بولىدۇ، ھالبۇكى بالىنى قىزىقتۇرۇشنىڭ ئەڭ ياخشى ئۇسۇلى تەربىيەنى ئويۇنغا ئايلاندۇرۇش.

تالانتلىق ئادەملەرنىڭ ئاساسى بالا مەزگىلىدە تۇرغۇزۇلىدۇ. شۇڭا بالىنى بالدۇر تەربىيەلەش كېرەك، قانچە بالدۇر تەربىيەلىسە، ئۈنۈمى شۇنچە روشەن بولىدۇ.

بالا تەربىيەلەشتە پېتەرلىك سەۋر- تاقەت ۋە ئەقىل- پاراسەت بولۇشى كېرەك.

ھېكايە سۆزلەش بالا تەربىيەلەشتىكى ئۈنۈملۈك ئۇسۇللارنىڭ بىرى. دىققەت قىلىشقا تېگىشلىكى، بالىغا ھېكايە سۆزلەپلا قالماي، يەنە بالىنىمۇ سۆزلەتكۈزۈش كېرەك.

ئويۇن بالىنى قىزىقتۇرالايدۇ، ئەگەر ئويۇن ئەقىل ۋە چوڭقۇر مەنىگە تويۇنسا، بالا ئويۇن ئوينىپ، تالانت ئىگىسىگە ئايلىنىدۇ.

ھەممە ئادەمدە تۇغما ئىقتىدار بولىدۇ، ئەگەر بالا ئۆسۈپ يېتىلىش جەريانىدا ئۈنىڭدىكى يوشۇرۇن ئىقتىدار ئەڭ چوڭ دەرىجىدە قېزىلسا ئۇنداقتا ئۇ «تالانت ئىگىسى» گە ئايلىنىدۇ. بولمىسا ئادەتتىكى ئادەم بولىدۇ. ھەربىر يوشۇرۇن ئىقتىدارنىڭ ئاچقۇچى ئەڭ ياخشى مەزگىلى بولىدۇ، ئۇ بولسىمۇ سەزگۈر مەزگىلى.

بىر ئادەمنىڭ خاراكتېرى ئۇنىڭ تەقدىرىنى بەلگىلەيدۇ. مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا، بىر ئادەمنىڭ ئېسىل ئەخلاق- پەزىلەتكە ۋە ياخشى خاراكتېرگە ئىگە بولۇشى بىلىملىك ۋە ئىقتىدارلىق بولۇشتىنمۇ مۇھىم.

تېلېفون: 18016892489
ئۇنىدار: 18016892489
QQ : 18016892489

ئىككىلىك كودنى سكانىرلاپ، بىزنى قوشۇپلىك

كارل ۋېتتر پەرزەنت تەربىيەسى جەۋھەرلىرى

بالىڭزنى ئويۇن ئارقىلىق تەربىيەلەڭ

بىلال ياقۇپ

تەرجىمە ئاساسىدا تۈزگۈچىلەر: ئاينۇر دولقۇن

ئايبۇۋى نەزەر

شىنجاڭ خەلق باش نەشرىياتى
شىنجاڭ خەلق سەھىيە نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

用游戏来教育孩子. 3：维吾尔文 / 比拉力·牙合甫编译. -- 乌鲁木齐 ：新疆人民卫生出版社, 2014.8
ISBN 978-7-5372-5788-6

Ⅰ. ①用… Ⅱ. ①比… Ⅲ. ①游戏课—学前教育—教学参考资料—维吾尔语（中国少数民族语言） Ⅳ. ① G613.7

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2014)第 224955 号

书　　名：用游戏来教育孩子. 3
编　　译：比拉力·牙合甫，阿依努尔·多力坤，阿依布比·尼扎尔
策　　划：艾麦尔江·艾麦提
责任编辑：帕丽旦·吾甫尔
责任校对：乔尔帕·吐尔逊
封面设计：海米旦·塞达力木
版式设计：阿丽屯古丽·玉努斯
插图设计：艾合麦提·阿布都热依穆，拜合提亚尔·穆合塔尔
出　　版：新疆人民总出版社
新疆人民卫生出版社
地　　址：乌鲁木齐市龙泉街 196 号
网　　址：http://www.xjpsp.com
印　　刷：乌鲁木齐军星印刷厂
发　　行：新疆新华书店
版　　次：2014 年 8 月第一版
印　　次：2015 年 5 月第一次印刷
开　　本：787 × 1092 mm　16 开本
印　　张：10.125
书　　号：ISBN 978-7-5372-5788-6
印　　数：1—5000
定　　价：37.00 元

发行科联系电话：（0991）2823055　邮编：830001

بالىلار بىزنىڭ، بىزنىڭ بولسۇن

(كىرىش سۆز ئورنىدا)

ئابدۇقادىر جالالىدىن

تۇرمۇشىمىزدا بالا بېقىشنىڭ گېپى بولۇپ تۇرىدۇ. «بالا بېقىش» دېگەن ئىبارىدە بالىنىڭ ئوزۇقلىنىشى، كىيىنىشى ۋە بىخەتەرلىكىگە بولغان كاپالەت ئېپادىلىنىپ تۇرىدۇ. ھاياتلىق بىر ئىنساننىڭ ئاساسىي زېھنىنى ئىگىلىگەندە، يەنى ئادەمنىڭ قىلغان ـ ئەتكەنلىرى جان بېقىش، تىرىكچىلىك قىلىش، ئۆزىنى قوغداپ قېلىشنىڭ نېرىسىغا ئۆتمىگەندە، بۇنداق ئەھۋال بىر ئادەمنىڭ پۈتۈن ئۆمرىنى ئىگىلىگەندە، ئۇ ئادەم جاھانسازلىقتىن ھالقىپ، سۈپەتلىك تۇرمۇش ھەققىدە خىيال سۈرەلمەيدىغان بولۇپ قالىدۇ. نەتىجىدە «بالا بېقىش» ئۆلارنىڭ نەزىرىدە بالىلارغا نان تېپىپ بېرىش مەنىسىدە چەكلەنگەن بولىدۇ. خەلقىمىز ئەمەل قىلىپ كەلگەن ئىبادەت ۋە تىجارەت ئەقىدىلىرىدە، پەرزەنت تەربىيەسىگە دائىر قىممەتلىك، مول تەجرىبىلەر بار. بىزنىڭ بۇلارنى قېزىشىمىز يېتەرلىك ئەمەس، تەتقىق قىلىشىمىز يېتەرلىك ئەمەس، ئۇلارنى ھازىرقى كۈندىلىك تۇرمۇشىمىزغا تەتبىقلىشىمىز يېتەرلىك ئەمەس. پەرزەنت تەربىيەسى ھەققىدىكى قىلغانلىرىمىز مۇئەييەن بىر ئادەت تۈسىدە كەلدىكى، ئەقىل بابىدىكى چۈشەنىش، تەتقىق قىلىش، ئۆزگەرتىش، يېڭىلاش، زامانىنىڭ ئەلپازىغا ئۇدۇللاش تەرىقىسىدىكى ئۇرۇنۇشلىرىمىز يوق ھېسابتا بولدى. جاھان جىق ئۆزگەردى، ئەتراپىمىزدىكى مۇھىت بارغانسېرى بىزگە ناتونۇش تۈيۇلىدىغان بولۇپ قالدى. ئۆزىمىزمۇ ياتلىشىپ كېتىۋاتىمىز. گويا ئاساسىي ئېقىمغا ئۆز تاللىشىمىزنى يوقاتقان بېگانە پىلانتا بولۇپ قالدۇق. باللىرىمىزنى يەسلى ياكى مەكتەپكە تاپشۇرۇپ بېرىپلا، تىرىكچىلىك غېمىدە پىتراپ يۈردۇق. ئەۋلاد تەربىيەسىنى ئاتا ـ ئانىلار ئۆزلىرى قىلماي، ھاۋالە شەكلىدە ئادا قىلىدىغان بولۇپ كېتىشتى. بۇنىڭ ئاقىۋىتىدىكى ساناقسىز بەدەللەر مۇھاكىمسىز قالدى.

ئەمەلىيەتتە، ھازىر بىزگە پەرزەنت تەربىيەسىدەك تەخىرسىز مەسىلە بولمىسا كېرەك. ئۇ بىز قىلالايدىغان، لېكىن سەل قارالغان مەسىلە. تەربىيە كۆرگەن ئۇقۇمۇشلۇق ئاياللار ئەرلىرىنىڭ كاپالىتىدە زېھنىنى پەرزەنت تەربىيەسىگە قاراتسا، تەربىيە مەسىلىرىگە ئائىت ئىجابىي تەجرىبىلىرىنى كېڭەيتسە، ئۇلارنىڭ قوللىرىدىمۇ قەلەم توختىسا، ئائىلە، نىكاھ، پەرزەنت تەربىيەسى ساھەسىدە ئاياللاردىنمۇ مۇتەپەككۇرلار چىقسا، زىيالىي ئاياللاردىن تەشكىللەنگەن ئەنجۇمەنلەر ئىجتىمائىي دۇرۇس ئېنېرگىيەنىڭ يادروسىغا ئايلانسا، پۇلدارلار بۇ ھەقتىكى تەتقىقات ۋە ئىزدىنىشلەرگە ئىقتىسادىي جەھەتتىن ھامىي بولسا، پۈتۈن ئۇيغۇر جەمئىيىتى ئەۋلاد تەربىيەسىنى ئۆزىنىڭ بىلىش تەجرىبىلىرى، ماتېرىيال ئەنئەنىلىرى، گۈزەللىك ئېڭى بىلەن مەزمۇنلىسا، بۇ ئۆز نۆۋىتىدە زامانىۋى بىلىم ۋە ئەندىزىلەر بىلەن بېيىپ بارسا، ئىستىقبال ھەر كىمنىڭ ئۆز قولىدا بولار ئىدى.

بىلال ياقۇپ، ئاينۇر دولقۇن، ئايبۇۋى نەزەر قاتارلىق ئاپتورلارنىڭ ھەمكارلىقىدا

«بالىڭزنى ئويۇن ئارقىلىق تەربىيەلەڭ» دېگەن كىتاب ۋۇجۇدقا كەپتۇ. بىر چاغلاردا ئوقۇرمەنلىرىمىز بىلەن يۈز كۆرۈشكەن «كارل ۋېتىرنىڭ پەرزەنت تەربىيەسى» ناملىق كىتاب يۇقىرىقى ئاپتورلارنىڭ ئەمگىكى بىلەن قوللىنىشچان، ئاممىباب هالەتكە كەپتۇ. بۇ ئاتا-ئانىلارنىڭ پەرزەنت تەربىيەسىگە ئائىت هالقىلىق يەكۈنلەرنى جەريان ۋە باسقۇچلار ئارقىلىق ئىگىلىشىگە قولايلىق يارىتىدىغان ئەمگەك بولۇپتۇ. ئەلۋەتتە، كىتابتىكى پىكىرلەر تەرجىمىدىن كەلگەندۇر. كىتابنىڭ قۇرۇلمىسى، كىرىشتۇرۇلگەن رەسىملەرنى نەزەرگە ئالغانىدا ئىجادىي ئەمگەكلەرنىڭمۇ خېلى سالمىقى بار ئىكەن. لېكىن هېس قىلالمايمىز، بىر پارچە ئەسەرنى تەرجىمە قىلىش ياكى تۈزۈش زۆرۈرىيىتى هەققىدىكى هېسمۇ بىر ئىجادىيەت، تەرجىمە باسقۇچلىرىمۇ ئىجادىيەتتۇر. ئومۇمەن، هەرقانداق ئەمگەك ئىجادىيەتتۇر. بىرلا شەرت: بۇ ئەمگەك ئۆز تاللىشىڭزدىن ئۆتۈشى كېرەك.

بىلال ياقۇپ، ئاينۇر دولقۇنلار بىز تازىلىغان بۇلاقلاردىن سۇ ئىچكەن ئاسپىرانتلار، ئۇلارنىڭ رىزقى قوشۇلۇپ، پەرزەنتلىك بولغانلىقىدىن كېيىنكى كەچۈرمىشلىرى تەقەززاسىدا مەزكۇر كىتابنى ئورتاق ئەمگەكنىڭ نىشانلاپ، ئاخىر بىر باشقا ئىلىپ چىقىپتۇ. مەن ئۇلارنىڭ بۇ تۈنجى مېۋىسىدىن سۆيۈندۈم. بىزنىڭ ئوقۇغان خانىم-قىزلىرىمىز ئاز ئەمەس، ئۇلارنىڭ كۆپلىرى ئىدارە-ئورگانلارنىڭ خىزمىتى ۋە تۇرمۇش هەلەكچىلىكىدىن ئېشىنالمايلا ئۆتۈپ كېتىدۇ. لېكىن ئۇلار شۇ هەلەكچىلىكتىن هالقىپ، ئەۋلاد تەربىيەسى بابىدا جەمئىيەتكە كۆڭلىنى ئىزهار قىپتۇ. بۇ كىتابنىڭ ئۇلارنىڭ كەلگۈسىدىكى مول ئەقلىي مەهسۇلاتلىرىدىن بىر بېشارەت بولۇپ قېلىشىنى ئۈمىد قىلىپ، مۇشۇ كىرىش سۆزىنى ئارمىغان قىلدىم.

كىتابنىڭ ئىلمىيلىكى، ئەمەلىيلىكى جەمئىيەتتىكى هەرقايسى ئاتا-ئانىلارنىڭ باهاسى ئارقىلىق مۇئەييەنلەشسۇن. مېنىڭ ئارزۇ قىلىدىغنىم: ئەۋلاد تەربىيەسى هەققىدىكى تەلقىنلەر كۆپەيسۇن، ئىلمىي تەتقىقاتلار ۋە ئىزدىنىشلەر ئېهتىياجىمىزدىن ئاشقۇدەك بولسۇن. شۇ چاغدىلا بىز نوقۇل بىيولوگىيەلىك ئاتا-ئانا بولۇشتىن ئىنسانىي ئاتا-ئانا بولۇشقا، ئەقىل ۋە مەنىۋىيەت سەيناسىدىن ئىززەت تېپىشقا مۇيەسسەر بولالايمىز.

2014-يىل 16-نويابىر ئۈرۈمچى

مۇندەرىجە

5- بۆلەك ئادەت تەربىيەسى

01 ياخشى ئۆگىنىش ئادىتى يېتىلدۈرۈش 1

ياخشى ئۆگىنىش ئادىتى يېتىلدۈرۈش ئۇنچە ئاسان ئەمەس. بالىلارنىڭ گۆدەكلىكىدە يېتىلدۈرگەن ياخشى ئادىتى ئۇلارغا ئۆمۈر بويى نەپ بېرىدۇ. ئاتا- ئانىلارنىڭ بالىلارنىڭ ئۆگىنىش، تۇرمۇش ئىشلىرىغا يېتەكچىلىك قىلىش يۈكىمۇ .....

02 ئىش قىلغاندا ئىزچىل بولىدىغان ياخشى ئادەت يېتىلدۈرۈش 16

بالىنىڭ دىققىتىنىڭ مەركەزلىشىش ۋاقتى ناھايىتى قىسقا بولىدۇ. شۇنداقتىمۇ ئاتا- ئانىلار بالىلارنىڭ ئەمەلى ئەھۋالىغا ئاساسەن ئۇلارنىڭ چىدامچانلىقىنى چىنىقتۇرۇپ، ئىش قىلغاندا ئىزچىل بولىدىغان ياخشى ئادەتنى يېتىلدۈرۈشى .....

03 ئۆزىنىڭ ئىشىنى ئۆزى قىلىش 30

مۇستەقىل ياشاش ئىقتىدارى ھەممە ئىقتىدارلارنىڭ ئاساسى. ئەگەر بالا تۇرمۇشتىكى ئىشلارنىمۇ ئۆز ئالدىغا بىر ياقلىق قىلالمىسا، كىچىكتە ئۇ چوڭ ئىشلارنى قىلالمايدۇ. ھەتتا ئادەتتىكى ئادەملەرگىمۇ يېتەلمەسلىكى مۇمكىن. بالىغا مۇستەقىل ياشاشنى .....

04 تۇرمۇشتا تەرتىپلىك بولىدىغان ياخشى ئادەت يېتىلدۈرۈش 47

تەرتىپلىك تۇرمۇش ئادەمگە تېخىمۇ راھەت ۋە ئازادىلىك بەخش ئېتىدۇ. گۆدەكلىك مەزگىلى بالىلارنىڭ «تەرتىپكە سەزگۈر مەزگىلى» بولۇپ، بۇ ۋاقىتتا بالىلاردا تەرتىپلىك تۇرمۇش ئادىتىنى يېتىلدۈرۈش ئاسان ھەم ئۇلار ئۈچۈن .....

05 ھۆرمەتمۇ بىر خىل ئادەت 65

باشقىلارنى ھۆرمەت قىلغاندىلا ئاندىن باشقىلارنىڭ ھۆرمىتىگە ئېرىشكىلى بولىدۇ. ھۆرمەت قىلىش بىر خىل ئادەت. ئەگەر بالا كىچىكىدىن باشلاپلا باشقىلارنى ھۆرمەتلەشنى ئادەت قىلسا، چوڭ بولغاندا باشقىلار بىلەن ئەپ .....

مۇندەرىجە

6 - بۆلەك پەزىلەت تەربىيەسى

01 بالا قانداق قىلغاندا دوستلىرى بىلەن ئىناق ئۆتىلەيدۇ 81
ئالاقە بالىنىڭ ئۆزۈپ يېتىلىش، خاراكتېر شەكىللىنىش ھەم تەرەققىي قىلىشىدا ئىنتايىن مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە. بالىنىڭ دوستلىرى بىلەن قانداق ئالاقە قىلىشى ئۇنىڭ چوڭ بولغاندىن كېيىن باشقىلار بىلەن قانداق ئالاقە قىلىشىغا ئاساس .....

02 بالىلار قانداق قىلغاندا ئائىلە ئەزالىرى بىلەن ئىناق ئۆتىلەيدۇ 97
ياخشى ئائىلە كەيپىياتى بالىنىڭ خاراكتېرىنىڭ شەكىللىنىشى ھەم پىسخىك تەرەققىياتىدا ھەل قىلغۇچ رول ئويناپىدۇ. ئازادە، خۇشال، يۇمۇرىستىك، ئىللىق ئائىلە مۇھىتى بالىنىڭ خاراكتېرىنىڭ شەكىللىشىدە ئىجابىي رول ئويناپ، ساغلام .....

03 بالا تەربىيەلەشتە ئاۋۋال جەمئىيەتنى چۈشەندۈرۈش كېرەك 114
بالىلارغا جەمئىيەتنىڭ قارائىغۇ تەرەپلىرىنى بالدۇراق كۆرسىتىپ قويۇش، ھەرگىزمۇ ئۇلاردا ناچار پىسخىكا شەكىللەندۈرمەيدۇ، بەلكى ئۇلار بۇ دۇنيادا گۈزەللىكنىڭ، خۇنۇكلىكنىڭ، ياخشى ھەم يامان ئادەملەرنىڭمۇ بارلىقىنى بىلىپ .....

04 بالىلارغا باشقىلار بىلەن قانداق سۆزلىشىشنى ئۆگىتىش 127
سۆزلىشىمۇ بىر خىل سەنئەت، سۆزلىشىشنى بىلىش بىلەملىك كىشىلىك مۇناسىۋەتنىڭ ياخشى - يامان بولۇشىغا بىۋاستە تەسىر كۆرسىتىدۇ. گەرچە بالا بولسىمۇ، ئەمما گەپ - سۆزى جايىدا بولمىسا، يەنىلا باشقىلارغا ئازار بېرىدۇ، كىشىنى بىزار .....

05 بالىلارغا مىننەتدار بولۇشنى ئۆگىتىش كېرەك 140
مىننەتدار بولۇشنى بىلىش تۇرمۇشنى تېخىمۇ گۈزەل قىلىدۇ. باشقىلارنىڭ كەمچىلىكىنى، ئۆزىنىڭ ئارتۇقچىلىقىنىلا كۆرۈش كىشىدە ئاغرىنىش ھېسسىياتى پەيدا قىلىدۇ. بىراق بىز بۇ دۇنياغا مىننەتدارلىققا تولغان قەلب بىلەن مۇئامىلە قىلالىساق، دۇنيانىڭ گۈزەللىكىنى .....

5 - بۆلەك

ئادەت تەربىيەسى

1. ياخشى ئۆگىنىش ئادىتى يېتىلدۈرۈش

نۇرغۇن ئاتا - ئانىلار باللىرى باشلانغۇچ مەكتەپكە كىرگەندىن كېيىن باللىرىدا ئۆگىنىش ئادىتى يېتىلدۈرۈشكە باشلايدۇ، ئەمما ياخشى ئۆگىنىش ئادىتى يېتىلدۈرۈشنىڭ ئۇنچە ئاسان ئەمەسلىكىنى بايقايدۇ. ناچار ئۆگىنىش ئادىتىنى باللار ئۆزلۈكىدىن يېتىلدۈرۈۋالىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇنداق ناچار ئادەتنى ئۆزگەرتىش تولىمۇ قىيىن. شۇڭا ئاتا - ئانىلار باللاردا ياخشى ئۆگىنىش ئادىتى يېتىلدۈرۈشنى كىچىك ۋاقتىدىن باشلاش كېرەك. باللارنىڭ گۆدەكلىكىدە يېتىلدۈرگەن ياخشى ئادىتى ئۇلارغا ئۆمۈر بويى نەپ بېرىدۇ. ئاتا - ئانىلارنىڭ باللارنىڭ ئۆگىنىش، تۇرمۇش ئىشلىرىغا يېتەكچىلىك قىلىش يۈكىمۇ كۆپ يېنىكلەيدۇ.

ئۆگەنگەندە ئەستايىدىل ئۆگىنىش، ئوينىغاندا ئېچىلىپ ـ يېيىلىپ ئويناش

كىچىك كارل ئۆگىنىشتە ئالاھىدە ياخشى نەتىجىگە ئېرىشكەندىن كېيىن، نۇرغۇن ئاتا ـ ئانىلار كارل ۋېتىردىن، نېمە ئۈچۈن باللىرىنىڭ شۇنچە قېتىرقىنىپ تىرىشىپ ئۆگەنسىمۇ، لېكىن نەتىجىسىنىڭ كۆڭۈلدىكىدەك بولمايدىغانلىقىنى سورىشاتتى. ئۇلار كىچىك كارلنىڭ نەتىجىسىنىڭ ياخشى بولۇشىنى ئۈنىگىدا تۇغما تالانتنىڭ بولغانلىقىدا دەپ قارايتتى. كارل ۋېتىر بۇ ئاتا ـ ئانىلارنىڭ باللىرىنى داۋاملىق ئادەم قىلىشىنى ئارزۇ قىلىدىغانلىقىنى ياخشى چۈشىنەتتى. بەزى باللار كىچىكىدىن شۇنداق ئەقىللىق، چېچەن، قىزىقىشى ھەر خىل بولسىمۇ، ئەمما ئاتا ـ ئانىلار ئۇلارنى تۇغرا يېتەكلىمەيدۇ. «ئۇلارنى ھەممە نىشقا تەڭ ئېسىلدۇرىدۇ»، نەتىجىدە ئۇلار ھېچقايسىسىنى ياخشى ئۆگىنەلمەيدۇ.

كىچىك كارلنىڭ قىزىقىشىمۇ ناھايىتى كۆچلۈك، ياخشى كۆرىدىغان نەرسىلىرى كۆپ ئىدى، ئەمما كارل ۋېتىر ئۇنى قاتتىق تەربىيەلەپ، ئىشلارنى پىلانلىق ئورۇنلاشتۇرغۇزاتتى. ۋاقتىنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇشنى، قىزىقىشىنىڭ كۆپ بولۇشى تۈپەيلى ئۆگىنىشكە تەسىر يەتكۈزمەسلىكنى تەلەپ قىلاتتى. كارل ۋېتىر كىچىك كارلدا كىچىكىدىن پۈتۈن دىققىتى بىلەن ئىش قىلىدىغان ياخشى ئادەتنى يېتىلدۈرگەن بولۇپ، ئۆگەنگەندە بېرىلىپ، ئەستايىدىل ئۆگىنەتتى، ئوينىغاندا ئېچىلىپ ـ يېيىلىپ ئوينايتتى، مەلۇم بىر دەرسنى ئۆگىنىۋاتقاندا، باشقا دەرستىكى مەسىلىلەرنى ئويلىمايتتى. ئەگەر ئۆگىنىش قىلغاندا پۈتۈن زېھنى بىلەن بېرىلمىسە، پۈتۈن بىر كۈن كىتابنى قۇچاقلاپ پارتىغا دۈم يېتىۋالغان بىلەنمۇ ھېچقانداق ئۈنۈمى بولمايدۇ. ۋاقتىنى ئىسراپ قىلىپلا قالماستىن، يەنە ئاتا ـ ئانىلارغا تىرىشىپ ئۆگىنىۋاتقان ساختا تەسىر بېرىپ قويىدۇ.

ھەمىشە مەلۇم، كىچىك كارل تۇغۇلغاندا ئەقلىي قابىلىيىتى ئاجىز بالا ئىدى. ئۇنىڭ ئۆگىنىشتە كۆرۈنەرلىك نەتىجىلەرگە ئېرىشىشى ئۇنىڭ تالانتلىق بولغانلىقىدىن بولماستىن، بەلكى ياخشى ئۆگىنىش ئادىتى يېتىلدۈرگەنلىكىدە. ھەممە بالا تۇغۇلغاندا يوشۇرۇن ئىقتىدارى ئاساسەن ئوخشاش بولىدۇ. ئەمما ئۆسۈپ يېتىلىش جەريانىدا ھەر خىل ئامىللارنىڭ تەسىرىگە ئۇچرايدۇ، ئاتا ـ ئانىلارنىڭ دەسلەپكى تەربىيەسى باللارنىڭ يوشۇرۇن ئىقتىدارىنىڭ جارى بولۇش دەرىجىسىنى بەلگىلەيدۇ. باللارنىڭ ئۆگىنىش نەتىجىسىنىڭ كۆڭۈلدىكىدەك بولۇشىدا، ياخشى بولغان ئۆگىنىش ئادىتى يېتىلدۈرۈش ئىنتايىن مۇھىم. ئۆگىنىش ئادىتى يېتىلدۈرۈشتە ئاتا ـ ئانىلار ئىنتايىن مۇھىم رول ئويناپدۇ.

پۇرچاق ئاقلاش

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: بىر چىنە پۇرچاق، كىچىك داس

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالىغا بىر ئورۇندۇق، كىچىك سولياۋ داس، بىر چىنە ئاقلانمىغان پۇرچاق تەييارلاپ بېرىش.

2. بالىغا ئاقلاپ بولغان پۇرچاقنى كىچىك داسقا سېلىشنى ئېيتىش.

3. ئاقلاپ بولغاندىن كېيىن، بالىغا قانچە تال پۇرچاق ئاقلىغانلىقىنى سانىتىش.

4. بۇ ئويۇن بالىلارنىڭ قول مۇسكۇلىنىڭ ئىنچىكە ھەرىكەتلەرنى قىلىش ئىقتىدارىنى چىنىقتۇرىدۇ، ئۇنىڭدىن باشقا يەنە بالىلاردا سەۋرچانلىق، ئىنچىكىلىك، ئەستايىدىللىق ئادەتلىرىنى يېتىلدۈرۈشكە پايدىلىق.

ئويۇننىڭ مۇھىم نۇقتىسى

بالىغا ئاقلىغان پۇرچاقنى سانىتىش، بۇ بالىلاردا چىدامچانلىقنى يېتىلدۈرىدۇ.

بانان بالغا كيىم كيدۈرۈش

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: سېرىق رەڭلىك قەغەز، شىلىم، ئاق قەغەز

ئۆيىناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار ئاۋۇال ئاق قەغەزگە بانانىنىڭ شەكلىنى سىزىدۇ.
2. بالغا سېرىق رەڭلىك قەغەزنى كىچىك ـ كىچىك قىلىپ يىرتقۇزىدۇ.
3. بالا شىلىم بىلەن بانان بالغا سېرىق كىيىم كىيگۈزىدۇ، يەنى سېرىق قەغەز پارچىلىرىنى بانانىنىڭ رەسىمگە چاپلايدۇ.
4. پۈتكەندىن كېيىن «بانان» نى كېسىپ، تامغا چاپلاپ قويىمىز.
5. بالا قەغەزنى چاپلاۋاتقاندا، ئاتا ـ ئانىلار يېنىدا تۇرۇپ بالغا سەۋرچانلىق بىلەن، ئىنچىكىلىك بىلەن ئەستايىدىل قىلىشقا ئىلھاملاندۇرۇش.

4

مارجان ئۆتكۈزۈش

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: مارجان، ئىككى تال يىپ

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئالدى بىلەن چوڭلار مارجاننى يىپقا ئۆتكۈزۈپ ئۇلىغە كۆرسىتىپ بېرىدۇ.

2. باللار ياخشى كۆزىتىدۇ.

3. ئاتا ـ ئانىلار بالىنى ئۆزى قول سىلىپ بىر تىزىق مارجان ئۆتكۈزۈپ بېقىشقا رىغبەتلەندۈرىدۇ.

4. بالىنىڭ ئۆتكۈزۈشىگە قولاي بولسۇن ئۈچۈن، مارجاننىڭ تۆشۈكى يوغانراقىنى تاللاش، يىپنىڭ چىڭ، قاتتىقراقىنى تاللاش كېرەك.

«ئۆگەنگەندە ئەستايىدىل ئۆگىنىش، ئوينىغاندا ئېچىلىپ ـ يېيىلىپ ئويناش» نۇرغۇن ئاتا ـ ئانىلار بىلىدىغان سۆزات. ئەمما نۇرغۇن ئاتا ـ ئانىلار بالىنى تەربىيەلەش جەريانىدا دائىم پەقەت بالىنىڭ قانچە سائەت ئۆگەنگىنىگىلا قاراپ، ئۆگىنىشكە ھەقىقىي كىرىشكەن ـ كىرىشمىگەنلىكىگە دىققەت قىلمايدۇ. بالىنىڭ ئۆگىنىش ھالىتىنى ھەرۋاقىت كۆزىتىپ تۇرۇش كېرەك. ناۋادا بالا داۋاملىق ئۆگىنىشكە تاقەت قىلالمىغان بولسا ياكى كۆڭلى بىر يەردە بولمىسا، ئۇنىڭ سىرتقا چىقىپ قانغۇدەك ئويناپ كىرىپ، ئاندىن ئۆگەنگىنى ياخشى.

بىرىلىپ ئۆگەنسە ئۆگىنىش ئۇنۇمى يۇقىرى بولىدۇ

كارل ۋېتىرنىڭ بىر دوستىنىڭ خاتۇېر ئىسىملىك بىر ئوغلى بولۇپ، ئاتا- ئانىسى ئۇنى ئىنتايىن تىرىشچان بالا دەپ قارايدىكەن. ئەمما ئۇنىڭ ئۆگىنىش نەتىجىسى كۆڭۈلدىكىدەك ئەمەس ئىكەن. ئۇلار كارل ۋېتىرنى تەكلىپ قىلىپ، نېمىشقا شۇنداق بولىدىغانلىقىنى سوراپتۇ. كارل ۋېتىر خاتۇېرنىڭ قانداق ئۆگىنىدىغانلىقىنى يوشۇرۇنچە كۆزىتىپ، شۇنى بايقايدۇكى، خاتۇېر شىرەنىڭ ئالدىدا شۇنچە ئۇزاق ئولتۇرسىمۇ، ئۇنىڭ كۆزلىرى كىتابتا بولماي، دېرىزە سىرتىغا قاراپ ھاڭۇېقىپ تۇرىدىكەن.

كارل ۋېتىر ئاستا ئۇنىڭ كەينىدىن كېلىپ مۇرىسىگە ئۇرغاندا، ئۇ ئاندىن ئۆزىگە كەپتۇ. كارل ۋېتىر خاتۇېر بىلەن تەپسىلىي پىكىرلىشىپتۇ، ئەسلىدە خاتۇېر ئۆزىنى مۇشتۇمزورلارنى يوقىتىپ، ئاجىزلارنى يۆلەيدىغان، ھەققانىيەتنى ياقلايدىغان قەھرىمان دەپ خىيال قىلىۋاتقان ئىكەن. كارل ۋېتىر ئۇنىڭغا قەھرىمان بولۇش ئۈچۈن پەقەت خىيالغا تايانسىلا بولمايدىغانلىقىنى، پارتا ئالدىدا خىيال سۈرۈپ ئولتۇرماي، ئاشۇ كىشىلەرنىڭ قانداق قەھرىمان بولغانلىقىغا قاراش، ئۇلارنىڭ ئەقىل- پاراسىتىنى ئۆگىنىش كېرەكلىكىنى ئېيتىدۇ. خاتۇېر كارل ۋېتىرنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن تۇيۇقسىزلا ئەقلىنى تاپقاندەك بولىدۇ. ئۆزىنىڭ تىرىشىپ ئۆگىنىشى، بەدەن چېنىقتۇرۇشى كېرەكلىكىنى، ئاندىن چوڭ بولغاندا ئاجىزلارغا يارىدەم بېرەلەيدىغانلىقىنى تونۇپ يېتىدۇ. شۇنداق قىلىپ خاتۇېر كىتابنى ئېلىپ پۈتۈن زېھنى بىلەن ئۆگىنىشكە كىرىشىپ كېتىدۇ. ئۇنىڭ ئۆگىنىش نەتىجىسى ناھايىتى تېزلا يۇقىرى كۆتۈرۈلىدۇ.

ئۆگىنىش قىلغاندا كۆڭلى بىر يەردە بولماسلىق، قەھرىماننىڭ خىيالىنى قىلىش نۇرغۇن بالىلاردا بار «كېسەل». ئەگەر بالىلار پۈتۈن دىققىتى بىلەن ئۆگىنىدىغان ياخشى ئادەتنى يېتىلدۈرەلمىسە، ھەر كۈنى نۇرغۇن ۋاقىت سەرپ قىلىپ ئۆگەنگەن تەقدىردىمۇ ھېچقانچە ئۇنۇمى بولمايدۇ. ئۇلار خىيالدا سىرتلارغا چىقىپ، دوستلىرى بىلەن ئويناپ كەتكەن بولىدۇ. بۇنداق ھالەتتە بىلىمنى ياخشى ئۆگەنگىلى بولمايدۇ. بۇنىڭدىن كۆزە بالىنىڭ سىرتقا چىقىپ قانغۇدەك راۋرۇس ئويناپ كىرىپ، ئاندىن ئۆگەنگىنى ياخشى.

ئاپپلسن تىزىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: كىچىك ئاپپلسن

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار بالىلارغا كىچىك ئاپپلسىنلارنى تەييارلاپ بېرىش.

2. ئاتا ـ ئانىلار چاۋاك ئوردىدۇ، بالا چاۋاك سانى قانچە بولسا، شۇنچە تال ئاپپلسىننى ئۇستەل ئۈستىگە تىزىدۇ.

3. ھەر قېتىمقى چاۋاك ئاتىلىقى ئۇزۇنراق، رىتىملىق بولۇش كېرەك.

4. بالا ئاپپلسىنلارنى تىزىپ بولغاندىن كېيىن، جەمئىي قانچە چاۋاك ئوروۇلغانلىقىنى، قانچە تال ئاپپلسىن تىزغانلىقىنى ساناپ باقىدۇ.

5. ئويۇن تۈگىگەندىن كېيىن، بالىنى مۇكاپاتلاش كېرەك.

تۇغما ئېتىشنى ئۆگىنىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: تۇغمىلىك چاپان

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار ئالدى بىلەن بالىغا تۇغمىنى قانداق ئېچىشنى ئۆگىتىش: سول قولىنىڭ بارماقلىرى، يەنى كۆرسەتكۈچ بارماق بىلەن چاپاننىڭ تۆشۈك ئېچىلغان پېشىنى تۇتۇپ تۇرۇپ، ئوڭ قول بىلەن تۇغمىنى بۇراش، تۇغمىنى ئوڭ تەرەپ ئاستىغا ئازراق بۇراپ تۇغمىنى تۆشۈكتىن چىقىرىش.

2. بالىغا تۇغما ئېتىشنى ئۆگىتىش: ئوڭ ـ سول ئىككى پەشنى ئوتتۇرىغا جۈپلەپ، تۇغمىلەرنى ئۇستىدىن ئاستىغا قاراپ ئېتىش: ئوڭ قول بىلەن تۇغمىنى چىڭ تۇتۇپ، سول قول بىلەن تۆشۈكنى تۇتۇپ، تۇغما بىلەن تۆشۈكنى ئۇدۇلالاپ، ئوڭ قول بىلەن تۇغمىنى تۆشۈكتىن ئۆتكۈزۈپ، سول قول بىلەن تۆشۈكتىن ئۆتكەن تۇغمىنى تارتىپ چىقىرىش.

3. تۇغما ئېتىشنى ئۆگىنىش بالىلار ئۇچۇن خېلىلا تەس ئىش، ئاتا ـ ئانىلار چوقۇم سەۋرچان بولۇش كېرەك.

پەرقنى تېپىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6

كېرەكلىك نەرسىلەر: رەسىملىك توپلام

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالغا پەرقنى تاپىدىغان رەسىملەر توپلىمى تەييارلاپ بېرىپ، بالىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا ئاساسەن بالىغا قىيىنلىق دەرىجىسى مۇۋاپىق بولغان رەسىملەرنى تاپقۇزۇش.

2. پەرقنى تېپىش بالىلاردىن كۆچلۈك سەۋرچانلىقنى، ئىنچىكە كۆزىتىش ئىقتىدارىنى تەلەپ قىلىدىغان بولۇپ، بالىلارنىڭ دىققىتىنى يىغىشقا پايدىلىق.

3. ئەگەر زۆرۈر تېپىلسا، بالا ئىزدەۋاتقاندا، چوڭلار بالىنىڭ دىققىتىنى چېچىپ، بالىنىڭ كاشىلىلارغا تاقابىل تۇرۇش ئىقتىدارىنى چېنىقتۇرسىمۇ بولىدۇ.

پەقەت پۈتۈن زېھنى بىلەن بېرىلىپ ئۆگەنگەندە، ئاندىن ئۇنۇمنى يۇقىرى كۆتۈرگىلى بولىدۇ، تۇرمۇشتا ئۆگىنىشلا ئەمەس، ھەرقانداق بىر ئىش پۈتۈن زېھنى بىلەن قىلىشنى تەلەپ قىلىدۇ. بالىلار دىققىتىنى مەركەزلەشتۈرەلمىسە، سەۋرچان بولمىسا، ئاتا ـ ئانىلار ئالدى بىلەن بالىلارنىڭ قىسقا ۋاقىت ئىچىدىكى دىققىتىنى مەركەزلەشتۈرۈش ئىقتىدارىنى چېنىقتۇرۇپ، ئاندىن ئويۇنىنىڭ قىيىنلىق دەرىجىسىنى ئاستا ـ ئاستا ئاشۇرۇش، ئويۇنىنىڭ ۋاقتىنى ئۇزارتىش قاتارلىقلار ئارقىلىق بالىنىڭ سەۋرچانلىقنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، بالىنىڭ دىققىتىنى يىغىش دەرىجىسىنى ئاشۇرسا بولىدۇ.

سۆرەلمىلىك قىلىدىغان يامان ئادەتنى چۆرۈۋېتىش

كارل ۋېتىر كىچىك كارلىنىڭ ئۆگىنىش ئادىتىگە ئىنتايىن ئەھمىيەت بېرەتتى. ناۋادا ئۇنىڭدا بىرەر ناچار ئادەت بايقىسىلا دەرھال تۈزەتكۈزەتتى. بىر قېتىم، كارل ۋېتىر بالىسىغا ماتېماتىكىلىق مەسىلىدىن بىرنى ئىشلەشكە ئورۇنلاشتۇرۇپ قويۇپ، چىقىپ كېتىدۇ. ئەمما ئۇ كىتاب ئېلىش ئۈچۈن ئۆيگە يېنىپ كىرگەندە، كىچىك كارلىنىڭ مەسىلىنى ئىشلىمەستىن ئويناۋاتقانلىقىنى كۆرىدۇ. كارل ۋېتىر: «ئويناۋېتىپسەنغۇ؟ نېمىشقا مەسىلىنى ئىشلىمىدىڭ؟» دەپ سورايدۇ، كىچىك كارل: «ئۇ مەسىلە بەك ئاددىيكەن، بەلگىلەنگەن ۋاقىتتىن بۇرۇن چوقۇم ئىشلەپ بولالايمەن» دەپ جاۋاب بېرىدۇ. كارل ۋېتىر ھېچنېمە دېمەي، ئۇنىڭغا يەنە ئىككى مەسىلە ئورۇنلاشتۇرىدۇ. بەلگىلەنگەن ۋاقىت توشقاندا، كارل ۋېتىر كىچىك كارلىنىڭ ئىككى مەسىلىنى ئىشلەپ بولغانلىقىنى، يەنە بىر قېيىن سوئالنى يېشىۋاتقانلىقىنى كۆرىدۇ. كارل ۋېتىر ۋاقىت توشقانلىقىنى ئېيتىپ، كىچىك كارلنى مەسىلە يېشىشتىن توختىتىپ قويىدۇ. چۈنكى ئۇ مىسالنى كۆپەيتكىنى بىلەن ۋاقتىنى ئۇنۇملۇق ئىشلىمىگەن ئىدى.

كىچىك كارل ئادىل بولمىغاندەك ھېس قىلىدۇ. كارل ۋېتىر ئۇنىڭدىن: «دەسلەپتە سۆرەلمىلىك قىلىپ ۋاقىتنى ئىسراپ قىلىۋەتمىگەن بولساڭ، بۇ ئىككى مىسالنى ئىشلەپ بولالامتىڭ؟» دەپ سورايدۇ. كىچىك كارل «ھەئە» دەپ جاۋاب بېرىدۇ. كارل ۋېتىر ئۇنىڭغا تەربىيە بېرىپ مۇنداق دەيدۇ: «ماڭا قارا، ئەگەر سەن باشتىلا سۆرەلمىلىك قىلىپ ۋاقىتنى ئىسراپ قىلماي، ئاۋۋال ئۇ سوئالنى ئىشلەپ بولۇپ، ئاندىن ئېشىپ قالغان ۋاقىتتا ئۆزۈڭ ياقتۇرىدىغان باشقا ئىشلارنى قىلساڭ بولاتتى. ئەمما مەن يەنە ساڭا ئىككى مىسال قوشۇپ بەردىم، شۇنىڭ بىلەن ۋاقىت يەتمىدى. بىلىشىڭ كېرەككى تۇرمۇش دېگەن شۇنداق بولىدۇ، دائىم ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ. ئەگەر دەسلەپتىلا ۋاقتىنى چىڭ تۇتۇپ ئىشنى تۈگەتمىسەڭ، تاسادىپىي ئۆزگىرىش بولۇپ قالسا، ئىشنى قىلىپ بولۇشىڭغا ۋاقتىڭ يەتمەسلىكى مۇمكىن.»

ئىش قىلغاندا سۆرەلمىلىك قىلىش نۇرغۇن ياشلاردىمۇ بار يامان ئادەت. بەزى كىشىلەر ئېزىلىپ ئولتۇرۇپ خىزمىتىنى باشلىمايدۇ. چۈنكى ئۇلار كىچىكىدىن تارتىپ ۋاقتىنى قەدىرلەيدىغان ياخشى ئادەت يېتىلدۇرمىگەن. كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، كىچىك چاغدا يېتىلدۇرگەن ياخشى ئادەت ئۆمۈر بويى نەپ بېرىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئاتا ـ ئانىلار بالا كىچىك ۋاقتىدا ئۇلارنىڭ ياخشى ئۆگىنىش ۋە تۇرمۇش ئادىتى يېتىلدۇرۇشىگە ھەيدەكچىلىك قىلىپ، بالىلاردىكى ئىش قىلغاندا ئېزىلەڭگۈلۈك قىلىدىغان يامان ئادەتنى تۈگىتىش كېرەك. بۇنداق بولغاندا بالىلار ئەڭ قىسقا ۋاقىت ئىچىدە جىق ئىش قىلالايدۇ، ئىش ئۇنۇمىمۇ يۇقىرى كۆتۈرۈلىدۇ.

ئوخشىشنى تېپىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: كۇبىك، ۋاقىت ھېسابلىغۇچ

ئويناش ئۇسۇلى

1. بىر يۇرۇش كۇبىكنىڭ ھەممىنى قالايمىقان قىلىۋېتىش.
2. بالىغا بىر مىنۇت ئىچىدە ئاز دېگەندە بەش دانە شەكلى ئوخشاش كۇبىك تېپىشنى تاپشۇرۇش.
3. ئاتا ـ ئانىلار ياندا تۇرۇپ ۋاقىت ھېسابلايدۇ، ۋاقىت توشقاندا بالىنىڭ ۋەزىپىنى ئورۇنلىغان ياكى ئورۇنلىمىغانلىقىنى تەكشۈرىدۇ.
4. بالىغا يەنە بەلگىلەنگەن ۋاقىت ئىچىدە ئوخشاش رەڭلىك كۇبىكلارنى بىر يەرگە يىغىشنى بۇيرۇيدۇ.

پلان

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ھەپتە ئاخىردا بالىنى باغچىغا ئويىنغىلى ئاپىرىپ، باغچىغا كىرگەندىن كېيىن ئاۋۋال بالىغا سەيلە قىلىش خەرىتىسىنى كۆرسىتىدۇ.

2. بالا بىلەن باشتا نېمىنى ئويناش، كېيىن نېمىنى ئويناشنى مەسلىھەتلىشىپ، بالىغا ئۆزىنىڭ سەپرىنى ئۆزى ئورۇنلاشتۇرۇشنى ئۆگىتىدۇ.

3. ئاتا ـ ئانىلار بالىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىنى ئاڭلاپ ياخشى تەرەپلىرىنى ۋە مۇۋاپىق بولمىغان تەرەپلىرىنى تەھلىل قىلىپ بېرىدۇ.

4. ئاتا ـ ئانىلار بالا بىلەن بىرلىكتە ئەڭ قىسقا ۋاقىت ئىچىدە ئەڭ كۆپ ئويۇن ئويىنغىلى بولىدىغان پىلاندىن بىرنى تاللاپ چىقىدۇ.

بالىلاردىكى سۆرەلمىلىك قىلىدىغان يامان ئادەتنى تۈگىتىپ، ئىش قىلىش ئۇنۇمىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش ئاساسلىقى ئاتا ـ ئانىلارنىڭ نازارەت قىلىشىغا باغلىق. ئەمما ئاتا ـ ئانىلار بالىغا سەۋەبىنى چۈشەندۈرمەيلا، قوپاللىق بىلەن بالىنى ۋاقىتنى چىڭ تۇتۇشقا بۇيرۇمايلا، ئەكسىچە بالىدا ئۆزلۈكىدىن ۋاقىتنى قەدىرلەيدىغان ياخشى ئادەت يېتىلدۈرۈش كېرەك. ۋاقىت بەلگىلەپ بېرىش، چەكلىك ۋاقىت ئىچىدە مۇسابىقىلىشىش، پىلان تۈزۈپ بېرىش قاتارلىق ئۇسۇللار ئارقىلىق بالىنىڭ ئىش ئۇنۇمىنى ئۆستۈرگىلى بولىدۇ.

تۇرمۇش، ئۆگىنىش تەرتىپلىك بولۇش

كارل ۋېتىر كىچىك كارلدا كىچىكىدىن تارتىپ تەرتىپلىك تۇرمۇش ۋە ئۆگىنىش ئادىتى يېتىلدۈرگەن بولۇپ، كىچىك كارل ئۆگىنىش ۋە دەم ئېلىشلىرىنى تەرتىپ بويىچە قىلمىسا تېگىشلىك جازاغا تارتىلاتتى. كارل ۋېتىر ئىلگىرى كىچىك كارلغا: «ھەر كۈنى ئەتىگەندە ۋاقتىدا ئورنۇڭدىن تۇرۇشۇڭ كېرەك، بولمىسا مەن سېنى ناشتا قىلىشتىن ۋاز كەچتى دەپ قارايمەن. ئۆزۈڭنىڭ ئىشغا ئۆزۈڭ ئىگە بولۇشۇڭ كېرەك» دېگەندى.

بىر قېتىم كىچىك كارلغا قوپۇش خۇشياقمايلا بەلگىلەپ بەرگەن ۋاقىتتىن كېيىن قالدۇ. كىچىك كارل تاماق ئۈستىلىنىڭ ئالدىغا كەلگەندە ئاپىسى ئۈستەلنى يىغىشتۇرۇپ بولغان بولۇپ، كىچىك كارلنىڭ ناشتىلىقىنىمۇ يىغىشتۇرۇۋېتىدۇ. كىچىك كارل ئاتا ـ ئانىسىغا ئۆزىنىڭ قىلمىشىنى ئاقلىماقچى بولغاندەك قارايدۇ. كىچىك كارل ئېغىز ئاچاي دەپ تۇرۇشىغا كارل ۋېتىر: «تولىمۇ ئەپسۇس، ئەسلىي سۈتۈڭ بىلەن بولكاڭنى جايىدا قويۇپ قويغۇم بار ئىدى، ئەمما بىزنىڭ كېلىشىمىز بار ئەمەسمۇ. ئۇنى خالىغانچە بۇزسام بولمايدۇ. ئاغرىنىشقا تىوغرا كەلسە ئۆزۈڭدىن ئاغرىنسالا بولىدۇ» دەيدۇ.

نۇرغۇن ئاتا ـ ئانىلار بۇنداق ئەھۋالغا يولۇققاندا كارل ۋېتىردەك قەتئىي بولالمايدۇ. ئۇلار تاماقنى ئېلىپ كەتكەن تەقدىردىمۇ، بالىسىغا چىدىمايلا، يەنە تاماق بېرىدۇ. بەزى ئاتا ـ ئانىلار ئەتىگەنلىك تاماق ئىنتايىن مۇھىم، ئەتىگەندە ناشتا قىلمىسا بالىنىڭ بەدىنىنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىگە تەسىر يېتىدۇ دەپ قارايدۇ. لېكىن كارل ۋېتىرنىڭ قارىشىچە، بۇنداق ئەھۋالدا، ئەتىگەنلىك ناشتا ئانچە مۇھىم ئەمەس. بىر ۋاق تاماق يېمەسلىك بالىنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىگە ئۇنچە چوڭ زىيان يەتكۈزمەيدۇ. بالىغا بەلگىلىمىگە رىئايە قىلىشنىڭ مۇھىملىقىنى بىلدۈرۈش، بالىدا ياخشى بولغان تۇرمۇش ئادىتى شەكىللەندۈرۈش ھەممىدىن مۇھىم.

ئورنىڭىزدىن تۇرۇڭ

ماس كېلىدىغان يېشى: 1 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ھەر كۈنى سەھەردە بالا ئورنىدىن تۇرىدىغان ۋاقىتتا، ئاتا ـ ئانىلار باللارنىڭ ھۈجرىسىنىڭ پەردىسىنى قايرىپ، ئۆيگە يورۇقلۇق كىرگۈزۈش.

2. بالا يورۇقلۇقنىڭ تەسىرىدە ئاستا ئويغىنىدۇ، ئاتا ـ ئانىلار يەنە يەڭگىل، لىرىك مۇزىكىلارنى قويۇپ بېرىپ، بالىغا مۇزىكا قويۇلغان ۋاقتىنىڭ ئورنىدىن تۇرىدىغان ۋاقىت ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈش.

3. بالا سەل چوڭ بولغاندا، بالىغا سائەتنىڭ قوڭغۇرىقىنى تەڭشەپ بېرىپ، بالىنى ئۆزى ۋاقتىدا قوپىدىغان قىلىش.

تاماقنى ئۆزى يېيىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

ئۆگىنىش ئۇسۇلى

1. تاماق يېيىشتىن بۇرۇن بالىنىڭ قولىنى پاكىز يۇيۇپ، ئۈستەل راسلاشقا ياردەملەشتۈرىمىز.

2. تاماق ۋاقتىدا بالىنى ئۆز ئورنىدا ئولتۇرغۇزۇپ، تاماق يەپ بولۇشتىن بۇرۇن ئورنىدىن قوزغالماسلىقنى ئېيتىمىز.

3. بالىغا قوشۇق، چوكا تۇتۇشنى، ئۆزى قورۇما ئېلىشنى ئۆگىتىمىز.

4. باللار تاماق يېگەندە جىم ئولتۇرالمايدۇ، ئاتا ـ ئانىلار سەۋرچان بولۇپ، بالىغا ئاستا ـ ئاستا ئۆگىتىشى كېرەك.

تەرتىپلىك تۇرمۇش ۋە ئۆگىنىش بالىغا بىخەتەرلىك تۇيغۇسى ۋە مۇقىملىق تۇيغۇسى بېرىدۇ. مۇقىم بولغان مەشغۇلات ۋاقتى بالىنى ھەر كۈنى ئوخشاش ۋاقىتتا ئوخشاش ئىشنى قىلىشقا ئادەتلەندۈرۈپ، ياخشى بىيولوگىيەلىك سائەت شەكىللەندۈرۈشكە پايدىلىق. بۇ ئاتا ـ ئانىلارنىڭ بالىلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشنى تېخىمۇ تەرتىپلىك، ئاسان قىلىدۇ. باللارغا پىرىنسىپتا چىڭ تۇرۇشنى، ئۆزىنى باشقۇرۇش ۋە ئۆزىنى كونترول قىلىشنى ئۆگىتىپ، ئالاھىدە ئەھۋال بولمىسا بالا بىلەن مۇرەسسە قىلماسلىق كېرەك.

5 - بۆلەك

ئادەت تەربىيەسى

2. ئىش قىلغاندا ئىزچىل بولىدىغان ياخشى ئادەت يېتىلدۈرۈش

بالىلار ئادەتتە بىر ئىشقا پەقەت ئۇچ مىنۇتلا قىزىقىدۇ، ھېلى كۆبىك ئويىنايمەن دېسە، نەچچە مىنۇت ئۆتە-ئۆتمەيلا ماشىنا ئويناپدۇ. چۈنكى بالا كىچىك بولغاچقا، دىققىتىنىڭ مەركەزلىشىش ۋاقتى ناھايىتى قىسقا بولىدۇ. لېكىن ئاتا-ئانىلار بالىلارنى بولۇشىغا قويۇپ بەرمەسلىكى كېرەك. ئاتا-ئانىلار بالىلارنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا ئاساسەن ئۇلارنىڭ چىدامچانلىقىنى چېنىقتۇرۇپ، ئىش قىلغاندا ئىزچىل بولىدىغان ياخشى ئادەتنى يېتىلدۈرۈشى كېرەك.

قەتئي داۋاملاشتۇرغاندىلا مۇۋەپپەقىيەت قازانغىلى بولىدۇ

بىر قېتىم كارل ۋېتىر كىچىك كارلغا ئۇنىڭ ئىقتىدارىدىن ئېشىپ كەتكەن بىر ماتېماتىكا مەسىلىنى ئىشلەشكە تاپشۇرىدۇ. ئەمما شۇنچە ئۇزاق ۋاقىتتىن كېيىنمۇ كىچىك كارل ئۇ مەسىلىنى ئىشلىيەلمەيدۇ. كارل ۋېتىر ئۇنىڭغا «ئەگەر بەك تەس ھېس قىلساڭ، ئاۋۋال ئازراق ئارام ئېلىۋال» دەيدۇ. كىچىك كارل رەت قىلىدۇ. تاماق ۋاقتى بولغان بولسىمۇ، كىچىك كارل ھۇجرىسىدىن چىقىشاچقا، ئاپىسى تاقەت قىلىپ بولالمىماي، ئۇنى تاماققا چاقىرغىلى كىرىدۇ. كىچىك كارل ئاپىسىغا ئۇ مەسىلىنى بېشىش ئۈسۈلىنى تاپقانلىقىنى، جاۋابىنىڭ تېزلا چىقىدىغانلىقىنى ئېيتىدۇ. كارل ۋېتىر ئايالى بىلەن سەۋرچانلىق بىلەن ساقلاپ تۇرىدۇ. ئۇزاق ئۆتمەي، ئۇ ھاياجان بىلەن ۋارقىراپ، مەسىلىنىڭ جاۋابىنى كۆتۈرۈپ يۈگۈرۈپ چىقىدۇ.

تاماق ۋاقتىدا، كىچىك كارل ئۆزىنىڭ بۇ مەسىلىنى قانداق تەھلىل قىلغانلىقى، قانداق يېشىپ چىققانلىقىنى توختىماستىن دادىسىغا سۆزلەپ بېرىدۇ، ھەم ئۆزىنىڭ ئاشۇنداق قىيىن مەسىلىنى ئىشلىيەلىگەنلىكىدىن پەخىرلىنىدۇ. كارل ۋېتىر ئۇنىڭدىن مەسىلىنى ئىشلەش جەريانىدا ۋاز كېچىشنى ئويلىغان يەكى ئويلىمىغانلىقىنى سورىغاندا، ئۇ: «ئويلىدىم، چۈنكى ئۇ مەسىلە ھەققىدە بەك تەسكەن، بېشىمغا ئاغرىپ كەتتى. ‹ئىشلىيەلمەيسەن› دېگىنىڭنى ئاڭلىغاندا، چىقىپ كېتەيمۇ، دەپ ئويلىدىم. ئەمما ھەر قېتىم ئاشۇنداق ۋاقىتتا، مەن قەلبىمنىڭ چوڭقۇر بىر يېرىدىن كېلىۋاتقان ‹چىك تۇر، قەتئي چىك تۇر› دېگەن بىر ئاۋازنى ئاڭلايمەن. شۇنىڭ بىلەن مەن چوقۇم بەرداشلىق بېرىمەن، چوقۇم جاۋابىنى چىقىرىمەن دەپ ئويلىدىم» دەپ جاۋاب بېرىدۇ.

ئادەتتە مۇۋەپپەقىيەت قازانغانلارنىڭ ھەممىسى ئاخىرىغىچە چىڭ تۇرغان كىشىلەر بولۇپ، مەيلى قانچىلىك ئېغىر قىينىچىلىققا، زەربىگە ئۇچرىشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇلار ھامان كۆچلۈك ئىرادە ۋە ئېتىقاد بىلەن ئالدىڭ ئاخىرقى غەلبىنى قولغا كەلتۈرگىچە چىڭ تۇرىدۇ. ئادەتتىكى ئادەملەرمۇ تۇرمۇش، ئۆگىنىش ۋە خىزمەتلىرىدە خىلمۇ خىل قىينىچىلىقلارغا ئۇچراپ تۇرىدۇ. پەقەت قەتئىي داۋاملاشتۇرۇپ، قىينىچىلىقنى تېرىشىپ ھەل قىلغاندىلا غەلبىنى قولغا كەلتۈرگىلى بولىدۇ. شۇڭا ئاتا ـ ئانىلار بالىلاردا كىچىكىدىن «قەتئي داۋاملاشتۇرغاندىلا، مۇۋەپپەقىيەت قازانغىلى بولىدۇ» دەيدىغان ئىشەنچ تۇرغۇزۇپ، قىينىچىلىققا ئۇچرىغاندا ئاسانلا ۋاز كەچمەيدىغان ئادەتنى يېتىلدۈرۈشى كېرەك.

مىنا

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: كىچىك ئورۇندۇق، ئويۇنچۇق، قۇرۇق قاپ، بور

ئۇيناش ئۇسۇلى

1. كەگرەك بوش يەر تېپىپ، ئارىلىقى بەش مېتىر كېلىدىغان ئىككى پارالليل سىزىق سىزىمىز.

2. ئويۇنچۇق، قۇرۇق قاپلارنى پارالليل سىزىق ئىچىگە خالىغانچە قويۇپ، «مىنا» قىلىمىز.

3. بالىغا كىچىك ئورۇندۇقنى كۆتۈرگۈزۈپ، ئۇستىگە بىر تال ئويۇنچۇق قويۇپ قويىمىز. بالا ئورۇندۇقنى كۆتۈرۈپ مىنا رايونىدىن ئۆتۈپ قارشى تەرەپكە بارىدۇ، بۇ جەريانىدا ئورۇندۇق ئۇستىدىكى ئويۇنچۇق چۈشۈپ كەتسە بولمايدۇ.

4. يېڭى باشلىغاندا ئويۇنچۇق چۈشۈپ كەتسە ئېلىپ بەرسەك بولىدۇ، ئەمما ئۆگىنىۋالغاندىن كېيىن قائىدىگە خىلاپلىق قىلىشقا بولمايدۇ.

سەۋزە يۇلۇش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: ئويۇنچۇق سەۋزە، گۈمبىمەدەك قاتارلىقلار

ئويناش ئۇسۇلى

1. كەڭرى يەرگە ئىككى تال سىزىق سىزىپ، بىر بېشىغا ئويۇنچۇق سەۋزە، گۈمبىمەدەكلەرنى تىزىپ، بالىنى ئويۇنچۇقلارنىڭ قارشىسىدا تۇرغۇزىمىز.

2. كىمنىڭ ئەڭ بۇرۇن بىر پۇتلاپ سەكرەپ بېرىپ، ئويۇنچۇقنى ئېلىپ، قايتىپ كېلەلەيدىغانلىقىدا مۇسابىقىلىشىمىز.

3. يەنە بىر پۇتنىى يەرگە قويۇۋېلىشقا بولمايدۇ، بولمىسا ئۇتتۇرغان بولىدۇ.

بالىلار قىينىچىلىقلارنى قەتئىي بوشاشماستىن يەڭگەنىدىلا، ئاندىن ئىلگىرىلىيەلەيدۇ. بالىلار قىينىچىلىققا ئۇچرىغاندا ئاتا ـ ئانىلار ئۇلارنى قەتئىي داۋاملاشتۇرۇشقا رىغبەتلەندۈرۈشى كېرەك. قەتئىي داۋاملاشتۇرۇپ، تىرىشىپ ئامال تاپقانىدىلا، ئىشلارنى ھەل قىلغىلى بولىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە، بالىلار تىرىشچانلىق ئارقىلىق مەسىلىلەرنى ھەل قىلغاندا، ئۇلاردا مۇۋەپپەقىيەت تۇيغۇسى پەيدا بولىدۇ، بۇ خىل مۇۋەپپەقىيەت تۇيغۇسى ئۇلارنىڭ كېيىن قىينىچىلىققا ئۇچرىغاندا باتۇرلۇق بىلەن قەتئىي داۋاملاشتۇرۇشىغا مەدەت بولىدۇ.

ماختاش بالىلارنى ئۆزىگە ئىشىنىدىغان قىلىدۇ

كارل ۋېتىر كىچىك كارلىنىڭ كەيپىياتىنى كۆزىتىشكە ماھىر ئىدى. ئۇ دائىم مۇڭاپىق پەيتنى تېپىپ، كىچىك كارلىنى يېتەكلەيتتى. كىچىك كارل يېزىقچىلىقنى يېڭى ئۆگىنىۋاتقان ۋاقىتلىردا، ئۆزىگە ئىزراقمۇ ئىشەنچىسى يوق ئىدى. ئۇ مەكتەپ جاپالىرى يېزىپ پۈتتۈرگەن تۇنجى ماقالىسىنى دادىسىغا بەرگەن ۋاقىتتا ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ئىپادىلىنىۋاتقان جىددىيلىك ۋە ئەندىشىدىن، گويا ئۇ دادىسىنىڭ سوراق قىلىشىنى كۈتۈپ تۇرغانىدەك قىلاتتى. كارل ۋېتىر سەزگۈرلۈك بىلەن ئۇنىڭ بۇ ئەندىشىسىنى بىلۋالدى. ئۇ ماقالىنى كۆرۈپ بولدى. ماقالىنى ھەقىقەتەن ناچار دېيىشكە بولاتتى: مەسىلە ئېنىق ئوتتۇرىغا قويۇلمىغان، جۈملىلەر راۋان ئەمەس، خاتا خەتلەرمۇ بەك كۆپ ئىدى. كارل ۋېتىر بۇ ماقالىنى قانداق باھالاش ئۈستىدە ئويلىنىپ قالدى. ئۇ كىچىك كارلىنىڭ يېزىقچىلىق جەھەتتە ئۆزىگە ئىشەنچىسى يوقلۇقىنى ھېس قىلغانىدى، شۇڭا ئاددىي بىر ئېغىز «بولماپتۇ» دېگەن سۆزنى دەپ قويۇش بىلەن مەسىلىنى ھەل قىلغىلى بولمايدىغانلىقىنى بىلەتتى. كىچىك كارلىنىڭ كۆزلىرىدىن ئەندىشە، ئىشەنچسىزلىك بىلىنىپ تۇراتتى. ئەمما ئويلىمىغان يەردىن كارل ۋېتىر ئادەمنى ھاياجانغا سالىدىغان مۇنۇ بىر جۈملە سۆزنى قىلدى: «بەك ياخشى بوپتۇ، بۇ سېنىڭ تۇنجى قېتىم بىر نەرسە يېزىشىڭ، مەن يېزىقچىلىقنى يېڭى باشلىغاندا سەنچىلىكمۇ يازالمىغان ئىدىم.»

دادىسىنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ كىچىك كارل ھاياجانلىنىپ كېتىدۇ. ئۇزاق ئۆتمەي كىچىك كارل ئىككىنچى ماقالىسىنى يېزىپ چىقىدۇ، بۇ ماقالىسى ئالدىنقى قېتىمقىدىن ئاسمان ـ زېمىن پەرقلىنەتتى.

بالىنىڭ قانداق ئادەتنى يېتىلدۈرۈشى چوڭ جەھەتتىن ئاتا ـ ئانىلارنىڭ بالىنىڭ قايسى خىل قىلىقلىرىغا بەكرەك دىققەت قىلغانلىقى ۋە ئەھمىيەت بەرگەنلىكىگە باغلىق بولىدۇ. ئاتا ـ ئانىلار بالىنىڭ قايسى قىلىقىغا بەكرەك دىققەت قىلغان بولسا، بۇ خىل قىلىق بارا ـ بارا بالىنىڭ ئادىتى بولۇپ شەكىللىنىدۇ. چۈنكى بالىلار قانداق قىلىپ، ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ئېتىبارىغا ئېرىشىشنى، ئۇلارنىڭ دىققىتىنى تارتىشنى ئارزۇ قىلىدۇ. ئەگەر ئۇلارنىڭ ياخشى ھەرىكەتلىرى ئاتا ـ ئانىسىنىڭ دىققىتىنى تارتالمىسا، ئۇلار بۇزۇش، گەپ ئاڭلىماسلىق قاتارلىق ئوسۇللار بىلەن ئاتا ـ ئانىسىنىڭ دىققىتىنى تارتىدۇ. شۇڭا ئاتا ـ ئانىلار بالىلارنىڭ ياخشى تەرەپلىرىگە كۆپرەك دىققەت قىلىپ، ئۇلارنىڭ ياخشى ھەرىكەتلىرىنى ۋاقتىدا، مۇۋاپىق ماختاپ تۇرۇشى، ناچار قىلىقلىرىغا پەرۋا قىلماسلىقى كېرەك.

سۇ ئىچىشتە بەسلىشىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 5 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: ئىستاكان

ئويناش ئۇسۇلى

1. ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئورۇندىن تۇرغاندىن كېيىن بالىغا: «مەن سۇ ئىچەمەن، سەنمۇ ئىچەمسەن؟» دەيمىز.
2. بالىغا ئۆزىگە بىر ئىستاكان، بىزگە بىر ئىستاكان سۇ ئەكەلدۈرىمىز.
3. ئەگەر ئەينەك ئىستاكان بولسا، بالىغا ئىنتايىن سەگەك بولۇشىمىز، بالىغا قىزىق سۇ ئالدۇرماسلىقىمىز كېرەك.
4. بالا بىلەن سۇ ئىچىشتە بەسلىشىمىز. ھەر قېتىم ئىچىپ بولغاندىن كېيىن بالىنى ماختاشنى ئۇنتۇماسلىقىمىز كېرەك.
5. سۇ ئىچىشتە بەسلىشىش ئارقىلىق بالىغا سۇ ئىچىشنى ئادەت قىلدۇرۇشىمىز. بالا كىچىك ۋاقتىدا ھەرگىزمۇ بازارنىڭ ئىچىملىكلىرىنى بەرمەسلىكىمىز كېرەك.

ئويۇننىڭ مۇھىم نۇقتىسى

بىزدە ئۇسسىمىغاندا، ياكى ئەتىگەندە ئورنىدىن تۇرغاندا سۇ ئىچىدىغان ئادەت يوق. لېكىن بۇ ئادەتنىڭ سالامەتلىككە پايدىسى ناھايىتى كۆپ. شۇڭا بالىنى ئەتىگەندە ئورنىدىن تۇرۇپلا سۇ (سوۋۇتۇلغان قاينىق سۇ ئىچىشى كېرەك، دەملەنگەن چاي ياكى قاينىتىلمىغان تۇرۇبا سۈيى بولمايدۇ) ئىچىشكە ئادەتلەندۈرۈش كېرەك.

كېلىشىملىك ئويۇن ئويناش

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. هازىرقى باللارنىڭ هەممىسى ئېلېكترونلۇق ئويۇنغا قىزىقىدۇ، مەيلى يانفون ئويۇنلىرى بولسۇن ياكى كومپيۇتېر ئويۇنلىرى بولسۇن. ئاتا ـ ئانىلار مۇنداقلا چەكلەش ئارقىلىق ئۇلارنى توسالمايدۇ، ياخشىسى يەنىلا بالا بىلەن كېلىشىم تۈزۈش كېرەك.

2. بالا بىلەن بىرلىكتە قائىدە تۈزۈش، مەسىلەن: هەر كۈنى پەقەت ئىككى قېتىملا ئويۇن ئويناش، چۈش ۋە كەچتە بىر قېتىمدىن، هەر قېتىمدا يىگىرمە مىنۇتتىن ئېشىپ كەتمەسلىك، ۋاقىت توشقان هامان ئۆچۈرۈش دېگەندەك.

3. ئەگەر بالا بىر قېتىم قائىدىگە خىلاپلىق قىلسا، شۇ هامان تېگىشلىك جازاغا تارتىش، ئاتا ـ ئانىلار ئىجرا قىلىشتا قەتئىي بولۇشى، باغرى يۇمشاقلىق قىلماسلىقى كېرەك.

4. ئاتا ـ ئانىلار مۇۋاپىق دەرىجىدە بالا بىلەن مۇڕەسسە قىلسا بولىدۇ، بەزى ۋاقىتلاردا بالىنىڭ شۇ بىر مەيداننى ئوينىۋېتىپ، ئاندىن كومپيۇتېرنى ئۆچۈرۈشىگە يول قويۇش.

5. بالا هەر كۈنى قائىدىگە رىئايە قىلسا، ئۇنى ماختاش، قۇچاقلاپ قويۇش كېرەك.

بالا ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ماختىشى ئارقىلىق ئۆزىنىڭ تۇغرا قىلغانلىقىغا هۆكۈم قىلىدۇ. بۇ ئۇنىڭ بۇ خىل هەرىكىتىنى كۈچەيتىدۇ، ئاخىرىدا ئادەت بولۇپ شەكىللىنىدۇ. ئۇنىڭ ئۇستىگە ئاتا ـ ئانىلارنىڭ ماختىشى باللارنىڭ ئىززەتلىنىش ۋە ماختىنىش ئېهتىياجىنى قاندۇرىدۇ. ماختاشنىڭ باللارنى هاكاۋۇر، قانائەتچان قىلىپ قويۇشىدىن ئەنسىرىمەسلىك كېرەك، چۈنكى مۇۋاپىق ماختاش باللارنى سىز ماختىغان يۆنىلىشكە قاراپ تىرىشىشقا هەيدەكچىلىك قىلىدۇ.

ئەڭ ياخشى قىلغۇچە تىرىشىش

كارل ۋېتىر ۋاقتى بولسىلا بالىسىنى ئېلىپ ھاۋا يېگىلى چىقاتتى. كىچىك كارل بەش ياشقا كىرگەن كۈنلەرنىڭ بىردە كارل ۋېتىر بالىسىنى ئېلىپ سەيلە قىلغىلى چىقتى. كىچىك كارل رەسىم سىزىدىغان سايمانلارنى ئېلىۋالغاندى. ئۇلار ئۆيىنىڭ يېنىدىكى تاشكۆۋرۈكنىڭ يېنىغا كەلدى. كىچىك كارل سايمانلارنى ئېلىپ رەسىم سىزىشقا كىرىشىپ كەتتى، كارل ۋېتىر ئەتراپتىكى گۈزەل مەنزىرىلەردىن ھۇزۇرلاندى. بىر ئاز ۋاقىتتىن كېيىن كىچىك كارل ئۆزى سىزغان رەسىمنى دادىسىغا كۆرسەتتى. ئومۇمەن ئېيتقاندا رەسىم ئىنتايىن ئەپچىللىك بىلەن ئەپسى سىزىلغان ئىدى. بەش ياشلىق بالىغا نىسبەتەن بۇ رەسىم ناھايىتى ياخشى چىققان بولسىمۇ، لېكىن يەنىلا بىر قىسىم كەمچىلىكلەر بار. كارل ۋېتىر بالىسىغا: «نېمىشقا رەسىمگىدىن سەن دېگەن تۈيغۇنى ھېس قىلالمايمەن؟ سەن ماڭا سۇنىڭ رەڭگى ئاپتاپقا قارىغاندا كۆلەڭگىدە قېنىقراق بولىدۇ، كۆلەڭگىدىكى سۇ قېنىق يېشىل رەڭدە بولىدۇ دېگەنتىڭ، لېكىن رەسىمگىدە بۇلارنى كۆرمىدىمغۇ؟» دېدى.

كىچىك كارل دادىسىنىڭ پىكرىنى ئاڭلاپ قايتىدىن قىرغاقتا بېرىپ سىزىشقا باشلىدى. گەرچە ئىككىنچى رەسىمدە يەنىلا بىر قىسىم يېتەرسىزلىكلەر بولسىمۇ، لېكىن دادىسىنىڭ ماختىشىغا ئېرىشتى. لېكىن كىچىك كارلنىڭ يەنە تېخىمۇ ياخشى سىزغۇسى بولغاچقا، يەنە سىزىشقا كىرىشىپ كەتتى. ئاللىقاچان قايتىدىغان ۋاقىت بوپ بولغان بولسىمۇ، كىچىك كارل يەنىلا رەسىم سىزىۋاتاتتى. خېلى ئۆزۈندىن كېيىن كىچىك كارل سىزغان رەسىمنى دادىسىغا كۆرسىتىۋېدى، كارل ۋېتىر رەسىمگە قاراپ قېتىپلا قالدى. كىچىك كارل سىزغان رەسىمدە كۆلەڭگىدىكى سۇنىڭ رەڭگى خۇددى كۆك ياقۇتقا ئوخشاش گۈزەل ئىدى، رەسىمنى كىشىنى مەپتۇن قىلغۇدەك دەرىجىدە چىرايلىق ئىدى.

قايتقۇچە كارل ۋېتىر ئوغلىدىن: «ئىككىنچى قېتىم سىزغان رەسىمىڭ خېلى ياخشى چىققان، نېمىشقا يەنە سىزىشنى ئويلاپ قالدىڭ؟» دەپ سورىدى، كىچىك كارل دادىسىغا: «سەن ماڭا ھەممە ئىشنى مۇكەممەل قىلىشقا ئىنتىلىش كېرەك، دېمىگەنمىتىڭ؟» دەپ جاۋاب بەردى.

كارل ۋېتىر كىچىك كارلنىڭ ماتېماتىكا، تىل، رەسىم قاتارلىق تەرەپلەردە مۇكەممەل، كەم - كوتسز بولۇشنى تەلەپ قىلاتتى، بولۇپمۇ بەدىئىي ئەسەر ئىجادىيىتىدە تېخىمۇ شۇنداق ئىدى. شۇڭا كىچىك كارل قانداقلا ئىش قىلىشىدىن قەتئىينەزەر ئەڭ ياخشى قىلغۇچە تىرىشاتتى، بۇ دەل ئۇنىڭ چوڭ بولغاندىن كېيىنكى ئۇتۇقلىرىدا كەم بولسا بولمايدىغان مۇھىم ئامىل ئىدى. ئۇتۇق قازانغان ئادەم بولۇش ئۈچۈن قىلچە بىخەستىلىك قىلمايدىغان، مۇكەممەللىككە ئاخىرىغىچە ئىنتىلىدىغان روھ بولۇشى كېرەك. ئەگەر ئاتا - ئانىلار بالىلارنىڭ ئۆگىنىش نەتىجىسىنىڭ كۆڭۈلدىكىدەك بولۇشىنى ئويلىسا بالىلارغا تەلەپنى قاتتىق قويۇشى كېرەك.

قەلئە ياساش

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: كۇبىك

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالىغا ئۆزىنىڭ تەسەۋۋۇرى بويىچە كۇبىكتىن قەلئە ياساتقۇزىمىز.

2. ياندا تۇرۇپ، بالىدىن قايسى خىل قەلئە سېلىشنى، قانداق سېلىشنى ئويلىغانلىقىنى سوراپ بالىغا يېتەكچىلىك قىلىساق بولىدۇ، ئەمما بەك كۆپ پىكىر بېرىپ كەتمەسلىكىمىز لازىم.

3. بالىلار قەلئەنى ياساپ بولغاندىن كېيىن ئۇنى باھالاپ، قانداق قىلغاندا تېخىمۇ ياخشى ياسىغىلى بولىدىغانلىقى توغرىسىدا كۆرسەتمە بېرىپ، بالىنىڭ ياساش جەريانىدىكى مەسىلىرىنى كۆرسىتىپ بېرىمىز.

4. بالىغا يەنە بىر قېتىم سىناپ بېقىشنى ئېيتىمىز، ئامال بار ياساتقۇزىمىز.

ئويۇننىڭ مۇھىم نۇقتىسى

بالا ئۆز ئىجادىيىتىنى تەكرار ياساش ياكى ياساپ بولغانىنى مۆكەمەللەشتۈرۈش ئارقىلىق ئىش قىلغاندا مۆكەمەللىكنى قوغلىشىدىغان، قولىنىڭ ئۆچىدىلا قىلىپ قويمايدىغان ياخشى ئادەتنى يېتىلدۈرىدۇ.

قايسى رەسىم ياخشى

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: رەسىم، رەسىم قەلىمى، ئىزلاش قەغىزى

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئىزلاش قەغىزىنى رەسىمنىڭ ئۈستىگە قويۇپ، بالىغا ئاستىدىكى رەسىمنى ئىزلىتىمىز.
2. بالا سىزىپ بولغاندىن كېيىن، رەڭ بەرگۈزىمىز.
3. بالىنى ئىزلاپ سىزىپ چىققان رەسىمنى قويۇپ قويۇپ تۇرۇپ، رەسىمگە قاراپ تۇرۇپ يەنە بىرنى سىزغۇزىمىز.
4. ئىزلاپ سىزغان رەسىم بىلەن قاراپ سىزغان رەسىمنى بىر يەردە قويۇپ، بالىغا قايسىسىنىڭ ياخشى بولغانلىقىنى ئايرىغۇزىمىز.

بالىلارنىڭ ھەممىسىدە يېگىشكە ئىنتىلىش پسىخىكىسى بولىدۇ. ئاتا-ئانىلار بالىلارنىڭ بۇ خىل پسىخىكىسىدىن پايدىلىنىپ، ئۇلاردا ھەرقانداق ئىشنى ۋايىغا يەتكۈزۈپ قىلىدىغان ئادەتنى يېتىلدۈرسە بولىدۇ. ئادەتتە بالىلارنى تۇرلۇك مۇسابىقىلەرگە قاتناشتۇرۇش ئۇلارنىڭ ئەڭ ياخشى قىلىشقا ئىنتىلىش روھىنى كۈچەيتىپلا قالماستىن، يەنە بالىلارنىڭ باشقىلارنىڭ ئەسەرلىرىنى كۆرۈپ، ئۆزىنىڭ يېتەرسىز تەرەپلىرىنى تېپىۋېلىشىغا، شۇنداقلا تىرىشىپ ئۆزگەرتىشكە ياخشى شارائىت ھازىرلاپ بېرىدۇ.

باللارنىڭ چىدامچانلىقىنى يېتىلدۈرۈش

كىچىك كارل كارىۋات ئۈستىدە مىدىرلىيالايدىغان ۋاقىتتىن باشلاپلا كارل ۋېتىر ئەر- خوتۇن ئۇنىڭ چىدامچانلىقىنى مەشىق قىلدۇرغان. ئاپىسى ئاۋۋال ئۇنىڭ دەققىتىنىڭ داۋاملىششىچانلىقىنى مەشىق قىلدۇرغان. ئاپىسى لاتىدا ياسالغان سېرىق رەڭلىك ئاسلانغا ئوخشاش ئۇنىڭ دەققىتىنى تارتىدىغان، قىزىقىشىنى قوزغايدىغان ئويۇنچۇقلارنى ئىشلەتكەن. ئاپىسى ئاۋۋال ئاسلانچاقنى ئۇنىڭ ئالدىغا قويغاندىن كېيىن ئوڭ - سول ئىككى تەرەپتىن ئۇنىڭ دەققىتىنى تارتىدۇ، ئۇنىڭدا قىزىقىش پەيدا بولغاندىن كېيىن ئاسلاننى ئۇ قولىنى سوزسا يەتكۈدەكلا يەرگە قويۇپ ئۇنى قىزىقتۇرىدۇ. ھەر قېتىم كىچىك كارل تۇتالماي يالتىيىپ قالغاندا، ئاپىسى ئۇنىڭ پۈتىدىن ئىتتىرىپ: «كۈچە! كۈچە!» دەيدۇ. كىچىك كارل ئاپىسىنىڭ رىغبىتى بىلەن ئاخىرى ئاسلاننى تۇتىدۇ. ئاپىسى ئالقىشلاش ۋە سۆيۈش ئارقىلىق ئۇنىڭ غەلبىسىنى تەبرىكلەپ، كىچىك كارلغا تىرىشىشنىڭ، غەلبىنىڭ خۇشاللىقىنى ھېس قىلدۇرىدۇ. كىچىك كارل ئۆمىلىيەلەيدىغان بولغاندا، ئاپىسى مەشقىنىڭ قىينىلىق دەرىجىسىنى مۇۋاپىق دەرىجىدە ئاشۇرىدۇ، ئۇ ئويۇنچۇقنى تۇتاي دەپ قالغاندا، تېخىمۇ يىراقراق يەرگە يۆتكەپ قويۇپ، ئۇنى داۋاملىق ئۆمىلەپ، ئويۇنچۇقنى ئېلىشقا رىغبەتلەندۈرىدۇ.

كارل ۋېتىر كىچىك كارلغا چىدامچانلىقنى، تىرىشچانلىقنى مەشىق قىلدۇرۇشنى ئەزەلدىن توختىتىپ باقمىغان. كىچىك كارل بىلىم ئۆگىنىشنى باشلىغاندا، كارل ۋېتىر يەنىلا ئوخشاش ئۇسۇلدا بىلەن ئۇنىڭدا قەتئىي بوشاشمايدىغان ئىقتىدارنى يېتىلدۈرگەن. ۋاقىت ئۆزارغانسېرى كىچىك كارلدا ئىش قىلغاندا قەتئىي بوشاشمايدىغان ئادەت شەكىللىنىدۇ. بالىنىڭ چىدامچانلىقنى يېتىلدۈرۈشتە، ئاتا - ئانىلار بالىلارغا يارەم قىلىپ چوڭ نىشاننى بىر قانچە كىچىك باسقۇچ خاراكتېرلىك نىشانلارغا بۆلۈپ بېرىپ، ئاندىن ئۇلارنىڭ ئۇزۇكسىز تىرىشچانلىقنى كۆزىتىپ، نىشانلارنى بىردىن - بىردىن ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئارقىلىق ئۆك ئاخىرقى نىشانغا يەتسە بولىدۇ. بالىلارنىڭ چىدامچانلىقنى يېتىلدۈرۈش جەريانىدا، ئاتا - ئانىلار بالىلارنى دائىم رىغبەتلەندۈرۈپ تۇرۇشى، بالىلاردىكى پەسخەكلىق ھېسسىنى يېنىكلىتىپ، بالىلارنىڭ قىزغىنلىق بىلەن قىينىچىلىقنى يېڭىپ، بوشاشماي تىرىشىشقا تۇرتكە بولۇشى كېرەك.

شارچە قىسىش ئويۇنى

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: قەغەز شارچە، سولياۋ شارچە، ئەينەك شارچە، چوكا

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئائىلە باشلىقلىرى ئالدى بىلەن قەغەزنى يۇمىلاق قىلىپ شارچە ياساپ يەڭگىل، ئەپلىك بېشى تەرەپتە قىسىدىغان ئويۇقچىسى بار چوكا تەييارلاپ، بالىغا نەرسىلەرنى قىسىشنى مەشق قىلدۇرسا بولىدۇ.

2. بالا قەغەز شارچىنى قىسىشقا پىششىق بولغاندىن كېيىن، بالىغا سولياۋ شارچە بىلەن ئەينەك شارچىلارنى قىسىپ بېقىشنى ئېيتىش.

3. بالا ئەينەك شارچە بىلەن سولياۋ شارچىنى ئوبدان قىسالايدىغان بولغاندا ئالاھىدە ياسالغان چوكىنىڭ ئورنىغا ئادەتتىكى چوكىنى ئالماشتۇرۇپ مەشق قىلدۇرۇش.

4. بۇ خىل ئويۇن بالىلارنىڭ قول مۇسكۇلىنىڭ ئىقتىدارىنى چىنىقتۇرىدۇ، يەنە ئۇلارنىڭ قولى بىلەن كۆزىنىڭ ماسلىشىش ئىقتىدارى، دىققەتنى مەركەزلەشتۈرۈش، قىينچىلىقنى يېڭىدىغان جاسارىتىنى ۋە بەرداشلىق بېرىش ئىقتىدارىنى چىنىقتۇرىدۇ.

قەغەز پارچىسى تېرىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: قەغەز پارچىسى، شازا

ئويناش ئۇسۇلى

1. باللارنىڭ ھەممىسى قەغەز يىرتىپ ئويناشنى ياخشى كۆرىدۇ، ئاتا ـ ئانىلار باللارنى قەغەز يىرتقۇزسا بولىدۇ، ئەمما ئالدىن باللارغا يىرتقان قەغەزنى تېرىپ ئەخلەت ساندۇقىغا تۆكۈۋېتىشنى ئېيتىپ قويۇشى كېرەك.

2. بالىنى قەغەز پارچىلىرىنى ئۆزى تېرىپ بىر يەرگە يىغىپ، ئاندىن شازىغا سېلىپ، ئاخىرىدا ئەخلەت تۇغىغا تۆكۈشكە رىغبەتلەندۈرۈش كېرەك.

3. قەغەز پارچىلىرى بەك كۆپ بولغانلىقتىن باللار ھەممىنى تېرىپ بولغۇچە سەۋر قىلىپ بولالماسلىقى مۇمكىن، شۇڭا ئاتا ـ ئانىلار باللارغا ۋاقتىدا ئىلھام بېرىپ تۇرۇشى كېرەك.

توپ تالىشىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: توپ

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار بىلەن بىللە توپ ئوڑۇپ ئويناش، ئەڭ ياخشىسى بۇ ئويۇننى كەڭرى يەردە ئويناش كېرەك.

2. چوڭلار توپنى ئېلىپ يەرگە ئۇرۇپ بالىغا توپنى تالىشىنى ئېيتىدۇ، بالا تارتىۋالغاندىن كېيىن، داۋاملىق ئۇرىدۇ، ئاندىن چوڭلار كېلىپ تالىشىدۇ.

3. ئاتا ـ ئانىلار بالىلارنى تالىشىقا رىغبەتلەندۈرۈش، مۇڭاپىق دەرىجىدە قىينىلاشتۇرۇش، ئەمما ئۇزاققىچە بالىنى تالاشتۇرۇۋەرمەسلىك كېرەك. بۇنداق بولغاندا بالىنىڭ ئاكتىپلىقىغا زەربە بولۇپ قالىدۇ.

بالىلار بالىلىق ۋاقتىدا دىققىتىنى بىر ئىشقا ئۇزاققىچە بېرەلمەيدۇ. ئۇلار دائىم ھېچبىر نىشانسىزلا بىر ئىشتىن يەنە بىر ئىشقا يۆتكىلىدۇ. دىققىتى ئاسانلا چېچىلىپ كېتىدۇ. ئاتا ـ ئانىلار بالىلارنىڭ چىدامچانلىقىنى چىنىقتۇرغاندا قىزىقارلىق. بالىلارنىڭ دىققىتىنى تارتالايدىغان، بالىنىڭ قىزىقىشىنى قوزغايدىغان نەرسىلەرنى تاللاش كېرەك. بالىلارنى مەشق قىلدۇرغاندا ئاتا ـ ئانىلار ھەدىسىلا باغرى يۇمشاقلىق قىلىپ بالىلار بىلەن مۇرەسسە قىلىپ يول قويماسلىقى، بالىنى قەتئىي داۋاملاشتۇرغۇزۇشى كېرەك.

5 - بۆلەك

ئادەت تەربىيەسى

3. ئۆزىنىڭ ئىشىنى ئۆزى قىلىش

مۇستەقىل ياشاش ئىقتىدارى ھەممە ئىقتىدارلارنىڭ ئاساسى. ئەگەر بالا تۇرمۇشتىكى ئىشلارنىمۇ ئۆز ئالدىغا بىر ياقلىق قىلالمىسا، كېلەچەكتە ئۇ چوڭ ئىشلارنى قىلالمايدۇ، ھەتتا ئادەتتىكى ئادەملەرگىمۇ يېتەلمەسلىكى مۇمكىن. بالىغا مۇستەقىل ياشاشنى ئۆگىتىش بالىغا ھەقلىق كۆيۈنگەنلىك ۋە ئاسرىغانلىق. كىچىكىدىن باشلاپ ئۆزىنىڭ ئىشىنى ئۆزى قىلىشقا ئادەتلەندۈرۈش بالىغا قويۇلىدىغان ئەڭ ئاساسىي تەلەپ. بالىغا ھەددىدىن زىيادە كۆيۈنۈش بالىنى يارامسىز قىلىپ قويىدۇ. بۇ بالىنى جاپاغا قويۇشتىن باشقا نەرسە ئەمەس.

باللارنىڭ كىيىم- كېچەكلىرى ئۆزىگە ماس بولۇشى كېرەك

بەزى ئاتا- ئانىلار ياسىنىشنى، يېگى، ئۆزگىچە كىيىملەرنى كىيىشنى ياخشى كۆرىدۇ. چرايلىق ياسىنىپ كوچىلارغا چىقسا، باشقىلاردىن پەرقلىنىپ تۇرىدۇ: ئەمما بەزى ئاتا- ئانىلار ئۆزىنى تۇزەشتۇرمەيدۇ، ھۆرۈنلۇقىدىن ئۇستىبېشى قالايمىقان تۇرغاچقا، باشقىلار مەسخىرە قىلىدۇ. باللار باشقىلارنىڭ ئاتا- ئانىسىنى مەسخىرە قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرگەندە ئوڭايسىزلىنىدۇ. بۇ باللارنىڭ پىسخىكىسىغا يامان تەسىر ئېلىپ كېلىدۇ.

مەلۇم بىر ئاپا قىزىنى قىزلار مەكتىپىگە ئاپىرىپ بېرىپتۇ. ئاياپ يەپ، تېجەپ ئىشلىتىپ، قىزغا ھەر خىل قىممەت، مودا كىيىملەرنى ئېلىپ بېرىپتۇ، ئەمما ئۇنىڭ قىزى قىلچىمۇ مىننەتدار بولماپتۇ. بىر قېتىم بۇ قىزچاق كارل ۋېتىرغا مۇنداق دەيدۇ: «ئاپام مېنى دائىم غەلىتە كىيىندۈرۈپ قويىدۇ، باشقىلار مېنى مەسخىرە قىلىدۇ. مەن بەك خجىل بولۇپ كېتىمەن. تۆت ياش ۋاقتىمدىن باشلاپلا بۇنداق كىيىشنى خالمايتتىم» دەپتۇ.

كارل ۋېتىرنىڭ ئايالى كارل ۋېتىرغا: «ئاپا بولغۇچى بۇنداق قىلماسلىقى كېرەك، گەرچە ئۇ قىزغا ياخشى بولسۇن دەپ شۇنداق قىلغان بولسىمۇ، ئەمما يەنىلا قىزنىڭ ھۆرمىتىدىن ئايرىلىپ قاپتۇ. بەلكىم كىشىلەر ئۇنىڭ قىزىنى رەھىمسىز دەپ ئەيىبلىشەر، لېكىن ھېس قىلىشىچە، گەرچە بۇ ئاپا قىزغا نۇرغۇن ئەجر قىلغان، قىزنىڭ قىزلار مەكتىپىگە ئاپىرىپ بەرگەن بولسىمۇ، بىراق ئۇ ئاپا بولۇش مەجبۇرىيىتىنى ھەقىقىي ئادا قىلالماپتۇ» دەپتۇ.

قانداق كىيگەندە باشقىلارنىڭ ھۆرمىتىگە ئېرىشكىلى بولىدۇ، ھېچبولمىغاندا باشقىلارنى بىزار قىلىپ قويمايدۇ؟ كىيىم قانچە قىممەت، قانچە مودا بولسا باشقىلارنىڭ ھۆرمىتىگە شۇنچە ئېرىشىدىغان ئىش يوق، پەقەت كىيىم- كېچەكلىرى پاكىز، رەتلىك، يارىشىملىق، كىيىنىشى ئۆزىگە لايىق بولغاندىلا، باشقىلاردا ياخشى تەسىر قالدۇرىدۇ. ئاتا- ئانىلار باللارنىڭ ئۈلگىسى ۋە نەمۇنىسى، ئاتا- ئانىلارنىڭ كىيىنىش ئۇسۇلى باللارغا تەسىر كۆرسىتىدۇ. ئۆزىگە لايىق، جايىدا كىيىنمىسە، باشقىلار مەسخىرە قىلىدۇ. ئۇنىڭ ئۇستىگە، ئۇستىبېشى رەتسىز كىشىنىڭ كەيپىياتى تۇراقسىز، چېچىلاڭغۇ بولىدۇ، چېچىلاڭغۇلۇقتىن ئىبارەت بۇ يامان ئادەت ئۆمۈرۋايەت چاپلىشىۋالىدۇ. شۇڭا ئاتا- ئانىلار چوقۇم باللارنى ئۆزىگە ماس كىيىندۈرۈشى كېرەك.

چاپان كىيىشنى ئۆگىنىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: چاپان

ئۆيناش ئۇسۇلى

1. چاپاننى كىيىم ئاسقۇچتىن ئېلىپ، تۇگمىلىرىنى ئېچىپ، ئالدى پەشلىرىنى قايرىش.

2. سول قول بىلەن ئوڭ پەشنى تۇتۇپ، ئوڭ يەڭنى سېپىش.

3. ئوڭ قولغا ئوڭ يەڭنى سېپىپ بولغاندىن كېيىن، سول قولنى قويۇۋېتىپ، ئاندىن ئوڭ قول بىلەن سول پەشنى تۇتۇپ، سول يەڭنى سېپىش.

4. ئىككى پەشنى جۇپلەپ تۇگمىنى ئېتىپ، بىر ياقتىن ئەينەككە قارىغاچ، بىر ياقتىن كىيىمنى تۇزەشتۇرۇش، ئەگەر چاپاننىڭ ئىچىدىكى كىيىم ئۇزۇن يەڭلىك بولسا، قول بىلەن ئىچ كىيىمنىڭ يېڭىنى چىڭ تۇتۇپ تۇرۇپ ئاندىن چاپاننىڭ يېڭىنى سېپىش.

چاپان ئېسىشنى ئۆگىنىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: چاپان، كىيىم ئاسقۇچ

ئۆيناش ئۇسۇلى

1. كىيىم ئاسقۇچنى ئالدىغا ئەكېلىپ قويۇپ، چاپاننىڭ ئوڭ - سول ئىككى پېشىنى قايرىش.

2. كىيىم ئاسقۇچنىڭ ئىككى ئۇچىنى ئايرىم - ئايرىم چاپاننىڭ ئىككى مۇرىسىگە كىرگۈزۈپ، چاپاننىڭ ئىككى پېشىنى جۇپلەپ تۇگمىنى ئېتىش.

3. ئاسقۇچنى ئىلمەككە ئېسىش.

4. ئېگىزگە يامىشىپ يەتمەسلىكى ئۈچۈن، بالىلارغا ئېگىزلىكى مۇۋاپىق بولغان ئىلمەك تەييارلاپ بېرىشى كېرەك.

بانتك چىگىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: ئۆزۈن لېنتا

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئوڭ قول بىلەن سول تەرەپتىكى لېنتىنى ئوڭ تەرەپكە ئەكېلىش.

2. سول قول بىلەن ئوڭ تەرەپتىكى لېنتىنى سول تەرەپكە ئەكېلىش.

3. ئىككى تال لېنتىنى ئۆز ئارا ئۆتۈشتۈرۈپ، ئوڭ قول بىلەن ئۈستىدىكى لېنتىنى ئۆتۈشتۈرگەن نۇقتىسىنىڭ ئاستىدىن ئۆتكۈزۈپ، سول قول بىلەن تۆتۈڭىلىپ ئاندىن ئوڭ ـ سولغا تارتىش.

4. سول تەرەپتىكى لېنتىنى چەمبەرسىمان ئايلاندۇرۇپ، باش بارماق ۋە كۆرسەتكۈچ بارماق بىلەن چىڭ تۇتۇش.

5. ئوڭ تەرەپتىكى لېنتىنى چەمبەرنىڭ ئۈستىدىن بىرنى ئايلاندۇرۇپ ئاندىن يېڭىدىن ئايلاندۇرغان چەمبەرنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئۆتكۈزۈش.

6. ئىككى قول بىلەن ئۆتكۈزۈلگەن لېنتىنى تۇتۇپ تۇرۇپ، بىرلا ۋاقىتتا ئوڭ ـ سول ئىككى تەرەپكە تارتقاندا كېپىنەك بانتىك چىگىلىدۇ.

ئاتا ـ ئانىلار باللارنىڭ ئۆرنىكى. مەيلى كىيىم ـ كېچەك، يېمەك ـ ئىچمەكتە بولسۇن ۋە ياكى تۇرمۇش ئادەتلىرىدە بولسۇن، باللار ھەر دائىم ئاتا ـ ئانىلىرىدىن ئۈلگە ئالىدۇ. ئاتا ـ ئانىلاردىكى ياخشى ئادەت باللاردا كىچىكىدىن باشلاپلا ياخشى تۇرمۇش ئادىتى پېتىلدۇرىدۇ. باللارغا كىيىم كىيدۇرۇشنى ئۆگىتىش بىر قەدەر قىيىن، ئەمما ئاتا ـ ئانىلار چوقۇم سەۋرچان بولۇشى، باللار بىر ـ ئىككى قېتىمدا ئۆگىنەلمىسە ۋازكەچمەسلىكى كېرەك. بۇ ھەم باللارنىڭ ئىنچىكە ھەرىكەتلەرنى قىلىش ئىقتىدارىنى چىنىقتۇرىدىغان ياخشى پۇرسەت.

پاكىز بالا كىشىنىڭ ئامراقلىقىنى كەلتۈرىدۇ

ئاپىسى كىچىك كارلىنىڭ تازىلىقىغا بەك دىققەت قىلاتتى. كىچىك كارلىغا بىر ياش ۋاقتىدىن باشلاپلا قول يۇيۇشنى، يۇز يۇيۇشنى، يۇيۇنۇشنى، ئەتىگەنده تۇرغاندا، ئاخشامدا ئۇخلاشتىن بۇرۇن، كەمپۇت يېگەندىن كېيىن، پىرەنىك، تاتلىقلارنى يېگەندىن كېيىن چىش چوتكىلاشنى، ئۇنىڭدىن باشقا يەنە قول ياغلىق بىلەن بۇرنىنى ئېرتىشنى ئۆگەتكەنىدى. كىچىك كارلىنىڭ ئاپىسى ئىشلارنىڭ چېكىنى ناھايىتى ياخشى بىلىدىغان بولغاچقا، كىچىك كارلىدا يۇزلىرىنى بويايدىغان، كىيىم تاللايدىغان، ياسىنىپ چىرايلىق بولۇشنى ياخشى كۆرىدىغان ئادەتنى يېتىلدۈرۈپ قويمىغان ئىدى.

كارل ۋېتىر بالىسدا كىچىكىدىن باشلاپلا يۇيۇنۇشنى ياخشى كۆرىدىغان ئادەت يېتىلدۈرگەن. ناۋادا سۇنىڭ تېمپېراتۇرىسى يۇقىرى ياكى تۆۋەن بولۇپ كەتسە، بالىلار يۇيۇنۇشنى خالىمايدۇ. شۇڭا كارل ۋېتىر دەسلىپىدىلا سۇنىڭ تېمپېراتۇرىسىنى تەڭشەشكە بەك دىققەت قىلاتتى. كارل ۋېتىر ئەر- خوتۇن ئىككىسى كىچىك كارلىنى ھەر كۈنى يۇيۇندۇرۇپ، پۇتلىرىنى ئۆۋۈلاپ قويىاتتى. چۈنكى بۇنداق قىلغاندا ئۇنىڭ سېزىمچانلىقى تەرەققىي قىلىپلا قالماي، قان ئايلىنىشىمۇ ئىلگىرى سۈرۈلۈپ، ساغلام بولاتتى.

ياخشى تازىلىق ئادىتى ھەرقانداق ئادەم ئۈچۈن تولىمۇ پايدىلىق ئىش. ياخشى تازىلىق ئادىتى بالىلارنىڭ ساغلام ئۆسۈپ يېتىلىشىگە پايدىلىق بولۇپلا قالماستىن، يەنە بالىلارنىڭ غۇرۇرىنى ساقلاشقىمۇ پايدىلىق. بۇ يەنە بالىلار پسىخىكىسىنىڭ ساغلام تەرەققىي قىلىشىدىمۇ ناھايىتى مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

بۇۋاقلىق، بالىلىق مەزگىلى بالىلاردا ياخشى تازىلىق ئادىتى يېتىلدۈرىدىغان مۇھىم مەزگىل. بالىلارنىڭ بۇ مەزگىلده يېتىلدۈرگەن ياخشى ئادىتى ئۆلارغا ئۆمۈرۋايەت نەپ بېرىدۇ. قول يۇيۇش، يۈز يۇيۇش، چىش چوتكىلاش، يۇيۇنۇش قاتارلىق ئادەتلەرنى بالىلار بالىلىق مەزگىلده چوقۇم يېتىلدۈرەلەيدۇ. ئاتا- ئانىلار بالىلار يېگى باشلىغاندا ياخشى قىلالمسا، بالىغا ئىچى ئاغرىپ ھەمىنى ئۆزى ئۈستىگە ئېلىۋالماسلىقى كېرەك، بۇ بالىلارنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىگە تولىمۇ پايدىسىز.

تاماقتىن بۇرۇن، ھاجەتتىن كېيىن قول يۇيۇش

ماس كېلىدىغان يېشى: 1 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالىغا ئاۋۇال يەڭنى تۇرۇپ، جۇمەكنى ئېچىپ قولنى يۇيۇشنى، ئاندىن جۇمەكنى ئېتىشنى ئۆگىتىش.

2. ئىككى قولىغا سوپۇن سۈركەپ، ئىككى قولنىڭ ئالقىنى، دۇمبىسى، بارماقنىڭ ئۇچى، تىرناقلارنىڭ ئارىسىنى ئۇۋۇلاپ يۇيۇشنى ئۆگىتىش.

3. ئاندىن يەنە جۇمەكنى ئېچىپ، قولنى پاكىز چايقاپ، جۇمەكنى ئېتىپ، لۆڭگە بىلەن قولنى ئېرتىپ ، ئاندىن يەڭنى چۈشۈرۈشنى ئۆگىتىش.

4. دەسلەپتە ئاتا ـ ئانىلار بالىنىڭ يېنىدا تۇرۇپ، بىر ياقتىن قىلىپ بىر ياقتىن چۈشەندۈرۈش، ئاندىن بالىغا مۇستەقىل قىلدۇرۇش، ئەگەر خاتالىق كۆرۈلسە ئەسكەرتىش كېرەك.

5. بالىغا تاماقتىن بۇرۇن، ھاجەتتىن كېيىن چوقۇم قول يۇيۇش كېرەكلىكىنى، ئويۇن ئويناپ بولغاندىن كېيىن قول يۇيۇش كېرەكلىكىنى ئېيتىش لازىم. بالىغا قول يۇيۇشنى ئۆگىتىش ئارقىلىق بىر تەرەپتىن بالىنىڭ «سۇ ئويناش» ئارزۇسىنى قاندۇرغىلى بولىدۇ، يەنە بىر تەرەپتىن بالىلارنىڭ ئۆزىنىڭ تازىلىقىنى قىلىش ئىقتىدارىنى چىنىقتۇرغىلى بولىدۇ.

يۇزنى يۇيۇش

ماس كېلىدىغان يېشى: 1 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. يەڭنى تۇرۇپ، جۇمەكنى ئېچىش، سۇنى ئازراق چۈشۈرۈش.

2. ئىككى قولنى جۈپلەپ، ئازراق سۇ ئېلىپ، باشنى پەس قىلىپ، ئىككى ئالقان بىلەن ئېگەكتىن باشلاپ پېشانىسىگىچە بىر قېتىم يۇيۇپ چىقىش.

3. يەنە ئازراق سۇ ئېلىپ، ھەرىكەتنى يەنە ئىككى قېتىم تەكرارلاش. لۆڭگە بىلەن يۈز، قولنى ئېرتىپ قۇرۇتۇش.

تىرناق ئېلىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 1 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: تىرناقئالغۇچ

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالا بىلەن بىرلىكتە «تىرناق ئېلىش» ناخشىسىنى ئېيتىمىز:

كىچىك قايچا ئاغزىنى ئاچتى،

بېلىق يەمدۇ، نان يەمدۇ؟

بېلىق يېمەيدۇ، نان يېمەيدۇ،

ئۇ «پالانچى» نىڭ تىرنىقىنى يەيدۇ.

2. بالىلارغا تىرناق ئۆسۈپ كەتسە ئېلىۋېتىش لازىملىقىنى، تىرناق ئاراسىغا باكتېرىيە كىرىۋېلىپ، ئادەمنى كېسەل قىلىپ قويىدىغانلىقىنى ئېيتىمىز.

3. بالىنىڭ تىرنىقىنى ئالغاندا، بالىغا چوڭلارنىڭ تىرناقنى قانداق ئالىدىغانلىقىغا ياخشى قاراشنى ئېيتىپ، بالىدا قورقۇنچنى يوقىتىپ، ئۇلاردا تىرناق ئېلىشنى ياخشى كۆرىدىغان ياخشى ئادەت يېتىلدۈرۈشىمىز كېرەك.

ئويۇننىڭ مۇھىم نۇقتىسى

بۇ ئويۇنلار قارىماققا ئويۇندەك بىلىنمەيدۇ. لېكىن ھەممە ئىشنى ناخشا قوشۇش، كۈلكىلىك ئىشقا ئايلاندۇرۇش ئارقىلىق، بالىغا ھەممە ئىشنى خۇشاللىق بىلەن قىلغۇزغىلى، ئادەتكە ئايلاندۇرغىلى بولىدۇ.

تىرناقنىڭ ئارىسىغا ئاسانلا باكتېرىيە، قۇرت تۇخۇملىرى كىرىۋالىدۇ، تىرناق بەك ئۆسۈپ كەتسە ئۇنى پاكىز تازىلىغىلى بولمايدۇ. بالىلار نەرسىلەرنى قولى بىلەن تۇتۇپ يېيىشنى ياخشى كۆرىدۇ. بۇنىڭ بىلەن مەيىنەت نەرسىلەر ئېغىزغا كىرىپ، كېسەل بولۇپ قالىدۇ. شۇڭا ئاتا ـ ئانىلار قەرەللىك ھالدا بالىلارنىڭ تىرنىقىنى ئېلىپ تۇرۇشى، بالىلاردا ئاكتىپلىق بىلەن تىرناق ئالىدىغان ياخشى ئادەت يېتىلدۈرۈشى كېرەك.

باللارنىڭ مۇستەقىل بىر تەرەپ قىلىش ئىقتىدارىنى يېتىلدۈرۈش

كارل ۋېتىر ئەر- خوتۇن كىچىك كارلنىڭ مۇستەقىل بىر تەرەپ قىلىش ئىقتىدارىنى كىچىكىدىن باشلاپ يېتىلدۈرگەن بولۇپ، پەقەت كىچىك كارل قىلالايدىغانلىكى ئىش بولسا، ئەر- خوتۇن ئىككىسى ھەرگىز ئۇنىڭغا ياردەم بەرمەيتتى. كىچىك كارل كىيىملىرىنى ئۆزى كىيىسە دائىم تەتۈر كىيۋالاتتى، ئەمما كارل ۋېتىر ئەر - خوتۇن ئەزەلدىن ئۇنى مەسخىرە قىلمايتتى، ئەيىبلىمەيتتى، بەلكى سەۋرچانلىق بىلەن ئۇنىڭغا قانداق كىيىشنى ئۆگىتەتتى.

كىچىك كارل ئۆزى كىيىم كىيىشنى يېڭىدىن ئۆگىنىۋاتقاندا، كارل ۋېتىر ئەر - خوتۇن ئۇنىڭ سىناپ بېقىشىغا يول قويياتتى، ئۇنىڭغا كىيدۈرۈپ قويمايتتى. كىچىك كارلنىڭ ئاپىسى ئۇنىڭغا ئۇلگە كۆرسىتىپ بېرەتتى. ئۇ ئەزەلدىن كىچىك كارلنى ئالدىراتمايتتى، سەۋرچانلىق بىلەن ئۇنىڭغا: «ئۆزۈڭ كىيەلەيسەن، ئالدىرىماي كىيگىن، كىيەلمىسەڭ ياردەم قىلىمەن، سەن چوڭ بولدۇڭ» دەيتتى.

ئەگەر كىچىك كارل «كىيەلمەيمەن» دەپ غەلۋە قىلسا، ئاپىسى پىسەنت قىلماي، داۋاملىق ئۇنى: «ئۆزۈڭ كىيەلەيسەن، قېنى كۆزۈمنى يۇمۇپ ئوننى سانىغىچە، قاراپ باقاي كىيەلەمسەن ياقمۇ؟» دەپ رىغبەتلەندۈرەتتى. ناۋادا كىچىك كارل كىيسە، ئاپىسى ئۇنى ماختايتتى. ئەگەر يىغلاپ داۋاملىق غەلۋە قىلسا، ئۇنىڭ بىلەن كارى بولمايتتى. كىچىك كارل يىغسىنىڭ ئاپىسىنىڭ ھېسداشلىقىنى قوزغىيالمىغانلىقىنى كۆرگەندىن كېيىن، ئامال يوق ئۆزى كىيەتتى.

باللارنىڭ مۇستەقىل بىر تەرەپ قىلىش ئىقتىدارىنى يېتىلدۈرۈش ئۇلارنىڭ مۇستەقىل ياشىشىنىڭ ئاساسى. باللار ئۆگىنىشكە تېگىشلىك مۇستەقىل بىر تەرەپ قىلىش ئىقتىدارى ئېغىز چايقاش، كىيىم - كېچەك، ئاياغ - پايپاقلارنى مۇستەقىل كىيىپ، سىلىش، مۇستەقىل تاماق يېيىش، ئويۇنچۇقلارنى رەتلەش قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. باللاردا ئۆزىنىڭ ئىشىنى ئۆزى قىلىدىغان ئادەت يېتىلدۈرۈش كېرەك. بۇنداق بولغاندا بالا چوڭ بولغاندىن كېيىن مەسىلىلەرنى ئۆزى ھەل قىلىشقا ئۇرۇنىدۇ، باشقىلارغا يۈلىنىۋالمايدۇ. كىچىك باللارغا بۇ مۇستەقىل بىر تەرەپ قىلىش ئىقتىدارلىرىنى ئۆگىتىش ئۇنداق ئاسان ئەمەس. ئۇلار ئۆگىنىشكە تېگىشلىك ئىشلار بەك كۆپ. ئۆگىنىش جەريانىدا ئازدۇر- كۆپتۇر ئوڭۇشسىزلىقلار بولۇشى مۇمكىن. ئاتا- ئانىلار باللارغا زېرىكمەي تېرىكمەي ئۆگەتسە، باللارمۇ تىرىشسا، بىلىدىغانلىرى بارا- بارا كۆپىيىدۇ.

سېرتما ئېتىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: سېرتمىلىق چاپان

ئويناش ئۇسۇلى

1. سېرتمىنى ئېچىش: ئوڭ قول بىلەن ئالدى پەشنىڭ ئۈستى تەرىپىنى بېسىپ تۇرۇپ، ئوڭ قولىنىڭ كۆرسەتكۈچ بارمىقى، باش بارمىقى بىلەن سېرتمىنىڭ ھالقىسىنى قىسىپ تۇرۇپ، ئاستا ـ ئاستا تۆۋەنگە تارتىش، ئوڭ قولغا ئەگىشىپ، سول قولنىمۇ تۆۋەنگە يۆتكەش؛ ئەڭ تۆۋەنگە چۈشكەندىن كېيىن، سول قول بىلەن سول پەشنى چىڭ تۇتۇپ، ئوڭ قول بىلەن ئوڭ پەشنى چىڭ تۇتۇپ يۇقىرىغا تارتىپ، سېرتمىنى ئوڭ ـ سول ئىككى تەرەپكە ئاجرىتىش؛ چاپانىنىڭ پېشىنى ئوڭ ـ سول ئىككى تەرەپكە قايرىپ ئېچىش.

2. سېرتمىنى ئېتىش: ئوڭ ـ سول ئىككى پەشنى ئوتتۇرىغا ئەكېلىپ، ئاندىن ئوڭ پەشنىڭ ئۈچىنى سېرتما بېشىدىكى ئېرىقچىسىغا ئۇستىدىن ئاستىغا قارىتىپ كىرگۈزۈش؛ ئوڭ قول بىلەن ئوڭ پەشنى ئاستى تەرەپتىن تۇتۇپ تۇرۇپ، سول قول بىلەن سېرتما ھالقىسىنى چىڭ تۇتۇپ ئۇستىگە قارىتىپ ئاستا تارتىش.

ئاياغ كىيىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: سەل چوڭراق ئاياغ

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاياغنىڭ ئوڭ - سولىنى مۇقىملاشتۇرۇش.

2. ئوڭ پۇتنىڭ ئايىغىنى ئېلىپ، ئوڭ پۇتنىڭ ئۆچىنى ئاياغنىڭ ئىچىگە كىرگۈزۈپ، قول بىلەن ئاياغنىڭ كەينىنى تۇتۇپ تۇرۇپ، پۇتنى پۇتۇنلەي كىرگۈزۈپ، ئەڭ ئاخىردا تاپاننى سېپىش.

3. ئوخشاش ئۇسۇل بىلەن يەنە بىر پاي ئاياغنى كىيىش.

4. يېڭى مەشىق قىلىشنى باشلىغاندا بالىغا بالىنىڭ پۇتىدىن چوڭراق ئاياغنى كىيدۈرۈش، بالىنىڭ بەك كۆچەپ كېتىشىدىن ئېھتىيات قىلىش كېرەك.

قول ياغلىق يۇيۇش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: قول ياغلىق، تەلەڭگە، سوپۇن

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالىغا سۇ ئۆتىمەس پەرتۇق تاقاپ، كىر قول ياغلىقنى سۇغا چىلاپ، ئاندىن تەكشى ئېچىپ، سوپۇن سۈرۈش.

2. قول ياغلىقنى ئىككى قول بىلەن چاك تۇتۇپ تۇرۇپ، ئۆزىڭارا سۈركەپ يۇيۇش.

3. يۇيۇپ بولغان قول ياغلىقنى سۇغا چىلاپ، سقۇبتىپ، يەنە بىر تەلەڭگىگە سېلىش.

4. ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ياردىمىدە يۇندىنى تۆكۈۋېتىپ، ئورنىغا پاكىز سۇ ئالماشتۇرۇپ، قول ياغلىقنى سۇغا چىلاپ ئۆۋۈلاپ يۇيۇپ، سقىش.

5. قول ياغلىقنى تۈزلەپ، كىر يايغۇچقا يېيىپ قويۇش، كىر يۇيۇش جابدۇقلىرىنى رەتلەپ، پەرتۇقنى يېشىۋېتىپ قولنى سۈرتۈش.

ئاتا ـ ئانىلار بالىلارنى ئامال بار ئۆزىنىڭ قۇربى يەتكۈدەك ئىشلارنى ئۆزى قىلىشقا ئىلھاملاندۇرۇشى كېرەك. ئۇ بىر مەسىلىگە يولۇققاندا، ھەرگىز بېۋاستە ئۆزى قول سېلىپ، ھەل قىلىپ بەرمەسلىكى، بەلكى بالىنى ئامال تېپىپ ھەل قىلىشقا رىغبەتلەندۇرۇشى كېرەك. بالىلار بىر قىينىچىلىقنى ھەل قىلغاندا، بىر قەدەم ئىلگىرىلەيدۇ، ئاتا ـ ئانىلار ھەرگىز بالىلارنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىش پۈرسىتىنى تارتىۋالماسلىقى كېرەك.

مۇستەقللىق بالىلارنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىنى تېخىمۇ تېزلىتىدۇ

دادىسى كىچىك ۋاقتىدىلا تۇغقىپ كەتكەن بىر بالا بار ئىكەن. مۇشۇ سەۋەبتىن بۇ بالىنىڭ ئانىسى بالىسىغا نەچچە ھەسسە ئارتۇق كۆيۈنىدىكەن، ئۇنىڭغا ھېچقانداق ئىش قىلدۇرمايدىكەن، بالا تۆت ياشقا كىرگەندىمۇ ئۆزى تاماق يېگۈزۈپ، كىيىملىرىنى كىيگۈزۈپ قويىدىكەن. بالا خېلى چوڭ بولغاندىمۇ تامىقىنى ئۆزى يېيەلمەيدىكەن، كىيىملىرىنى، ئايىغىنى ئۆزى كىيەلمەيدىكەن. لېكىن ئۇنىڭ بىلەن قۇرداش باشقا بالىلار بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ناھايىتى ياخشى قىلالايدىكەن. بىرسى بۇ ئانىغا بۇ ئىشلارنى بالىنىڭ ئۆزىگە قىلدۇرۇش توغرىسىدا نەسىھەت قىپتۇ، ئەمما بۇ ئانا ئەكسىچە: «ئوغلۇم مېنىڭ بارلىقىم، مەن ئۇنىڭ ئۆچۈن ھەرقانداق قۇربانلىق بېرىشكە رازى» دەپتۇ.

شۇبھىسىزكى، بۇ ئانىنىڭ قىلغىنى خاتا. ئۇ ئۆزىنچە ئۆزىنى بالام ئۆچۈن ھەممىنى قىلىپ بەردىم، بالام ئۆچۈن ياخشى بولسۇن دېدىم، دەپ قارايدۇ، بىراق ئەمەلىيەتتە ئۇ بالىسىغا زىيانكەشلىك قىلدى، بالىنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىش پۈرسىتىنى تارتىۋالدى، ھەتتا ئۇنىڭ يوشۇرۇن ئىقتىدارىنى تۇنجۇقتۇرۇپ، چوڭ بولغاندىن كېيىن ھەرقانداق ئىشتا باشقىلارغىلا تايىنىدىغان كېرەكسىز ئادەمگە ئايلاندۇرۇپ قويدى. گەرچە بۇ ئانا بالىسى ئۆچۈن بارلىقىنى سەرپ قىلغان بولسىمۇ، ئەمما ئۇ لايىقەتلىك ئانا ئەمەس، ئۇنىڭ بالىسىغا بولغان ئاتالمىش مۇھەببىتى ئەمەلىيەتتە بالىسىغا ئىچ ئاغرىتىش، خالاس. بۇنداق تەربىيەدە چوڭ بولغان بالا ئۆگىنىشىنىمۇ خالىمايدۇ، ھېچقانداق ئىشنى قىلالمايدۇ. چوڭ بولغاندىن كېيىن، ئۆزىنى ھەر جەھەتتىن باشقىلارغا يېتەلمەيدىغاندەك ھېس قىلىدۇ، ئۆزىنى كەمسىتىش پىسخىكىسى پەيدا بولىدۇ، بۇنداق بالا كەلگۈسىدە جەمئىيەتكە ماسلىشالمايدۇ.

ئويۇنچۇق يىغىشتۇرۇش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: ھەر خىل ئويۇنچۇقلار، ئويۇنچۇق ساندۇقى

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالىغا ئويۇنچۇقلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئېلىپ چىقىپ پول ئۇستىگە تىزىشنى ئېيتىش.

2. ئاتا ـ ئانىلار بالىغا ئويۇنچۇقنى قانداق رەتلەشنى ئۆگىتىش، مەسىلەن: يوڭلۇق ئويۇنچۇقلارنى قەيەرگە قويۇش، ماشىنا تۇرىدىكى ئويۇنچۇقلارنى قەيەرگە قويۇش، بارىبي قونچاقنى قەيەرگە قويۇش، كۇبىك، ھەرىلەر تىزمىسىنى قەيەرگە قويۇش، رەسىم سىزىش قوراللىرىنى قەيەرگە قويۇش، ھېكايىلەر توپلىمى، رەسىم توپلىمى قاتارلىقلارنى قەيەرگە قويۇش دېگەندەك.

3. بالىغا بۇ ئويۇنچۇقلارنىڭ ئورنىنى ئېسىدە تۇتۇۋېلىپ، ئوينىمىغان ۋاقىتتا ئۆز ئورنىغا قويۇپ قويۇشنى ئېيتىش.

4. بالا ھەر قېتىم ئويناپ بولغاندىن كېيىن، ئاتا ـ ئانىلار بالىغا ئويۇنچۇقنى يىغىشتۇرۇۋېتىشىنى ئەسكەرتىش.

ئۈستەل سۈرتۈش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: سۇ ئۆتكۈزمەس پەرتۇق، تەلەڭگە، چۆگۈن، دەسمال

ئۆيناش ئۇسۇلى

1. بالا پەرتۇق چىگىپ، چۆگۈندىكى سۇنى جاۋۇرغا تۆكىدۇ.
2. دەسمالنى داستىكى سۇغا چىلاپ سقىدۇ.
3. ئۈستەلنى سۈرتۈپ بولۇپ، ئاندىن دەسمالنى جاۋۇردىكى سۇغا چىلاپ يۇيۇپ، يەنە سقىدۇ.
4. ئاتا ـ ئانىلارنىڭ ياردىمىدە ئىشلىتىپ بولغان سۇنى تۆكۈۋېتىدۇ.

مەن تازىلىق ئىشچىسى

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: بالىلارنىڭ ئىشلىتىشىگە ماس كېلىدىغان سۈپۈرگە، شاۋا، پارچە - پۈرات رەختلەر

ئۇيناش ئۇسۇلى

1. بور بىلەن پولغا كىچىك چەمبەر سىزىپ رەخت پارچىلىرىنى چاچىمىز.

2. بالا ئوڭ قول بىلەن سۈپۈرگىنى مەھكەم تۇتۇپ، رەخت پارچىلىرىنى چەمبەر مەركىزىگە سۈپۈرىدۇ.

3. رەخت پارچىلىرىنىڭ ھەممىنى سۈپۈرۈپ چەمبەر مەركىزىگە يىغىپ بولغاندىن كېيىن، سول قولغا شاۋىنى ئېلىپ، رەخت پارچىلىرىنى شاۋىغا سۈپۈرىدۇ.

4. قىلىپ بولغاندىن كېيىن، ئەسۋابلارنى ئورنىغا قويۇپ قويىدۇ. مەشىقە پىششىق بولغاندىن كېيىن بالا ھۇجرىسىنى يىغىشتۇرىدۇ.

بالىلارغا بىر قىسىم ئۆي ئىشلىرىنى مۇستەقىل قىلدۇرغاندا، ئۇلارغا چوڭلارنىڭ جاپاسىنى ھېس قىلدۇرغىلى بولىدۇ. بۇ بىر تەرەپتىن بالىلاردا ئاتا - ئانىسىنىڭ غېمىنى يەيدىغان، ئۆزىنىڭ قۇربى يەتكۈدەك ئىشلارنى تەشەببۇسكارلىق بىلەن ئۆز ئۈستىگە ئالىدىغان ئادەتنى، مۇستەقىل ياشاش ئىقتىدارى ۋە ئېگىنى يېتىلدۇرىدۇ؛ يەنە بىر تەرەپتىن بالىلارنىڭ روھىي ۋە ئەقلىي تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرىدۇ.

5 - بۆلەك

ئادەت تەربىيەسى

4. تۇرمۇشتا تەرتىپلىك بولسىغان ياخشى ئادەت يېتىلدۈرۈش

تەرتىپلىك تۇرمۇش ئادەمگە تېخىمۇ راھەت ۋە ئازادىلىك بەخش ئېتىدۇ. گۆزەكلىك مەزگىلى باللارنىڭ «تەرتىپكە سەزگۈر مەزگىلى» بولۇپ، بۇ ۋاقىتتا باللاردا تەرتىپلىك تۇرمۇش ئادىتىنى يېتىلدۈرۈش ئاسان ھەم ئۇلار ئۇچۇن ناھايىتى پايدىلىق بولۇپ، ئۇلارغا بىر ئۆمۇر نەپ بېرىدۇ. باللاردا ياخشى ئادەت يېتىلدۈرۈش ئۇچۇن، ئالدى بىلەن ئاتا - ئانىلار ئۆزى ئۇلگە بولۇشى كېرەك. ئۇنىڭدىن باشقا، بالىنى نازارەت قىلىپ تۇرۇش، ناچار ئادەتلەرنىڭ بىخلىرىنى مايسا مەزگىلىدىلا يوقىتىش كېرەك.

بالىنىڭ ئاچ كۆزلۈك بىلەن يېيىشىدىن ساقلىنىش لازىم

كارل ۋېتىر ئەر- خوتۇن ئاچ كۆزلۈكىنىڭ بالىغا ناھايىتى يامان تەسىر ئېلىپ كېلىدىغانلىقىنى بىلەتتى، شۇڭا ئۇلار كىچىك كارلىنىڭ خالىغانچە غىزالىنىشىنى يېكى تاتلىق- تۇرۇم، پارچە- پۇرات يېمەكلىكلەرنى يېيىشىنى قاتتىق چەكلەيتتى. بەزى چاغلاردا كىچىك كارلىغا ساغلاملىق ۋە مۇۋاپىق يېمەك- ئىچمەكنىڭ مۇھىملىقىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، كارل ۋېتىر دوستلىرىنىڭ بالىلىرى ئاغرىپ قالغان ۋاقىتلاردا، كىچىك كارلىنى يوقلاشقا بىللە ئېلىپ بېرىپ، ئۇنىڭغا كېسەلنىڭ ئازابىنى ھېس قىلدۇراتتى.

بىر قېتىم كارل ۋېتىر بالىسى بىلەن بىللە سەيلە قىلىۋاتقاندا، دوستىنىڭ بالىسى ئۇچراپ قالىدۇ. كارل ۋېتىر ئۇنىڭدىن ئىنسىنىڭ ئاغرىپ قالغان- قالمىغانلىقىنى سورايدۇ. بۇ بالا ھەيران قېلىپ، كارل ۋېتىردىن قانداق بىلىۋالغانلىقىنى سورايدۇ. كارل ۋېتىر: «چۈنكى يېقىندىلا روزدىستۇا بايرىمى ئۆتكۈزدۇق، مەن ئىنىگىزنى ئاغرىپ قېلىشى مۇمكىن دەپ ئويلىغان» دەيدۇ.

چۈنكى كارل ۋېتىر ئۇنىڭ ئىنسىنىڭ ئاچ كۆزلۈكىنى بۇرۇنلا بىلەتتى. شۇڭا ئۇنىڭ روزدىستۇا بايرىمىدا ئاچ كۆزلۈك بىلەن يەپ ئاغرىپ قېلىشى مۇمكىن دەپ ئويلىغانىدى. دەرۋەقە ئىش شۇنداق ئىدى. كارل ۋېتىر كىچىك كارلىنى ئېلىپ، ئۇ بالىنى يوقلىغلى باردى. بۇ بالىنىڭ ھېچ يېرى ئاغرىمىغان بولۇپ، پەقەت ھېچ تۈتۈپ توختىمايدىكەن. كارل ۋېتىر كېسەل بالا بىلەن قانداق بولۇپ ئاغرىپ قالغانلىقى توغرىسىدا پاراڭلاشقاندا، كىچىك كارلىنىڭ ئاغلىيالمىغا بەك دەققەت قىلىدى، چۈنكى بۇ كىچىك كارلىغا تەربىيە بېرىدىغان ياخشى پۇرسەت ئىدى.

باللارنىڭ ئاچ كۆزلۈك ئادىتى تۇغما بولمايدۇ، بەلكى ئاتا- ئانىلارنىڭ بىلمەسلىكى ياكى ئۆز مەيلىگە قويۇۋېتىشىدىن پەيدا بولىدۇ. نۇرغۇن ئاتا- ئانىلار باللارغا ياخشى يېگۈزسە، ياخشى ئىچۈرسە، بەدىنى قاۋۇل بولسىلا بولىدۇ، دەپ قارايدۇ. شۇڭا ئۇلار بالىغا ئوزۇق بولىدۇ دەپ ھەر خىل نەرسىلەرنى تەرتىپسىزلا يېگۈزىدۇ. نەتىجە دەل بۇنىڭ ئەكسىچە بولۇپ، باللارنىڭ بەدىنى ساغلام بولمايلا قالماستىن سېمىز، ئاجىز بولۇپ قالىدۇ.

كارل ۋېتىر كىچىك كارلىنىڭ يېمەك- ئىچمەكتىن زىيانغا ئۇچراپ قالماسلىقى ئۈچۈن، كىچىك كارلدا ياخشى بولغان يېمەك- ئىچمەك ئادىتى يېتىلدۈرۈشكە ناھايىتى ئەھمىيەت بېرەتتى. غىزالانغاندا ئامال بار كىچىك كارلىغا خۇشال- خۇرام كەيپىيات ئىچىدە تاماق يېگۈزەتتى، چۈنكى بۇنىڭ بالىنىڭ روھىي ۋە جىسمانىي جەھەتلەردىكى تەرەققىياتىنىڭ ھەممە تەرەپلىرىگە يارىدىمى بار ئىدى.

مېۋە جەدۋىلى

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: قەغەز، قەلەم

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار بالا بىلەن بىرلىكتە بالىنىڭ ھەر كۈندىكى مېۋە يەيدىغان ۋاقتىنى، تۇرنى ۋە مىقدارىنى بەلگىلەش.

2. ئاتا ـ ئانىلار بالىلارغا ھەر كۈنى قانداق مېۋە يېيىشنى تاللاتقۇزۇش، ھەر كۈنى مېۋە يەيدىغان ۋاقىت بىلەن مىقدارىنى بالىلارنىڭ ئۆزىگە بەلگىلەتكۈزۈش.

3. ئاتا ـ ئانىلار بالىلارغا چېسلا، مېۋە يەيدىغان ۋاقىت، مىقدارىنى جەدۋەل قىلىپ تۈزۈپ بېرىش.

4. جەدۋەلنى بالىلارنىڭ ئۆزىگە تولدۇرغۇزۇش، مېۋىنىڭ تۇرىنى بالىلار ئۆزى سىزىپ بولىدۇ.

5. جەدۋەلنى تامنىڭ كۆزىگە بەكرەك چىلمىقدىغان يېرىگە چاپلاپ بېرىپ، بالىغا مۇشۇ پىلان بويىچە مېۋە يېيىشنى ئېيتىش.

ئۆزۈك يە

ماس كېلىدىغان يېشى: 1 ~ 2 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: تاتلىق ـ تۇرۇم، ئاقبالداق، قوشۇق

ئويناش ئۇسۇلى

1. تاتلىق ـ تۇرۇمنى تەخسىگە قويۇپ، بالىنى ئۆزى قولى بىلەن ئېلىپ يېيىشكە رىغبەتلەندۈرۈش.

2. چىنگە يېرىم چىنە ئاقبالداق ئۇسۇپ بېرىپ، بالىنىڭ قولىغا قوشۇقنى تۇتقۇزۇپ بالىغا قوشۇق بىلەن ئېلىپ ئويناشنى ئېيتىش، ئاندىن بارا ـ بارا ئۇنىڭغا قوشۇق بىلەن گۈرۈچ ئېتىلدۈرمىسى ئېلىشنى ئۆگىتىش.

3. دىققەت، بالىغا يەرگە چۈشۈپ كەتكەن تاتلىقلارنى ئالدۇرماسلىق، ئۇستەلگە چىچىلىپ كەتكەن گۈرۈچ ئېتىلدۈرمىلىرىنى يىغۇزمەسلىك كېرەك. ئاتا ـ ئانىلار بالىغا ئۆگەتكەندە سەۋرچان بولۇشى لازىم.

بالىنىڭ ئاچ كۆزلۈك بىلەن تاماق يەيدىغان يامان ئادىتىنى تۈزىتىش ئۈچۈن، ئۇلاردا قەرەللىك غىزالىنىش ئادىتى يېتىلدۈرۈش كېرەك، ئەگەر تاماقنى قەرەللىك، ئوبدان تويۇپ يېسە، باشقا نەرسىلەرنى يىغۇسى كەلمەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئاچ كۆزلەرچە غىزالىنىدىغان ئادەتنى بارا ـ بارا ياخشىلىغىلى بولىدۇ. بالىلارغا پارچە يېمەكلىكلەرنى ئاز بېگۈزۈش ياكى قەتئى يىغۇزمەسلىك كېرەك، ئەمما مېۋىنى كۆپ يېسە بولىدۇ. مېۋىنى ئادەتتە ئىككى تاماقنىڭ ئارىلىقىدا ياكى تاماقتىن كېيىن يېسە بولىدۇ، بۇنداق بولغاندا بالىنىڭ نورمال غىزالىنىشىغا تەسىر يەتمەيدۇ.

يېمەكلىك بىلەن بالىغا پارا بەرمەسلىك كېرەك

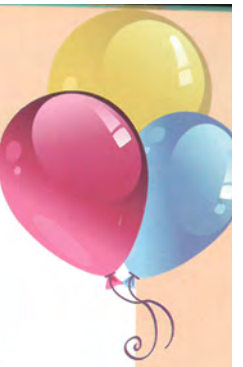

يېمەكلىك بالىلارغا نىسبەتەن مەجبۇرىيەت بولۇپ قالماسلىقى لازىم، ئاتا ـ ئانىلار بالىلارغا يېمەكلىك ئارقىلىق پارا بېرىشتىن قەتئىي ساقلىنىشى ھەم تاماقتىن چەكلەش ئارقىلىق بالىنى جازالىماسلىقى لازىم. ئاتا ـ ئانىلار يېمەكلىكنى جازا، مۇكاپاتنىڭ ياكى ھەيۋە قىلىش، قىزىقتۇرۇشنىڭ ۋاستىسى قىلىپ تۇرۇپ بالىغا تەربىيە بەرمەسلىكى لازىم. بالىغا يېمەكلىك بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى ئايرىشنى ئۆگىتىپ، ئازادە غىزالىنىش كەيپىياتى ۋە مۇھىتى بەرپا قىلىپ بېرىپ، ئۇلارنى مۇستەقىل، خۇشال ـ خۇرام غىزالاندۇرۇش لازىم.

نۇرغۇن ئاتا ـ ئانىلار بالىلىرىنىڭ تامىقىغا ھەددىدىن زىيادە ئەھمىيەت بېرىپ كېتىدۇ، ھەمىشە بالىنىڭ تاماق يېمەسلىكى ياكى ئاز يېيىشىدىن ئەنسىرەپلا يۈرىدۇ، ھەر قېتىم تاماق ۋاقتىدا پۈتۈن دىققىتىنى بالىسىغا قارىتىپ، «بالام بۇنداق يېسەڭ بولمايدۇ، ئۇنداق يېسەڭ بولمايدۇ» دەپ كۆزىگە كىرىۋالىدۇ. بۇ يوشۇرۇن ھالدا بالىدا پىسخىكىلىق بېسىم پەيدا قىلىپ قويىدۇ. مۇشۇنداق داۋاملىشىۋېرىدىغان بولسا، بالا تاماق يېيىشنى يۈك دەپ قارايدۇ. بۇ بالىلارغا سەلبىي تەسىر ئېلىپ كېلىپلا قالماستىن، ئاتا ـ ئانىلارغىمۇ ئورۇنسىز ئاۋارىچىلىكلەرنى ئېلىپ كېلىدۇ.

تاماق يېيىش بىر تۈرلۈك تەبىئىي پائالىيەت. ئۇ بەدەننىڭ ھەرقايسى ئەزالىرىنىڭ نورمال خىزمىتىنى كاپالەتكە ئىگە قىلىدۇ. ئاۋادا ئاتا ـ ئانىلار تاماق يېيىشنى بالا بىلەن سودىلىشىشتىكى پىشكا قىلۋالسا، بالا تاماقنى ياخشى يېسە مۇكاپاتلىسا، ياخشى يېمىسە جازالىسا، بالىلار ئاتا ـ ئانىلارنىڭ مۇشۇ ئاجىزلىقىنى تۇتۇۋېلىپ، ئۇلارغا تەھدىت سالىدۇ، ھەدىگەندە «تاماق يېمەيمەن» دېيىش ئارقىلىق، ئاتا ـ ئانىلارنى ئۆزىنىڭ ئارزۇسىنى قاندۇرۇشقا «قىستايدۇ». ئاتا ـ ئانىلار بالىلارغا تاماقنىڭ مەجبۇرىيەت ئەمەس، بەلكى تاماق يېمىسە ئۆزىنىڭ ساغلاملىقىغا زىيان يېتىدىغانلىقىنى، باشقىلارغا ھېچقانداق تەسىرى يوقلۇقىنى چۈشەندۈرۈش لازىم.

تاماق ئۈستىلىنى راسلاش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

ئۇيناش ئۇسۇلى

1. بالىغا غىزالىنىدىغانلارنىڭ سانىغا ئاساسەن ئورۇندۇقلارنى تىزىش، ئاندىن قولىنى يۇيۇشنى ئېيتىش.
2. ئۈستەلگە چىنىلەرنى تىزىشنى ئېيتىش.
3. بالىغا چىنىنىڭ ئوڭ يېنىغا بىر جۈپتىن چوكا قويۇشنى، ئۆزى ئولتۇرىدىغان ئورۇنغا بىر تال قوشۇقنى ئارتۇق قويۇشنى ئېيتىش.
4. قاچىنىڭ سول يېنىغا قول قەغىزىنى قويۇپ، تاماق يېيىشكە تەييارلىنىش.
5. بالىنى تاماق يېيىشتىن بۇرۇنقى تەييارلىق خىزمەتلىرىگە قاتناشتۇرۇش بالىنىڭ ئىشتىهاسىنى يۇقىرى كۆتۈرىدۇ.

تاماق ئۈستىلىنى يىغىشتۇرۇش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: تاماقتىن كېيىنكى چىنە ـ قاچىلار

ئويناش ئۇسۇلى

1. تاماق يەپ بولغاندىن كېيىن، بالىنى تاماق ئۈستىلىنى يىغىشتۇرۇشقا يارەملەشتۇرۇش.

2. ئاۋۇال چىنىنى دەستىلەش، چوكىلارنى بىر يەرگە يىغىش.

3. ئاندىن قورۇما ئۈسقان تەخسە ۋە چىنىلەرنى ئاشخانىغا ئەكىرىش، بالىغا بىر قېتىمدا پەقەت ئوخشاش نەرسىلەرنى ئەكىرىشنى ئېيتىش.

4. بالىغا دەسمال تەييارلاپ بېرىپ، بالىنى ئۈستەلنى پاكىز ئېيتىشقا بۇيرۇش.

ياخشى غىزالىنىش ئادىتى باللارنىڭ ساغلاملىقىغا پايدىلىق بولۇپلا قالماستىن، يەنە بالىنى ئىش ئۇقىدىغان، ئەدەپلىك قىلىدۇ. بالا ئائىلىدە ياخشى غىزالىنىش ئادىتى يېتىلدۈرسە، باللار باغچىسىدىكى تۈرمۇشقا ئاسانلا ماسلىشالايدۇ، باشقا باللارغا سېلىشتۇرغاندا ئۆزىگە تېخىمۇ ئىشىنىدۇ. بۇ باللارنىڭ روھىي ۋە جىسمانىي تەرەققىياتىغا ئىجابىي تەسىر كۆرسىتىدۇ.

بالىلارنى ئاڭلىق ھالدا پارچە - پۈرات يېمەكلىكلەرنى رەت قىلىدىغان قىلىش

كارل ۋېتىر كىچىك كارلدا كىچىكىدىن تارتىپ ياخشى غىزالىنىش ئادىتى يېتىلدۈرگەن بولغاچقا، كىچىك كارل ئەزەلدىن كۆپ يەۋېلىپ، ئاشقازىنىنى بۇزۇۋالغان ئەمەس. كىچىك كارلدا ئۆزىنى كونترول قىلىش ئىقتىدارى شەكىللەنگەن بولۇپ، ئېسىل تاماقلارنى كۆرگەندىمۇ غىزالىنىش ئادىتىنى ئونتۇمايتتى. كارل ۋېتىر ھەر قېتىم بالىسىنى ئېلىپ دوستىنىڭ ئۆيىگە مېھمان بولۇپ بارغاندا، ساھىبخان ھەمىشە ئېسىل تاماقلار بىلەن ئۇلارنى قىزغىن كۈتۈۋالاتتى، ئەمما قانچىلىك يېيىشلىك بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، كىچىك كارل قەتئىي كۆپ يېمەيتتى. دوستلىرى ئۇنىڭ بۇ خىل ئېپادىسىنى كۆرۈپ، ئۇنى «دادىسى يېنىدا بولغاچقا يېيىشكە پېتىنالمىدى» دەپ ئويلايتتى. ئەمەلىيەتتە بۇ پۈتۈنلەي ئۇنىڭ ئۆزىنى كونترول قىلىش ئىقتىدارى ئىدى. چۈنكى ئۇ ئاللىبۇرۇن ياخشى يېمەك-ئىچمەك ئادىتى يېتىلدۈرۈپ بولغان ئىدى.

بىر كارل ۋېتىر بالىسىنىڭ راستلا ئۆزى خالاپ شۇنداق قىلىدىغانلىقىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن، سىرتقا چىقىپ كېتىپ، بالىسىنى ئۆيدە قالدۇرۇپ قويىدۇ. بۇ ۋاقىتتا ساھىبخان يەنە شۇنداق قىزغىنلىق بىلەن كىچىك كارلنى تاتلىقلاردىن تېتىپ بېقىشقا تەكلىپ قىلىدۇ، ئەمما كىچىك كارل يەنىلا رەت قىلىدۇ. ساھىبخان ھەتتا «دادىڭىزنىڭ بىلىپ قېلىشىدىن ئەنسىرىمەك»، دەپ قويمايمەن، بىر پارچە يېگەنگە ھېچنېمە بولمايدۇ» دەپمۇ باقىدۇ، ئەمما كىچىك كارل: «رەھمەت، مەن راستلا يېمەيمەن، دادامنىڭ يېگىلى قويمىغانلىقىدىن ئەمەس، مېنىڭ يېگۈم يوق. مەن پەقەت ھەر كۈنى بالىگلەنگەن ۋاقىتتىلا تاتلىق-تۇرۇم ۋە ئۆشۈشاق يېمەكلىكلەرنى يەيمەن» دەيدۇ.

كارل ۋېتىرنىڭ دوستلىرىنىڭ شۇنداق ئويلاپ قېلىشىنىڭ سەۋەبى شۇكى، ئۇلار كىچىك كارلغا ئۆزىنىڭ بالىلىرىنىڭ ئۆلچىمى بويىچە قارىغان ئىدى، ئەمما ئەمەلىيەت ئۇلارنىڭ ئويىنىڭ خاتا ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى. ئۇلار كىچىك كارلنىڭ ئۆزىنى چەكلەش ئىقتىدارىنى بىلمەيتتى. كىچىك كارل بىردىنبىر مىسالىمۇ ئەمەس، پەقەت ئاتا-ئانىلار بالىلىرىنى كىچىكىدىن مۇشۇنداق تەربىيەلىسە، ئۇلارمۇ كىچىك كارلغا ئوخشاش ياخشى غىزالىنىش ئادىتىنى يېتىلدۈرەلەيدۇ، ئاڭلىق ھالدا ئۆشۈشاق يېمەكلىكلەرنىڭ ئازدۇرۇشىغا تاقابىل تۇرالايدۇ. بۇ ئۇنداق قىيىن ئىشمۇ ئەمەس.

يېمەيمەن

ماس كېلىدىغان يېرى: 5 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. باللاردا ياخشى بولغان يېمەك ـ ئىچمەك ئادىتى يېتىلدۈرۈش ئۈچۈن، ئۇششاق يېمەكلىكنى يېگۈزمەسلىك ياكى ئاز يېگۈزۈش.

2. سىرتلاردا باشقىلار بالىغا تاتلىق يېمەكلىكلەرنى تەڭلىگەندە، بالىغا رەت قىلىشنى، «ياق» دېيىشنى ئۆگىتىش.

3. ئاتا ـ ئانىلار بالىغا باشقىلار بەرگەن نەرسىنى رەت قىلدۇرۇش قارشى تەرەپنىڭ يۈزىنى قىلمىغانلىق دەپ قارىماسلىقى كېرەك. بالىغا ئەدەپ بىلەن رەت قىلىش ئۇسۇللىرىنى ئۆگىتىپ قويۇش، مەسىلەن: «رەھمەت، يېمەيمەن» دېگەندەك.

4. باشقىلارنىڭ ئۆيىگە مېھمان بولۇپ بارغاندا، بالىغا ئالدىن «كۆپ نەرسە يېمە، تاتلىقلارنى، ئۇششاق يېمەكلىكلەرنى ئاز يە» دەپ تاپىلاپ قويۇش كېرەك.

بازار ئايلنىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالىنى ئېلىپ تاللا بازىرىغا نەرسە سېتىۋالغىلى بېرىش.

2. نەرسە سېتىۋالغاندا ئاتا ـ ئانىلار باللىرىغا «نېمە سېتىۋېلىش كېرەك، نېمىشقا بۇنداق نەرسە سېتىۋالمىز، نېمىشقا بۇنى سېتىۋېلىپ ئاۋۇنى سېتىۋالمايمىز» دېگەنلەرنى كۆپرەك سۆزلەپ بېرىشى كېرەك.

3. بالىنىڭ ئالغۇسى بار نەرسىلەرنى بالىنىڭ ئۆزىگە تاللاتقۇزۇش.

4. ئەگەر بالا ساغلام يېمەكلىكلەرنى تاللىسا، بالىنى ۋاقتىدا ماختاپ مۇئەييەنلەشتۈرۈش؛ ئەگەر ئۇ زىيانلىق چىرايلىق ئەخلەت يېمەكلىكلەرنى تاللىسا، بۇنداق يېمەكلىكلەرنىڭ قانداق زىيىنى بارلىقىنى تەپسىلىي چۈشەندۈرۈشى لازىم.

قورسىقى ئاچسا، بىر نەرسە يېگۈسى كېلىش، قورسىقى ئاچمىسا نەرسە يېگۈسى كەلمەسلىك ئادەم بەدىنىنىڭ نورمال فىزىيولوگىيەلىك ئىنكاسى. ئەگەر ئاتا ـ ئانىلار باللارىدا قەرەللىك تاماق يەيدىغان ئادەت يېتىلدۈرسە، باللار قورسىقى ئاچمىسا، تەبىئىيلا ئۇششاق يېمەكلىكلەرنى يېگۈسى كەلمەيدۇ. ئاتا ـ ئانىلار باللارنىڭ ئوزۇقلۇق ئېھتىياجىنى قاندۇرغۇدەك يېمەكلىك تەمىنلەپ بەرسىلا بولىدۇ، بالىنىڭ ئاچ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ، بالىغا ئۇششاق يېمەكلىكلەرنى تەييارلاپ بېرىشنىڭ زۆرۈرىيىتى يوق.

ھەرقانچە باي بولسىڭىزمۇ، بالىڭىزنى باي قىلىۋەتمەڭ

كارل ۋېتىرنىڭ بىر باي دوستى بار ئىدى. ئۇ بالىسى ئېرىنسىقا ھەددىدىن زىيادە ئامراق ئىدى. ئېرىنسىنىڭ پارچە خراجىتى كىچىك كارلىنىڭ ئون ھەسسىسچىلىك كېلەتتى. باي مۇشۇنداق بولۇشى كېرەك دەپ قارايتتى، چۈنكى ئۇ ئۆزى بەك باي بولغاچقا، «بالامۇ ھەشەمەتلىك تۇرمۇش كەچۈرۈشى كېرەك» دەپ ئويلاتتى.

«بايلىق» سەۋەبىدىن ئېرىنس ناھايىتى تېزلا يامان بالىلار پېيىگە چۈشىدىغان ئوبيېكتقا ئايلىنىپ قالىدۇ. بۇ ئەسكى بالىلار ئۇنىڭغا ياخشىچاق بولىدۇ، خۇشامەت قىلىدۇ، ئۇنى ماختاپ ئۆچۈرىدۇ. ئېرىنس دادىسىدىن ئالغان پۇللار بىلەن ئۇلارغا خالىغانچە يېگۈزۈپ، ئىچۈرىدۇ، بەزى ۋاقىتلاردا ئۇلارغا تېخى پۇلمۇ بېرىپ تۇرىدۇ. يامان بالىلار بىلەن ئارىلىشىش جەريانىدا ئېرىنس بارا-بارا پۇلنىڭ كۆچىنى بايقايدۇ. ۋاقىت ئۆزارغانسېرى يولسىز، ئۆكتەم، مەجەزى چۈس بولۇپ كېتىدۇ. بىر قېتىم يولدا بىر دېھقان ئېھتىياتسىزلىقتىن ئۇنىڭغا سوقۇلۇپ كەتسە، ئۇ ھېلىقى بالىلارنى بۇيرۇپ، دېھقاننىڭ باش-كۆزىنى قانغا بويىۋېتىدۇ. ئۇ ئەسكى بالىلار يەنە ئۇنى ئازدۇرۇپ قمار ئوينىتىدۇ. بېشىدا ئۇنىڭغا ئۇتتۇرۇپ بېرىپ، كېيىن ھەر خىل ۋاستىلەر بىلەن ئۇنىڭ پۇلىنى ئالداپ ئېلىۋالىدۇ.

ئېرىنس يامان بالىلارنىڭ تەسىرىدە يەپ-ئىچىپ، ئوينىاپ كۆلۈپ، ئۇرۇشۇپ، قمار ئوينىاپلا يۈرىدۇ. ئۇنىڭ قارىشىچە، ئۆگىنىشنىڭ پايدىسى يوق، پۇل ھەممىگە قادىر. ئۇنى «كىتاب كۆر، ئۆگىنىش قىل» دېسىلا بېشى ئاغرىيدۇ، ئەمما ھېلىقى دوستلىرى بىلەن ئوينىسا ئۆزىنى ئەركىن - ئازادە ھېس قىلىدۇ. بۇلاردىن ئېرىنسنىڭ چوڭ بولغاندا قانداق ئادەم بولىدىغانلىقىنى بىلۈالماق تەس ئەمەس.

بىز ھازىر «ھەرقانچە نامرات بولسىڭىزمۇ، تەربىيەدە نامرات بولماڭ، ھەرقانچە باي بولسىڭىزمۇ، بالىڭىزنى باي قىلىۋەتمەڭ» دەيمىز. ئەگەر بالىلار ئاتا-ئانىسىدىن كىچىككىنە ئىشلار ئۈچۈنمۇ پۇل تۇرىدىكى مۇكاپاتلارغا ئېرىشسە، ئۇلار پۇلنى قەدىرلىمەيدىغان، پۇلنى ئورۇنسىز يەرلەرگە ئىشلىتىدىغان بولىدۇ. پۇل ئۇلاردا ھەرقانداق نەرسىگە ئاسانلا ئېرىشىش ئىستىكىنى شەكىللەندۈرۈپ قويىدۇ، چوڭ بولغاندىن كېيىن تىرىشمايدىغان، قورقۇنچاق، چۈشكۈن ئادەمگە ئايلىنىپ قالىدۇ.

بۇ قانچە پۇل

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: ھەر خىل قەغەز پۇل

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار ھەر خىل قىممەتتىكى قەغەز پۇللارنى تەييارلاش، باللارنىڭ يوتۇۋېلىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ئەڭ ياخشىسى تەڭگە پۇل ئىشلەتمەسلىك كېرەك.

2. ئاتا ـ ئانىلار باللارغا ئوخشىمايدىغان قىممەتتىكى پۇللارنى ئايرىشنى ئۆگىتىش، يەنى رەڭگى، چوڭ ـ كىچىكلىكى، ئۇستىدىكى نەقىش قاتارلىق تەرەپلەردىن پەرقىنى تېپىپ چىقىش.

3. بىر نەچچە قېتىم ئۆگەتكەندىن كېيىن بالىنىڭ ئايرىيالايدىغان ياكى ئايرىيالمايدىغانلىقىنى بىلىپ بېقىش.

4. بالىغا قەغەز پۇلنىڭ قىممىتىنىڭ چوڭ ـ كىچىكلىكىگە ئاساسەن، پۇلنى چوڭدىن كىچىككە قاراپ تىزىشنى ئېيتىش.

كىمنىك پۇلى كۆپ

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: قەغەز پۇل

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار ھەر خىل قىممەتتىكى پۇللارنى تەييارلاش.

2. بالا بىلەن پۇلنى ئوچۇملاپ ئېلىپ ئويناش.

3. كىمنىك ئالغان پۇلىنىك كۆپ ئىكەنلىكىگە قاراپ، ئۇتقانىنى بەلگىلەش.

ئويۇننىك مۇھىم نۇقتىسى

بالا ئويۇن ئويناش جەريانىدا پۇلنىك قىممىتىنى قانداق ھېسابلاشنى بىلىۋالىدۇ.

قۇچاقلاپ مۇكاپات بېرىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 1 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالىغا ۋەزنىپە بۆلۈپ بېرىش، مەسىلەن: ئەتىگەندە كىيىمنى ئۆزى كىيىش دېگەندەك.

2. بالا ۋەزنىپىنى ئورۇندىاپ بولغاندىن كېيىن، ئاتا ـ ئانىلار بالىنى قۇچاقلاپ مۇكاپاتلاش، ماختاش.

3. بالىلاردا ھەر قېتىم ئىلگىرىلەش بولغاندا، ئاتا ـ ئانىلار ۋاقتىدا ئۇلارنى مۇكاپاتلاپ تۇرۇشى كېرەك. بۇ مۇكاپات بالىنى پۈل ياكى ماددىي نەرسىلەر بىلەن مۇكاپاتلاش بولماستىن، سۆيۈپ قويۇش، قۇچاقلاپ قويۇش، ماختايدىغان سۆزلەر بولۇشى كېرەك. بۇلارمۇ بالىلارنى ھاياجانلاندۇرالايدۇ، قانائەتلەندۈرەلەيدۇ.

بالىنىڭ ئىپادىسى ياخشى بولسا، ئاتا ـ ئانىلارنىڭ ئۇلارغا مۇكاپات بېرىشى تۇغرا، بۇ بالىلارنى مۇئەييەنلەشتۈرۈش ۋە رىغبەتلەندۈرۈشنىڭ بىر خىل شەكلى. ئۇ بالىنى ياخشى تەرەپكە قاراپ ئۆزۈكسىز تىرىشىشقا ئىلھاملاندۇرىدۇ. ئەمما قانداق نەرسىنى بالىغا مۇكاپات قىلىپ بېرىشتە ئېھتىياتچان بولماق زۆرۈر، بولۇپمۇ بالىغا خالىغانچە پۇل بەرمەسلىك لازىم. بۇ بالىلارنى پۇل ئۈچۈن ئىش قىلىدىغان، پۇل ئۈچۈن ئۆگىنىدىغان قىلىپ قويىدۇ، بۇنىڭ نەتىجىسى دەل ئەكسىچە بولۇپ چىقىدۇ.

باللارغا پارچە خراجەتنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇشنى ئۆگىتىش

كارل ۋېتىر كىچىك كارلغا قەرەللىك پۇل بېرىپ تۇراتتى. بەزى ۋاقىتلاردا كىچىك كارلنىڭ ئۆگىنىشى ياخشى بولسا ياكى ياخشى ئىش قىلسا، ئۇ كىچىك كارلغا بىر مارك مۇكاپات بېرەتتى. ئەمما كىچىك كارلنىڭ قالايمىقان پۇل خەجلەيدىغان يامان ئادىتى يوق ئىدى. ئۇ پۇللىرىنى دادىسغا ساقلاپ بېرىشكە بېرەتتى، مەيلى ئوقۇش قوراللىرى ۋە ياكى كىتاب سېتىۋېلىش بولسۇن ھەممىسىنى دادىسغا دەپ، پىكرىنى ئېلىپ تۇراتتى.

بىر قېتىم كارل ۋېتىر بالىسىنىڭ پۇللىرىنىڭ ئازلاپ كەتكەنلىكىنى بايقاپ قېلىپ، غەلىتىلىك ھېس قىلدى. ئۇ كىچىك كارلدىن «ئازلاپ كەتكەن پۇل» توغرىسىدا سورىغاندا، كىچىك كارل دادىسغا كىشىنى تەسىرلەندۈرىدىغان بىر ئىشنى سۆزلەپ بېرىدۇ.

كىچىك كارل ئەسلىدە بىر دېھقانىنىڭ خاۋۇس ئىسىملىك ئوغلى بىلەن تونۇشۇپ قالغانىكەن. ئائىلىسى نامرات بولغاچقا، خاۋۇس مەكتەپتە ئوقۇيالماپتۇ. ئەمما ئۇ ئوقۇشنى بەك ياخشى كۆرىدىكەن. خاۋۇس كىتاب ئوقۇشنى شۇنچە ئارزۇ قىلسىمۇ، بىراق ئۇنىڭ ئۆيىدە كىتاب يوق ئىكەن. شۇڭا ئۇ كىچىك كارلدىن كىتابتىكى ھېكايىلەرنى سۆزلەپ بېرىشنى ئۆتۈنۈپتۇ. كىچىك كارل خودىدى ئۆزىدەك ئەقىللىق بىرىنى تاپقاندەك خۇشال بولۇپ، خاۋۇسقا نۇرغۇن ھېكايىلەرنى سۆزلەپ بېرىپتۇ. يەنە ئۇنىڭغا قەغەز، قەلەم ئەكېلىپ بېرىپتۇ، يىغقان پۇلىدىن يىگىرمە ماركىنى ئۇنىڭغا بېرىپتۇ. كىچىك كارل خاۋۇسقا: «بۇ مېنىڭ سىزگە قىلغان كىچىككىنە ياردىمىم. گەرچە ئاز بولسىمۇ، بىراق بۇ مېنىڭ كۆڭلۈم. بۇنىڭدىن كېيىن ياخشى ئۆگىنىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن، تەگرى چوقۇم تىلىكىڭىزنى يەردە قويمايدۇ» دەپتۇ.

نۇرغۇن كىشىلەر كارل ۋېتىرنىڭ بالىسىنى نېمە ئۈچۈن پۇل بىلەن مۇكاپاتلايدىغانلىقىدىن ئەجەبلىنىدۇ. كارل ۋېتىرنىڭ دېيىشىچە، بۇ ئۇنىڭ «ئۆگىنىش بەخت كەلتۈرەلەيدۇ» دېگەننى كىچىك كارلغا بىلدۈرۈش ئۈچۈن قوللانغان ئۇسۇل ئىكەن. ئەمما ئۇ كىچىك كارلغا كۆپ پۇل بەرمەيدىكەن. ئۇ يەنە بۇ ئارقىلىق كىچىك كارلدا پارچە پۇلنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇش ئادىتىنى يېتىلدۈرۈپتۇ. كارل ۋېتىر بالىسىغا پۇلىنىڭ پەقەت بىر قورال ۋە ۋاستە ئىكەنلىكىنى ياخشى چۈشەندۈرگەن. ئۇنىڭ كىچىك كارلغا پۇلنى قانداق خەجلەشنى ئۆگىتىشى ھەرگىزمۇ ئۇنى پۇل يىغسۇن ياكى سودا قىلسۇن دېگىنى ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ يارامليق، ساغلام، دۇرۇس، مېھرىـ مۇھەببەتلىك ئادەم بولۇشى ئۈچۈن شۇنداق قىلغان.

نەرسە سېتىۋېلىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: ئويۇنچۇق قاتارلىق نەرسىلەر

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار بالىلار بىلەن مېھماندارچىلىق ئويناڭ.

2. ئاتا ـ ئانىلار مال ساتقۇچىنىڭ رولىنى، بالىلار خېرىدارنىڭ رولىنى ئالىدۇ.

3. بالا ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان نەرسىلەرنى تاللاپ، ئاندىن پېرکازچىكتىن قانچە پۇل بولغانلىقىنى سورايدۇ.

4. ئاتا ـ ئانىلار بالىغا پۇل تۆلەشنى ئېيتىدۇ. پۇل پۇتۇن سان بولغىنى ياخشى. ئەگەر پارچە پۇل قايتۇرۇشقا تېگىشلىك دەپ قارىسا، ئاتا ـ ئانىلار بالىدىن قانچە پۇل قايتۇرۇش كېرەكلىكىنى سورايدۇ. قايتۇرغان پۇل توغرىمۇ بالىغا ساناپ بېقىشنى ئېيتىدۇ.

پۇل يىغىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: پۇل يىغىدىغان قۇتا

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالىنى پارچە پۇللىرىنى پۇل يىغىدىغان قۇتىغا سېلىشنى ئېيتىش.

2. پۇل يىغلىپ مەلۇم سانغا يەتكەندە، بالىدىن بۇ پۇللارنى نېمىگە ئىشلىتىدىغانلىقىنى، ئويۇنچۇق ئالامدۇ، كىتاب ياكى پارچە يېمەكلىكلەرنى ئالامدۇ، مۇشۇلارنى سوراش.

3. بالىنى پارچە پۇللارنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇشقا، لازىمى يوق نەرسىلەرنى ئالماسلىققا يېتەكلەش.

4. بالىنى پۇلنىڭ بىر قىسمىنى دارىلىتىمدىكى يېتىم بالىلارغا، ئاپەتكە ئۇچرىغان رايونلاردىكى پۇقرالارغا ئىئانە قىلىشقا، ياكى سۇغا سېتىۋېلىپ ياشانغانلار ساناتورىيەسىدىكى ياشانغانلارغا بېرىشكە رىغبەتلەندۈرۈش.

ئويۇننىڭ مۇھىم نۇقتىسى

بالىنىڭ ھېسابات باشقۇرۇشنى بالدۇر ئۆگىنىشى بالا ئۈچۈن بەك پايدىلىق. چۈنكى تېجەشلىك بولۇش مەڭگۈلۈك تېما، مەيلى نامرات بولسۇن، ياكى باي بولسۇن، ھەممىسى تېجەشلىك بولۇشى كېرەك. دارىلىتىمغا بېرىپ، يېتىم بالىلارغا پۇل ئىئانە قىلىش بالىلارغا ئۆزىنىڭ بەختىنى ھېس قىلدۇرىدۇ، يەنە بىر تەرەپتىن ئۇلار تېجەشلىك بولۇشنى، مېھىر-مۇھەببەت يەتكۈزۈشنى ئۆگىنىدۇ. تېجەشلىك بولۇش بىلەن پىخسىقلىقنىڭ پەرقىنى ئېنىق ئايرىيالايدىغان بولىدۇ.

پۇل تۆلەيمەن

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: قەغەز پۇل

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالىنى تاللا بازىرىغا ئېلىپ بېرىپ، بالىغا نەرسىلەرنى تاللاتقۇزىمىز، ئەمما بالىغا پارچە يېمەكلىك ئېلىپ بەرمەيمىز.

2. بالىغا نەرسىلەرنىڭ باھاسىغا قاراشنى ئۆگىتىمىز، بالا بىلەن بىرلىكتە تاۋارلارنىڭ جەمئىي قانچە پۇل بولغانلىقىنى ھېسابلايمىز.

3. بالا ئۆزى ئالغان نەرسىلەرنى پۇل ئېلىش ئورنىغا ئېلىپ بېرىپ، ئۆزى پۇل تۆلەيدۇ.

4. بالىغا قايتۇرغان پۇلنى ساناپ، توغرا - خاتالىقىغا قاراپ بېقىشنى دەيمىز.

كىچىك كارل پۇللىرىنى ئۆگىنىشنى ياخشى كۆرىدىغان دوستلىرىغا بېرىۋېتەتتى. بۇ كىچىك بالىلارغا نىسبەتەن ئاددىي ئىش ئەمەس، ھەتتا چوڭلارنىڭ ئىچىدىمۇ ناھايىتى ئاز ساندىكى ئادەملەرلا مۇشۇنداق ساخاۋەتلىك ئىشلارنى قىلالايدۇ. بالىلاردا كىچىكىدىن باشلاپلا ئىقتىساد باشقۇرىدىغان ياخشى ئادەتنى يېتىلدۈرۈش كېرەك. بالىلارغا پارچە پۇلنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇشنى ئۆگىتىش بالىلارنىڭ چوڭ بولغاندىن كېيىن ئىقتىساد باشقۇرۇشىغا بەك پايدىلىق.

5 - بۆلەك

ئادەت تەربىيەسى

5. ھۆرمەتنمۇ بىر خىل ئادەت

باشقىلارنى ھۆرمەت قىلغاندىلا ئاندىن باشقىلارنىڭ ھۆرمىتىگە ئېرىشكىلى بولىدۇ. ھۆرمەت قىلىش بىر خىل ئادەت. «باشقىلارنى ھۆرمەت قىلىش» چوڭلارنىڭ ئىشى، كىچىك بالىلارنىڭ بۇنىڭ بىلەن ھېچقانداق ئالاقىسى يوق دېگەن قاراش خاتا. ئەگەر بالا كىچىكىدە باشقىلارنى ھۆرمەتلەشنى ئادەت قىلمىسا، چوڭ بولغاندىن كېيىن ئەدەپسىز، ھېچكىمنى كۆزگە ئىلمايدىغان بولۇپ قالىدۇ. بۇنداق ئادەم باشقىلارنى ئويلىمايدۇ، باشقىلارمۇ بۇنداق ئادەملەرنى ياقتۇرمايدۇ. ئەگەر بالا كىچىكىدىن باشلاپلا باشقىلارنى ھۆرمەتلەشنى ئادەت قىلسا، چوڭ بولغاندا باشقىلار بىلەن ئەپ ئۆتەلەيدۇ. ياخشى كىشىلىك مۇناسىۋەت شەكىللەندۈرگەن بالىنىڭ كېلەچەكتىكى تۇرمۇش، ئۆگىنىش، خىزمەتلىرىنمۇ ئوڭۇشلۇق بولىدۇ.

بالىمۇ ھۆرمەتلىنىشكە موھتاج

كارل ۋېتىر بالىسىغا ئىنتايىن كۆيۈنىدىغان بىر دادىسى تونۇيتتى. بۇ دادا بالىسى ئۈچۈن ھەممە ئىشنى قىلاتتى. مەيلى كىيىم- كېچەك، تۇرالغۇ ياكى ئوقۇتۇش قوراللىرى بولسۇن، بالىسىغا ئەڭ ياخشىسىنى قىلىپ بېرەتتى. لېكىن ئۇ بالىسىغا مۇشۇنداق ئەۋزەل شارائىت ھازىرلاپ بەرگەن بىلەن، ئۇنىڭدىنمۇ مۇھىم بىر ئامىلغا سەل قارىدى. ئۇ بولسىمۇ بالىنىڭ غۇرۇرىنى تەربىيەلەش ئىدى.

بۇ دادا ئىزچىل بالىسىنى ھېچ ئىش ئۈقمايدىغۇ، دەپ قاراپ، ھەممە ئىشتا بالىسىغا ۋاكالىتەن قارار چىقىرىپ، ئۇنىڭ قارار چىقىرالىشىغا ئىشەنمىدى، ھەم بالىنى ئۆزىگە ئىشىنىشكە رىغبەتلەندۈرمىدى. ئۇ دائىم بالىنى «ئۇنى قىلسالا بولمايدۇ، بۇنى قىلسالا بولمايدۇ» دەپ چەكلەپلا يۈردى، ھەتتا بالىنى ئوغرىلىقچە كۆزەتتى. بالا دادىسىنىڭ بېسىمى ئاستىدا ئۆزىگە بولغان ئىشەنچىنى يوقىتىپ، ئۆزىنى «قابىلىيەتسىز، مەغگۇ خاتا ئىش قىلىدىغان ئادەم» دەپ قارىدى. ئاخىردا بۇ بالىنىڭ غۇرۇر تۈيغۇسى پۈتۈنلەي يوقالدى.

گەرچە كارل ۋېتىر بالىسىغا قاتتىق تەلەپ قويسىمۇ، لېكىن ھەرقانداق ۋاقىتتا بالىسىغا چوڭ ئادەم قاتارىدا مۇئامىلە قىلدى. ئائىلە باشلىقى بولغىنى بىلەن، بالىسى ئۈچۈن ھېچقانداق قارار چىقىرىپ باقمىدى، چۈنكى ئۇ ئىزچىل بالىسىنى ئۆزى بىلەن تەڭ ئورۇنغا قويۇپ كەلگەنىدى. لېكىن نۇرغۇن ئاتا- ئانىلار قاتتىق تەلەپ قويۇشنى باھانە قىلىپ، بالىغا ھەددىدىن زىيادە قاتتىق مۇئامىلىدە بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بالىنىڭ غۇرۇرى چوڭ زەربىگە ئۇچرايدۇ، بۇ بالىنىڭ ساغلام ئۆسۈپ يېتىلىشىگە پايدىسىز.

ئۆزى تاللىسۇن

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: كىيىم

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاخشىمى ئۇخلاشتىن بۇرۇن بالىغا ئۆزىنىڭ ئەتە كىيىدىغان كىيىملىرىنى تەييارلىتىش.

2. ئەگەر بالا قايسى كىيىمنى كىيىشنى بىلمىسە، تاللاش ھوقۇقىنى بالىنىڭ ئۆزىگە بېرىش، قايسىسىنى كىيىشنى خالىسا شۇنى تاللاش.

3. بالا كىيىمنى تاللاپ بولغاندىن كېيىن، ئاتا ـ ئانىلار بالا تاللىغان كىيىمنىڭ مۇۋاپىق بولغان ـ بولمىغانلىقىغا قاراپ بېقىش. ئەگەر كىيىم ئەتىسى كىيىشكە ماس كەلمىسە، مەسىلەن: ئەتىسى ھاۋا سوۋۇپ قالسا، لېكىن بالا كۆڭلەكنى تاللىغان بولسا، ئاتا ـ ئانىلار سەۋەبىنى بالىغا ئېيتىپ قايتىدىن تاللاتقۇزسا بولىدۇ.

4. ئەتىسى بالا ئۆزى تاللىغان كىيىمنى ئۆزى كىيگىنى ياخشى.

بىر كۈنلۈك پائالىيەتنى ئورۇنلاشتۇرۇش

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە

ئۆگىنىش ئۇسۇلى

1. جۈمە كۈنى كەچتە بالىدىن ئەتىسى نېمە قىلىشنى خالايدىغىنىنى سوراش.
2. ئالدى بىلەن بالىغا ئۆزىنىڭ ئويىنى سۆزلىتىش.
3. ئاندىن بالىغا ئۆزى قىلماقچى بولغان ئىشنى پىلانلىتىش، قىلسا بولىدىغان- بولمايدىغانلىقىغا قاراش.
4. ئائىلە باشلىقى بالىغا پىكىر بەرسە بولىدۇ، لېكىن بالىغا ۋاكالىتەن قارار چىقارسا بولمايدۇ.

گەرچە بالا ئاتا- ئانىلارنىڭ بېقىشىغا موھتاج بولسىمۇ، لېكىن ئۇ ئاتا- ئانىلارنىڭ خۇسۇسىي مۇلكى ياكى قوشۇمچە نەرسىسى ئەمەس. نېگىزىدىن ئېيتقاندا ئۇ جەمئىيەتكە تەئەللۇق. بالىنىڭمۇ ئۆزىگە تۇشلۇق غۇرۇرى، ئارزۇسى، ئۇيۇ- پىكرى بولىدۇ. ئاتا- ئانىلار ئۇنى كىچىك دەپ قاراپ، ھەممە ئىشلارىدا بالىغا ۋاكالىتەن قارار چىقارسا بولمايدۇ. ئاتا- ئانىلار بالىنى ھۆرمەت قىلىشنى ئۆگىنىشى، بالىمۇ ئەسلىدىنلا ئۆزىگە مەنسۇپ بولغان ھوقۇقتىن بەھرىلىنىشى كېرەك. ئاتا- ئانىلىرىنىڭ ھۆرمەتلىشىگە ئېرىشكەن بالىلار تېخىمۇ كۆچلۈك، ئۆزىنى ئاسرايدىغان بولىدۇ.

قوپال تەربىيە بالىغا زىيانلىق

كارل ۋېتىر بىر ئاغىنىسىگە مۇنداق بىر ھېكايىنى سۆزلەپ بەرگەن. ھېكايىدە بىر بالا ئۆيىدىكى ئۆچكىنى بەك ياخشى كۆرىدىكەن، دائىم ئۆچكىنى يېتىلەپ تاغ باغرىغا بېرىپ ئويناىدىكەن. لېكىن بىر كۈنى بالا تاغ باغرىدا ئۇخلاپ قاپتۇ. ئويغىنىپ قارىسا ئۆچكە يوق تۇرغۇدەك. بالا ئۆچكىنى كەچ كىرگۈچە ئىزدىگەن بولسىمۇ تاپالماپتۇ. ئامال يوق ئۆيگە قايتىپ، دادىسىدىن ئۆچكىنى تېپىپ بېرىشىنى ئۆتۈنۈپتۇ. لېكىن ئويلىمىغان يەردىن دادىسى ئۇنى قاتتىق ئۇرۇپ كېتىپتۇ، ھەم ئۇنى قوغلاپ چىقىرىپ، ئۆچكىنى تېپىپ كەلمىسە، ئۆيگە قايتىشقا بولمايدىغانلىقىنى ئېيتىپتۇ.

بالا قارا ئاغۇ كېچىدە تاغ يولىدا مېڭىپتۇ. ئۇزىنىڭ دادىسىنىڭ نەزىرىدە ئۆچكىچىلىكىمۇ بولالمىغانلىقى ئۈنىڭ كاللىسىدىن ئۆتمەپتۇ. ئۇ ئۆچكىنى تاپقاندىن كېيىن، ئىلگىرىكىگە ئوخشاش ئۆچكىنى قوچاقلىماي، ئەكسىچە يوغان تاشتىن بىرنى ئېلىپ، ئۆچكىگە ئېتىپتۇ. ئەتىسى كىشلەر تاغ باغرىدىكى قورام تاشنىڭ كەينىدىن ئۆچكىنىڭ ئۆلۈكىنى تېپىپتۇ. بالا شۇنىڭدىن كېيىن ئۆيگە قايتماپتۇ. دادىسىنىڭ قوپاللىقى ۋە رەھىمسىزلىكى بالىنىڭ قەلبىدە مەڭگۈ ئۆچمەس جاراھەت قالدۇرۇپتۇ.

نۇرغۇن ئاتا ـ ئانىلار بالىغا تەربىيە قىلغاندا ناھايىتى قاتتىق بولىدۇ. ئۇلار پەقەت قاتتىق تەربىيە بولغاندىلا ئاندىن بالىنى ياراملىق قىلىپ تەربىيەلىگىلى بولىدۇ دەپ قارايدۇ. لېكىن بىلىمەي ـ بىلمەي ئۇزىنى رەھىمسىز مۇستەبىتكە ئايلاندۇرۇپ قويىدۇ. نەتىجىدە بالا بۇيرۇقىغا بويسۇنۇشتىن باشقىنى بىلمەيدىغان يارىماس بولۇپ قالىدۇ. بالا گەپ ئاڭلىمىسىلا بالىغا قوپال تەربىيە قىلىش ئۇسۇلى بالىنى ئۆزىنىڭ خاتالىقىنى ئېتىراپ قىلىشتىن توسۇپلا قالماي، يەنە بالىدا ئاتا ـ ئانىسىغا نىسبەتەن ئۆچمەنلىك ياكى ئىشەنمەسلىك پەيدا قىلىدۇ. ئاتا ـ ئانىلار بالىغا تەربىيە قىلىشتا ھەقىقەت ئارقىلىق بالىنى قايىل قىلىش، قائىدە سۆزلەشكە ئەھمىيەت بېرىش ۋە بۇاستە ھېس قىلدۇرۇشى كېرەك. بالىنى ھەيۋە ئارقىلىق باشقۇرماي، ئۆزىنىڭ كەلگ قورساقلىقىنى ھېس قىلدۇرۇشى كېرەك.

ئائلە يېغىنى

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئائلە ئەزالىرى مەسلىھەتلىشىپ، مۇقىم ۋاقىت بېكىتىپ، ھەر ھەپتىدە ياكى ئايدا ئائلە يېغىنى ئېچىش كېرەك.

2. يېغىندا ئائلە ئەزالىرى نۆۋەتلىشىپ سۆزلەيدۇ. ئۇلار ئالدىنقى بىر ھەپتىدە قىلغان ئىشلىرىنىڭ قايسى تەرەپلىرىنى ئۆزگەرتىش كېرەكلىكىنى، قانداق ئۆۋالچىلىقلارغا ئۆچرىغانلىقىنى، يەنە قايسى ئىشلارنى خاتا قىلىپ قويغانلىقىنى دەيدۇ.

3. يېغىنغا باللارمۇ قاتنىششى كېرەك. مەيلى بالا تولۇق سۆزلىيەلىسۇن ياكى سۆزلىيەلمىسۇن، بالىغا ئۆزىنىڭ ئوي-پىكرىنى دېگۈزۈش كېرەك.

4. يېغىن ئەركىن ئېچىلىشى كېرەك، كۆپچىلىك ئوي- پىكرىنى ئەركىن دېيىشى كېرەك.

تەك پارچىلاش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: ئويۇنچۇق ماشىنا

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالا ئۇچ - تۆت ياشلىق بولغاندا قىزىقىشى ئىنتايىن كۈچلۈك بولىدۇ. دائىم يېڭى شەيئىلەرنى بىلىپ بېقىش ئۈچۈن ئۇلارنى بۇزۇپ - پارچىلاپ باقىدۇ. بۇ كىچىك بالىنىڭ نېمىشقا پارچىلىنىدىغان ئويۇنچۇقلارغا ئامراق ئىكەنلىكىنىڭ سەۋەبى. بالىنىڭ نەرسىلەرنى قالايمىقان چۈۋۈۋېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن، بالىغا پارچىلاش ئويۇنىنى ئويناتتىش كېرەك.

2. ئاتا - ئانىلار كونىراپ كەتكەن ئويۇنچۇق ماشىنىدىن بىرنى ئالىدۇ.

3. كىچىك بۇرۇن چۈۋۈپ بولۇشتا بەسلىشىدۇ. چۈۋۈپ بولغاندىن كېيىن ئاتا - ئانىلار بالىغا ئويۇنچۇق ماشىنىنىڭ زاپچاسلىرىنىڭ رولىنى ئېيتىپ بېرىدۇ.

4. ئاندىن كىچىك ئاۋۇال ماشىنىنى قۇراشتۇرۇشتا بەسلىشىدۇ.

5. ئاتا - ئانىلار بالىسىنىڭ بىر نەرسىلەرنى چۈۋۈغانلىقىنى كۆرگەندە ھەرگىزمۇ بالىنى ئەيىبلىمەسلىك كېرەك. قوپال تەربىيە بالىنىڭ پسىخىكىسىغا ناچار تەسىر بېرىدۇ، بالىنىڭ قىزىقىش ۋە ئىزدىنىش ئىقتىدارىنىڭ تەرەققىي قىلىشىغا تەسىر قىلىدۇ.

ئاتا - ئانىلار بالىنى تەربىيەلىگەندە چوقۇم بالىنىڭ غۇرۇرىغا ھۆرمەت قىلىشى كېرەك. بالا كىچىك بولسىمۇ، ئۆزىگە چۈشلۈق غۇرۇرى بولىدۇ. بالا داۋاملىق ھۆرمەتلەنسە، باشقىلارنى ھۆرمەتلەشنى ئۆگىنىۋالالايدۇ، ئاكتىپ ئىلگىرىلەيدۇ، ساغلام چوڭ بولىدۇ .

توغرىسى توغرا ، خاتاسى خاتا

كارل ۋېتىر بىر قېتىم سەيلە قىلىۋاتقاندا كىشىنى ئويلاندۇرىدىغان بىر ئىشنى كۆرۈپ قالىدۇ. قوشنىسى سىمىس خانىم قىزى كۆڭلىكىنى مەينەت قىلىۋەتسە ئۇنىڭغا ۋارقىراپ كېتىدۇ. ئاپىسىنىڭ ۋارقىرىغىنىنى كۆرۈپ قىزى يىغلايدۇ، شۇنىڭ بىلەن سىمىس خانىم ئۇنىڭغا پەرەنىڭ بېرىدۇ. كارل ۋېتىر سىمىس خانىمدىن: «قىزىڭىزغا نېمىشقا ۋارقىرايسىز؟» دەپ سورايدۇ. سىمىس خانىم: «ئۇ دائىم كۆڭلىكىنى مەينەت قىلىۋېتىدۇ» دەپ جاۋاب بېرىدۇ. كارل ۋېتىر: «ئەمسە يەنە نېمىشقا ئۇنىڭغا پەرەنىڭ بېرىسىز، بۇ ئۇنىڭ قىلمىشىغا بېرىلگەن مۇكاپاتىمۇ ياكى تىللىغانلىقىڭ ئۈرنىنى تولۇقلىغىنىڭىزمۇ؟» دەيدۇ. سىمىس خانىم بۇ گەپنى ئاڭلاپ قاندىق جاۋاب بېرىشنى بىلەلمەي تۇرۇپ قالىدۇ.

بۇ ۋاقىتتا كىچىك قىزچاق راستلا نېمە ئىش بولغىنىنى بىلەلمەي قالىدۇ. ئۇ ئانىسىنىڭ نېمىشقا تىللىغىنىنى، نېمىشقا ئۆزىگە پەرەنىڭ بەرگىنىنى بىلمەيدۇ. سىمىس خانىم بۇنداق قىلسا، قىزى قايسىنىڭ توغرا، قايسىنىڭ خاتا ئىكەنلىكىنى بىلەلمەيدۇ، بۇ بالىنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىگە پايدىسىز.

كىچىك كارل ئەزەلدىن تەن جازاسىغا ئۆچراپ باقمىغان، سەۋەبسىز تىل ئىشتىپمۇ باقمىغان، بىكاردىن مۇكاپاتلىنىش تېخىمۇ بولۇپ باقمىغان. كارل ۋېتىرنىڭ كىچىك كارلنى جازالاش ۋە مۇكاپاتلاش قېتىم سانى جىق ئەمەس. لېكىن بۇلار ئىجرا بولغان ھامان ئۇنۇمى ناھايىتى ياخشى بولاتتى.

كارل ۋېتىر كىچىك كارلغا ئۆي ئىشنى ئائىلە ئەزالىرىنىڭ ھەممىسى قىلىشقا تېگىشلىك ئىش دەپ ئۇقۇغۇتكەن. ئەگەر كىچىك كارل بۇ ئىشنى ۋاقىغا يەتكۈزۈپ ئورۇندىيالسا، دادىسى ئۇنى ماددىي بۇيۇم بىلەن مۇكاپاتلايتتى، ھەمدە بارغۇسى بار يەرلەرگە ئاپىراتتى. ئەگەر ئۇ خاتالىق ئۆتكۈزۈپ قويسا، ئۇنىڭغا قائىدىسىنى سۆزلەپ، تېگىشلىك جازا بېرەتتى، لېكىن ھەرگىزمۇ تەن جازاسى بەرمەيتتى.

گۈل سۇغرىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: سۇ سەپكۈچ

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالا ئەگەر بىر ھەپتە گۈللەرنى سۇغۇرۇشنى ئۇنتۇپ قالمىسا، ئۇنىڭغا ھەپتە ئاخىرى خالىغان جايىغا ئاپىرىشقا ۋەدە بېرىڭ.

2. بالىنى كۈندە ئەسكەرتىپ تۇرۇڭ.

3. ئەگەر بالا ئورۇندىيالمىسا چوقۇم ۋەدىسىنى ئورۇندىشىڭ كېرەك.

4. ئەگەر بالا ئورۇنداپ بولالمايۋ، يەنىلا بارماقچى بولغان يېرىگە بارمىسا دېسە، ھەرگىزمۇ بالىنىڭ رايىغا باقماسلىقىڭ، بالىغا ئىنتىزامنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈپ قويۇشىڭ كېرەك.

ۋاقىت بەلگىلەپ تېلېۋىزور كۆرۈش

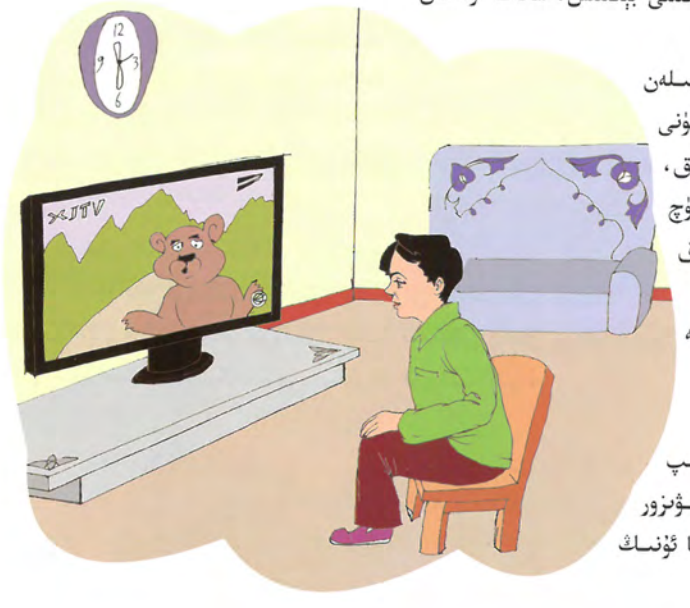
ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالىنىڭ ھەر كۈنلۈك تېلېۋىزور كۆرۈش ۋاقتىنى بېكىتىش، سائەت توشقان ھامان تېلېۋىزورنى ئېتىش.

2. ئىشتىن بۇرۇن جازالاش ئۇسۇلىنى بالا بىلەن بېكىتىۋېلىش كېرەك. مەسىلەن: بىرىنچى كۈنى ۋاقتىدا ئۆچۈرمىسە ئەتىسى كۆرگىلى قويماسلىق، ئۈدا ئىككى قېتىم قائىدىگە خىلاپلىق قىلسا، ئۈچ كۈن كۆرگۈزمەسلىك، ئۈدا ئۈچ قېتىم خىلاپلىق قىلسا، بىر ھەپتە كۆرگۈزمەسلىك.

3. ئەگەر بالا ئۈدا بىر ھەپتە قائىدىگە بويسۇنسا، ئۇنى مۇكاپاتلاش كېرەك.

ئويۇننىڭ مۇھىم نۇقتىسى

بالىغا تېلېۋىزور كۆرۈش ۋاقتىنى بېكىتىپ بېرىشتىن بۇرۇن، ئاتا ـ ئانىلار ئۆزى تېلېۋىزور كۆرۈش ۋاقتىنى تىزگىنلىشى كېرەك. بولمىسا ئۇنىڭ ھېچقانداق ئۇنۇمى بولمايدۇ.

بالىغا تەبىيە قىلغاندا «توغرىسى توغرا، خاتاسى خاتا» دېگەن قائىدىنى چۈشەندۈرۈش كېرەك. كارل ۋېتتېردەك ئۇنۇمگە يېتىش ئۈچۈن ئاتا ـ ئانىلار چوقۇم ئىشلارنى ئېنىق ئايرىشى، ئىزچىل بىردەك بولۇشى كېرەك. مەيلى مۇكاپاتلاش ياكى جازالاش بولسۇن چوقۇم ئەستايىدىل بولۇشى كېرەك. «قىلساڭ بولمايدۇ» دېيىشلا كۇپايە قىلمايدۇ، بولمىسا بالىنىڭ ئىشەنچىسىنى يوقىتىپ قويىمىز.

باشقىلارنى ھۆرمەتلەش كېرەك

بىر يىلى يازدا كىچىك كارلىنىڭ نەۋرە سىڭلىسى ئويىنغىلى كېلىدۇ. دەسلەپتە ئۇلار ناھايىتى ياخشى ئويناپدۇ، بىر نەچچە كۈن ئۆتكەندىن كېيىن ئىككىسى چىقىشالمايدۇ.

بۇنىڭغا ياغاچ ئۆي ياساش سەۋەب بولغاندى. دەسلەپتە كىچىك كۆبىكتىن ئۆي تىزسا نەۋرە سىڭلىسى كېلىپ ئۇنىڭا يارەملىشىدۇ، ئىككىسىمۇ چىقىشىپ قالىدۇ. كىچىك كارل خۇددى ئىنژېنېرغا ئوخشاش سىڭلىسىغا قوماندانلىق قىلىدۇ. كېيىن سىڭلىسى ئۇنىڭ دېگىنى بويىچە قىلمىغاچقا، ئىككىسى بىر-بىرىگە يول قويماي ئۇرۇشۇپ قالىدۇ. كارل ۋېتىر نېمە بولغانلىقىنى سورىغاندا كىچىك كارل دادىسىغا: «سىڭلىم گېپىمنى ئاڭلىمىدى» دەيدۇ.

ئىشنىڭ تەپسىلاتىنى ئۇققاندىن كېيىن كارل ۋېتىر ئوغلىغا نەسىھەت قىلىدۇ، ئويلىمىغان يەردىن ئوغلى ئاچچىقىدا تىزغان كۆبىك ئۆينى تېپىپ ئۆرۈۋېتىپ، ئۆزىنىڭ ھۆجرىسىغا كىرىپ كېتىدۇ. دادىسى ئوغلىنىڭ بۇنداق بويىنى قاتتىقلىق قىلىپ قوپاللىق قىلغىنىنى كۆرۈپ ناھايىتى ھەيران قالىدۇ. لېكىن ھېچنېمە دېمەستىن جېمەن قىزنى بەزلەيدۇ. كەچلىك تاماق ۋاقتىدا كارل ۋېتىر يەنە ئوغلىغا نەسىھەت قىلىدۇ. كارل ۋېتىر ئۇنىڭغا: «گەرچە سەن كۆبىك تىزىشقا ماھىر بولساڭمۇ، لېكىن سىڭلىڭنىڭمۇ ئۆزىنىڭ ئويلىغىنى بارىدە. سىڭلىڭنىڭ قارىشىچە ئۇ پارچىنى بۇ يەرگە قويسا چىرايلىق كۆرۈنىدىكەن، ئەگەر ساڭا ياقمىسا سىڭلىڭ بىلەن مەسلىھەتلەشسەڭ بولىدىغۇ. بۇنداق تالىشىپ ئۇرۇشۇشنىڭ ئورنى بارمۇ؟ سەن باشقىلارنىڭ پىكرىگە ھۆرمەت قىلىشىڭ كېرەك، شۇندىلا باشقىلارمۇ سېنىڭ پىكرىڭگە ھۆرمەت قىلىدۇ» دەيدۇ. بۇ ئىشتىن كېيىن، كىچىك كارل بىلەن سىڭلىسى يەنە ئەپلىشىپ قالىدۇ. ئۇلار بىرلىكتە تېخىمۇ كۆركەم ھەم يوغان ئۆيدىن بىرنى قۇراشتۇرۇپ چىقىدۇ.

ھەممە ئاتا ـ ئانا بالىسىدا ناچار ئادەتنىڭ بولۇپ قېلىشىنى خالىمايدۇ. بالامدا ياخشى ئادەت بولسۇن دېسىڭىز، بالا كىچىك ۋاقتىدىلا ئۇنىڭغا تۇغرا يول كۆرسىتىشىڭىز كېرەك، ھەرگىزمۇ چوڭ بولغاندىن كېيىن ئۇنىڭ يامان ئادەتلىرىنى ئۆزگەرتمەن دېمەڭ. ئەگەر ئاتا ـ ئانىلار بالىنى ياخشى باشقۇرمىسا، بالا ئاسانلا يامان ئادەتلەرنى يۇقتۇرۇۋالىدۇ. يېشى چوڭىيىپ كەتسە، بۇ ئادەتلەرنى ئۆزگەرتىش تەسكە توختايدۇ.

قانداق بولار

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

ئەسۋابلار: كۇبىك

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالا بىلەن ئاتا ـ ئانا بىللە كۇب تىزىپ ئويناش.

2. ئاتا ـ ئانىلار تىزغان ۋاقىتتا بالىغا بۇيرۇق تەلەپپۇزىدا گەپ قىلماي، مەسىلەت سورىغان تەلەپپۇزدا گەپ قىلىشى كېرەك. مەسىلەن: «بۇنى بۇ يەرگە تىزساق بولامدۇ، بۇ يەردە تۇرسا چىرايلىق كۆرۈنىدىكەن» دېگەندەك.

3. ئاتا ـ ئانىلار پىكرى بالا بىلەن بىر يەردىن چىقمىسا، بالىغا چوڭلار بىلەن مەسلىھەتلىشىش تەلەپپۇزىدا گەپ قىلىشنى، ھەرگىزمۇ جاھىللىق بىلەن ئۆزىنىڭ پىكرىدە چىڭ تۇرۇۋالماسلىقى كېرەكلىكىنى ئۆگىتىش كېرەك.

4. بالىسىغا باشقا بالىلار بىلەن ئويىنغان ۋاقىتتىمۇ، باشقىلارغا ھۆرمەت قىلىش كېرەكلىكىنى، پىكرى بىر يەردىن چىقمىسا، بويۇنتاۋلىق قىلماي مەسلىھەتلىشىش كېرەكلىكىنى ئۆگىتىش كېرەك.

گەپكە قوشۇق سالماسلىق

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. دادا، ئاپا ۋە بالا پاراڭلىشىدۇ.

2. بالا گەپ قىلىۋاتقان ۋاقىتتا ئاتا ـ ئانىلار بالىنىڭ گېپىنى بۆلۈۋەتمەسلىكى كېرەك.

3. ئاتا ـ ئانىلار گەپ قىلىۋاتقاندا، بالىغا گېپىنى بۆلۈۋەتمەسلىكنى ئېيتىش كېرەك.

4. بالىغا ئۆيگە مېھمان كەلگەندە ئاتا ـ ئانىلار بىلەن مېھماننىڭ گېپىنى بۆلۈۋەتمەسلىكنى، ئۇنداق قىلىشنىڭ ھۆرمەتسىزلىك ۋە ئەدەپسىزلىك بولىدىغانلىقىنى دېيىش كېرەك.

ئويۇننىڭ مۇھىم نۇقتىسى

بالىغا باشقىلارنىڭ گېپىگە قوشۇق سالماسلىقنى ئۆگىتىش.

ئاتا ـ ئانىلار بالىغا تەربىيە قىلغاندا «كەڭچىلىك قىلىش بىلەن قاتتىق جازالاشنى بىرلەشتۈرۈشى» كېرەك. بالىنىڭ ئەسلىدىكى تۇغما ئەركىنلىكىنى جارى قىلدۇرۇش، لېكىن ئۇنىڭ يامان ئادەت يېتىلدۈرۈۋېلىشىغا يول قويماسلىق كېرەك. قاتتىقلىق بىلەن تەربىيە قىلىش كەم بولسا بولمايدۇ، لېكىن بالىغا مەلۇم ئەركىنلىك بېرىش كېرەك. ئاتا ـ ئانىلار ئۆزئىنىڭ ئىرادىسىنى بالىغا مەجبۇرىي تاڭماسلىقى، بالىغا ھۆرمەت قىلىشنى ئۆگىنىۋېلىشى كېرەك. ئۆزى ئاۋۋال ئۇلۇغ بولغاندىلا، ئاندىن بالىغا باشقىلارنى ھۆرمەتلەشنى ئۆگىتەلەيدۇ.

بالغا ئويۇن ھەمراھى كېرەك

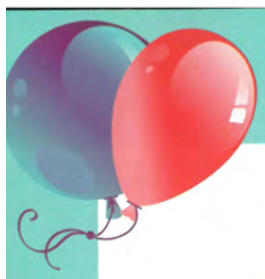
كارل ۋېتىر بەك پۇلدار بىر ئادەمنى تونۇيتتى. بۇ ئادەمنىڭ قىزى بار بولۇپ، قىزى ھەركۈنى ئويۇنچۇق ئوينىغاچ كۈن ئۆتكۈزەتتى. كارل ۋېتىر ئۇ ئادەمگە نەسىھەت قىلىپ، قىزىنىڭ ئەمدى ئويۇنچۇق بىلەن كۈن ئۆتكۈزسە بولمايدىغانلىقىنى، ئۇنىڭغا تەربىيە قىلىشى كېرەكلىكىنى ئېيتىدۇ، لېكىن قىزچاقنىڭ دادىسى قوشۇلمايدۇ.

ئۇ قىزچاقنىڭ ئويۇنچۇقى بەك كۆپ بولغاچقا، ئازراقمۇ قەدىرلىمەيدىكەن. ھەر قېتىم ئاچچىقى كەلسە ئويۇنچۇقلارنى دەسسەپ - چەيلىۋېتىدىكەن. ئۆيدىكى مالايلارنىڭ ئەتكەن تامقى ئۇنىڭغا ياقمىسا: «تامقىڭ بەك لاۋزىكەن، سەن نېمانداق دۆت؟» دەپ ۋارقىرايدىكەن.

ھەممە كىچىك بالىلار ئويۇنچۇققا ئامراق، لېكىن بالىنىڭ ھەممە خۇشاللىقىنىڭ ئويۇنچۇقتىن كېلىشى ناتايىن. بالىلارنىڭمۇ ئۇنداق قىممەت، نەپىس ئويۇنچۇقلارنى قەدىرلەپ، ئاسراپ كېتىشى ناتايىن. بالىغا نىسبەتەن ئۇنى خۇشال قىلالايدىغان ئويۇنچۇق ياخشى ئويۇنچۇق بولىدۇ. بىر پارچە قەغەز، تاش ياكى سىيرىلما توپ بولسىمۇ بالا خۇشال ئوينىشى مۇمكىن.

بالا ئۆزىگە ئويۇن ئوينىشپ بېرىدىغان ھەمراھنىڭ بولۇشىنى ئويۇنچۇقتىنمۇ بەكرەك ئۈمىد قىلىدۇ. چۈنكى ئويۇنچۇق ھەمراھىنىڭ ئورنىنى ھەرگىز باسالمايدۇ. بالا باشقىلار بىلەن ئويناش جەريانىدا نۇرغۇن نەرسىلەرنى ئۆگىنىۋالىدۇ. مەسىلەن: باشقىلارنىڭ ئارتۇقچىلىقى، باشقىلار بىلەن قانداق ئەپ ئۆتۈش دېگەندەكلەر. لېكىن قانچىلىك جىق ئويۇنچۇق بولغان بىلەنمۇ بالىغا ئۇ نەرسىلەرنى ئۆگىتەلمەيدۇ. ئەگەر بالا كىچىك ۋاقتىدا ئويۇنچۇق ئوينىپلا ئۆتسە، ئۇنىڭ پسىخىكىسىمۇ ساغلام بولمايدۇ.

توققۇز تۆشۈك

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئەتراپتىكى بالىلارنى ئويۇن ئويناشقا تەكلىپ قىلىمىز.
2. بوش يەرنى تېپىپ بور بىلەن «توققۇز تۆشۈك»دىن بىرنى سىزىمىز.
3. بالىلار ئۆزى ئويۇنىنىڭ قائىدىسىنى دېيىشۈېلىپ ئويۇننى باشلايدۇ.
4. ئەگەر بالىلار ئوتتۇرىسىدا ئىختىلاپ بولسا، ئاۋۋال بالىلار ئۆزى ھەل قىلىشى، بالىلار ھەل قىلالمىغاندا ئاندىن ئاتا-ئانىلار ئوتتۇرىغا چىقىشى كېرەك.

ئويۇنىنىڭ مۇھىم نۇقتىسى

بالىغا ئىختىلاپنى قانداق ھەل قىلىشنى، باشقىلار بىلەن قانداق ئەپ ئۆتۈشنى ئۆگىتىش.

ئارغامچا تارتىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 5 ~ 6 ياشقىچە

ئەسۋابلار: ئۇزۇن لۆڭگە

ئويناش ئۇسۇلى

1. دادا بىلەن بالا روبىرو ئولتۇرۇپ، لۆڭگىنىڭ ئىككى تەرىپىنى تۇتۇپ، تارتىشنى باشلايدۇ.

2. ئانىسى بالىسىنىڭ كەينىدە ئولتۇرۇپ، بالىغا يارەملەشسە بولىدۇ. تارتۇاتقاندا، دادىسى ئۆزىنى ناھايىتى كۈچەۋاتقاندەك كۆرسەتسە بولىدۇ.

3. ئاتا كۈچنى كونترول قىلىپ تارتىدۇ.

4. مۇۋاپىق پەيتتە دادىسى ئارغامچىنى قويۇۋېتىپ ياكى بەدىنى ئالدىغا بولۇپ، يېڭىلىپ بەرسە بولىدۇ. ئاندىن بالىنى ماختاپ قويۇشى كېرەك.

5. بالا دادىسى ـ ئاپىسى بىلەن ئويۇن ئوينىسا، نۇرغۇن ئويۇنچۇق ئېلىپ بەرگەندىن بەكرەك خۇشال بولىدۇ.

هازىر نۇرغۇن ئائىلىلەردە بىرلا بالا بار. ئىككى بالا بارلىرىنىڭمۇ ياش پەرقى خېلى چوڭ، تەڭ ئوينىشىپ بەرگۈدەك ئادىمى يوق. باشقا بالىلار بىلەن ئويناشقان ۋاقتىمۇ بەك ئاز. شۇڭا ئاتا ـ ئانىلار بالىسىنى زېرىكىپ قالمىسۇن دەپ، نۇرغۇن ئويۇنچۇق ئېلىپ بېرىدۇ. ئۇلار ئويۇنچۇق ئوينىسا بالا زېرىكىپ قالمايدۇ دەپ قارايدۇ. لېكىن بۇ بالىغا مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلغانلىق. كىچىكىدە ئويۇنچۇق ئوينىپلا چوڭ بولغان بالىغا توغرا تەربىيە بېتەرلىك بولمايدۇ، شۇنىڭ بىلەن بالا ناچار ئادەتلەرنى يېتىلدۇرۇۋالىدۇ.

6 - بۆلەك

پەزىلەت تەربىيەسى

1. بالا قانداق قىلغاندا دوستلىرى بىلەن ئىناق ئۆتەلەيدۇ

باللىق مەزگىل ئىجتىمائىي خاراكتېرلىك ئالاقە ئىقتىدارىنىڭ دەسلەپكى قەدەمدە شەكىللىنىش ۋە تەرەققىي قىلىش مەزگىلى. بالا ئائىلىدىن جەمئىيەتكە قەدەم بېسىپ، تېخىمۇ كۆپ ئادەملەر بىلەن ئالاقە قىلىشقا باشلايدۇ. ئالاقە بالىنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىش، خاراكتېر شەكىللىنىش ھەم تەرەققىي قىلىشىدا ئىنتايىن مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە. بالىنىڭ باللىق مەزگىلىدىكى دوستلىرى بىلەن قانداق ئالاقە قىلىشى ئۇنىڭ چوڭ بولغاندىن كېيىن باشقىلار بىلەن قانداق ئالاقە قىلىشىغا ئاساس سالىدۇ.

بۇ مەزگىل بالىنىڭ ئالاقە ئىقتىدارىنى يېتىلدۈرىدىغان ھالقىلىق مەزگىل، ئاتا - ئانىلار بۇنىڭغا ھەرگىز سەل قارىماسلىقى كېرەك.

باللىق مەزگىلدە باشقىلار بىلەن دوستلىششى ئىنتايىن مۇھىم

بالا تەربىيەلەش يېتەرلىك سەۋرچانلىققا، ھەم تېخىمۇ كۆپ ئەقىل-پاراسەتكە موھتاج. كارل ۋېتىر ئوغلىنىڭ دوستلىشىش مەسلىسىگە ئىنتايىن ئەھمىيەت بېرەتتى. ئەگەر كارل ۋېتىر كىچىك كارلنىڭ دوستلىرىدىن بىرەرىنىڭ ئەخلاقىنىڭ ياخشى ئەمەسلىكىنى بايقىسا، كىچىك كارلنى ئۇنىڭ بىلەن باردى-كەلدى قىلىشتىن توساتتى. كىچىك كارلنىڭ ئەندى ئىسمىلىك دوستى بولۇپ، كۇچلۇك، زېھنى ئۆتكۈر، تەشكىللەش ئىقتىدارىغا ئىگە بولۇپ، بۇ توپتىكى بۇرادەرلەرنىڭ يولباشچىسى ئىدى. دائىم كۆپچىلىككە باشلامچىلىق قىلىپ، جەڭ ئويۇنى ئويناتتى.

بىر قېتىم ئەندى يەنە كۆپچىلىككە باشلامچىلىق قىلىپ، «شەھەر قوغداش ۋە شەھەر ئېلىش» ئويۇنى ئويندى.

ئۇ شەھەر قوغدىغۇچىلىرىنىڭ سەركەردىسى بولۇپ، ئۇ شەھەر ئالغۇچى دۈشمەنلەرنىڭ تۇيۇقسىز ھۇجۇمىغا ئۇچراپ، ئېغىر يارىلاندى. كىچىك كارل دەرھال ئۆيگە قايتىپ بۇ ئىشنى دادىسىغا دېدى. كارل ۋېتىر بالىسى بىلەن دەرھال نەق مەيدانغا يېتىپ كېلىپ، ئەندىنى دوختۇرخانىغا ئاپاردى. قايتىپ كېلىش يولىدا، كىچىك كارل: «مەن ئەندىگە ھەقسىزتەن قايىل بولدۇم، ئۇ ھەقىقىي ئەزىمەت ئىكەن» دېدى. كارل ۋېتىر ئەپەندى غەلىتىلىك ھېس قىلىپ، ئوغلىدىن نېمىشقا بۇنداق قارايدىغانلىقىنى سورىدى. ئوغلى: «ئەندى ئىنتايىن باتۇر، ئۇ شەھەر قوغدايمەن دەپ يارىلاندى. سىز ئىلگىرى ماڭا ئوغۇل بالا دېگەن باتۇر بولۇشى كېرەك دېگەن ئىدىڭىز، ئەندى ئىنتايىن باتۇر» دېدى. كارل ۋېتىر ئوغلىغا: «بۇ پەقەت ئويۇن خالاس. ئويۇن بىلەن ھەقىقىي تۇرمۇش ئوخشىمايدۇ. ھەقىقىي جەڭ مەيدانىدا دۈشمەنلەر بىلەن كۆرەش قىلالىسا ئاندىن ھەقىقىي قەھرىمان بولىدۇ. ئەندى ھەقىقەتەن قەھرىمانلىق كۆرسىتىپتۇ، بىراق ئۇ جېدەل چىقىرىپ يارىلانغان بولسا، بۇنداق ئادەم چوڭ بولغاندىن كېيىن ھەقىقىي ئەزىمەت بولالمايدۇ» دېدى.

بالىنىڭ يېشى كىچىك بولغاچقا، ئويۇن ئويناش جەريانىدا بىلىپ-بىلمەي ئۆزىنى زەخمىلەندۈرۈۋالىدۇ. ئاتا-ئانىلار بالىغا قانداق ئويناشنى، ئۆزىنى قانداق قوغداشنى ئۆگىتىپ قويۇشى كېرەك. ئاتا-ئانىلار بالىلارنى توغرا يېتەكلەپ، بالىدا ھەق-ناھەقنى، توغرا-خاتانى ئېنىق ئايرىشنى، قانداق دوستلار بىلەن بىرگە ئوينىسا بولىدىغانلىقىنى، قانداق دوستلار بىلەن ئوينىسا بولمايدىغانلىقىنى ئويۇن جەريانىدا تەدرىجىي يېتىلدۈرۈشى ۋە بىلدۈرۈشى كېرەك.

بالا دوست تاللىغاندا ئاتا-ئانىلار بالىسىغا ياخشى تەسىر كۆرسىتەلەيدىغان بىر نەچچە ياخشى دوستلارنى تاللاپ بېرىش كېرەك. مۇشۇنداق بولغاندا بالىلار بىرلىكتە ئۆگىنىش ۋە ئويناش جەريانىدا، ئۆز ئارا ئىجابىي تەسىر كۆرسىتىپ، تەڭ ئىلگىرىلىيەلەيدۇ.

كىمنى تەكلىپ قىلىمىز

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: قەغەز، قەلەم

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالىغا بىر يىغىلىش قىلىپ بېرىمىز، بالا ئۆزىنىڭ كىچىك مېھمانلىرىنى ئۆيگە چاقىرىدۇ.

2. بالىغا يارەملىشىپ تەكلىپ قىلىنىدىغان كىچىك مېھمانلار ئىسىملىكىنى تىزىپ چىقىپ، بالىغا نېمە ئۈچۈن بۇلارنى تەكلىپ قىلىدىغانلىقىنى سۆزلىتىمىز.

3. بالا بىلەن بىرلىكتە بۇ كىچىك دوستلارنىڭ ئارتۇقچىلىقى ۋە كەمچىلىكىنى مۇنازىرە قىلىمىز. تەكلىپ قىلىنمىغان بىر نەچچە كىچىك دوستنىڭ ئىسمىنى تىلغا ئېلىپ، نېمە ئۈچۈن بۇ بىر نەچچەيلەننى تەكلىپ قىلمايدىغانلىقىنى سورايمىز.

4. يىغىلىش ئاخىرلاشقاندىن كېيىن بالا بىلەن بىرلىكتە بۈگۈن كەلگەن مېھمانلارنىڭ ئىپادىسىگە باھا بېرىمىز. مەسىلەن: كىم ئەدەپلىك، كىم يالغان سۆزلىدى، كىم مۇتتەھەم، دېگەندەكلەر. ئاخىردا بالىدىن قانداق كىچىك دوست بىلەن ئالاقە قىلسا ئاندىن توغرا بولىدىغانلىقىنى سورايمىز.

ئاغچايلام ئويۇنى

كېرەكلىك نەرسىلەر: توشقانچاق (قونچاق)، ئېيىقچاق (قونچاق)

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار توشقانچاقنى ئالدۇ، بالا ئېيىقچاقنى ئېلىپ ئويۇن ئوينايدۇ.

2. ئېيىقچاق توشقانچاقنى بىللە ئويناشقا تەكلىپ قىلىدۇ، توشقانچاق خۇشاللىق بىلەن قوشۇلىدۇ.

3. ئويۇن ئويناش جەريانىدا، توشقانچاق توختىماستىن ئېيىقچاقنىڭ ئويۇننى تارتىۋالىدۇ، يەنە ئۇنىڭ بىلەن جېدەللىشىدۇ، قوپاللىق بىلەن ئىتتىرىدۇ.

4. ئاتا ـ ئانىلار بالىدىن قانداق تەسىراتتا بولغانلىقىنى سورايدۇ، قانداق بىر تەرەپ قىلغانلىقىغا قارايدۇ.

5. ئاتا ـ ئانىلار بالىدىن باشقىلار ئويۇنچۇقنى تارتىۋالغاندا، باشقىلار بىلەن جېدەللەشكەندە قانداق ھېسسىياتتا بولىدىغانلىقىنى، بۇنداق كىچىك دوستلار بىلەن ئويناشنى ياخشى كۆرىدىغان ـ كۆرمەيدىغانلىقى، بۇنىڭدىن كېيىن بۇنداق بالىلار ئۆچرىغاندا قانداق قىلىش كېرەكلىكى، بۇنداق بالىلار بىلەن دوست بولسا بولامدۇ ـ بولمامدۇ دېگەنلەرنى سورايدۇ.

دوستلىرى بالىنىڭ ئالاقە چەمبىرىكىدىكى ئەڭ مۇھىم بىر توپ، ئۇلار تەڭ ئوينايدىغان بولغاچقا، بىر ـ بىرىنىڭ ھەرىكىتى ۋە تۇرمۇش ئادىتىگە ئۆز ئارا تەسىر كۆرسىتىدۇ. كونىلاردا «قازانغا يولۇقسالا قارىسى يۇقار، يامانغا يولۇقسالا يارىسى» دېگەن گەپ بار. ئاتا ـ ئانىلار بالىلارنىڭ ئۆزئارا تەسىر كۆرسىتىشىگە قەتئىي سەل قارىماسلىقى كېرەك. بالىلار دوست تاللاش جەريانىدا، ئاتا ـ ئانىلار پرىنسىپال بولۇپ، ھەرگىزمۇ يامان بالىلار بىلەن ئالاقە قىلىشقا يول قويماسلىقى، بالىغا ناچار ئادەتلەرنىڭ يۇقۇپ قېلىشىدىن ساقلىنىشى كېرەك.

بالىنىڭ ياخشى دوست تاللىشىغا ياردەم بېرىش كېرەك

ۋولف باستىرنىڭ ئوغلى ۋېلىيام بىلەن كىچىك كارلىنىڭ يېشى ئانچە پەرقلەنمەيتتى، ئىككىلا دادا مەلۇماتلىق باستىر بولغاچقا، ۋېلىيام بىلەن كىچىك كارل ئوخشاش دېگۈدەك تەربىيەنى قوبۇل قىلغان. بىلىم جەھەتتە، تىل ياكى ئەخلاقتا بولسۇن، ۋېلىيام ھەممىدە كۆرۈنەرلىك ئىدى.

بىراق ۋولف باستىر بىلەن كارل ۋېتىرنىڭ بالا تەربىيەلەشتىكى ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، كارل ۋېتىر ئەپەندى كىچىك كارلىنىڭ يامان بالىلار بىلەن ئوينىشىغا قەتئىي يول قويمايتتى. ۋولف باستىر دەل ئەكسىچە بولۇپ، ئۇ ۋېلىيامنى يامان بالىلار بىلەن ئالاقە قىلىشقا ئىلھاملاندۇرۇپ، ئوغلىغا «يامان بالىلارغا ياردەم قىلىش كېرەك» دەيتتى. بىللە ئويناپدىغان شېرىكلىرىگە چەك قويۇلمىغاچقا، ۋېلىيامدا ئاستا-ئاستا ئۆزگىرىش پەيدا بولۇشقا باشلىدى. كارل ۋېتىر ۋولف باستىرغا كۆپ قېتىم نەسىھەت قىلسىمۇ، بىراق ئۇ ئاۋۇالقىدەكلا ئۆزىنىڭ قارىشىنى توغرا دەپ تونۇۋالدى. ئۇ ئوغلى ۋېلىيامنى ئاشۇ ناچار بالىلارنى چوقۇم ئۆزگەرتەلەيدۇ دەپ ئىشىنەتتى.

ۋېلىيامنىڭ ئەھۋالى بارغانسېرى يامانلىشىپ كەتتى. ۋولف باستىر ئوغلىنىڭ ناھايىتى كەچ ئۆيگە قايتقانلىقىنى، ئۇنىڭ ئويۇن ئويناش ۋاقتىنىڭ بەكلا كۆپ بولۇپ كەتكەنلىكىنى كۆپ قېتىم بايقىدى. بىراق ۋېلىيام «بىر نەچچە بالىلار زىددىيەتلىشىپ قالغاچقا، مەن ئۇلارغا نەسىھەت قىلىپ، ئۆيگە كەچ قالدىم» دەپ چۈشەندۈردى. ۋولف باستىر ئوغلىنىڭ گېپىگە ئىشەندى، ھەم ئوغلىنىڭ بۇ ئىشتىن خۇشال بولدى. بىر كۈنى بىر دېھقان ئايال ۋولف باستىرنى ئىزدەپ كېلىپ، ئۇنىڭغا ۋېلىيامنىڭ ئوغرىلىق قىلغانلىقىنى دېدى. ۋولف باستىر شۇ چاغدىلا ھەقىقىي ئەھۋالنى بىلىپ، ئوغلىنىڭ بۇنىڭدىن كېيىن يامان بالىلار بىلەن ئارىلىششىغا يول قويمىدى.

ۋولف باستىر ئوغلىنىڭ ئەخلاقى ۋە ئىرادىسىنى يۇقىرى مۇلچەرلەپ، ئوغلىنى ناچار بالىلارنىڭ بولمىغۇر ئادەتلىنىشىنى ئۆزگەرتەلەيدۇ، ئۇلارغا ياردەم بېرەلەيدۇ دەپ قارىغان. ئويلىمىغان يەردىن ئوغلى ئاشۇ ناچار بالىلارنىڭ يامان ئادەتلىنىشىنى يوقتۇرۇۋالدى. «يامانغا ياخشىنىڭ بىر ياخشىلىقى يوققىچە، ياخشىغا يامانىنىڭ مىڭ يامانلىقى يوقار» دېگەن گەپ بار. خاراكتېرى پىشىپ يېتىلمىگەن بالىلارنى دېمەيلا قويايلى، ھەتتا بەزى چوڭ ئادەملەرمۇ ناچار تەسىر سەۋەبىدىن تۇيۇق يولغا كىرىپ قالىدۇ. شۇڭا بالىنىڭ دوست تاللاش مەسلىسىدە، ئاتا-ئانىلار ئىمكانقەدەر بالىنى ياخشى قوغدىشى، ياخشى بېتەكلىشى، بالىنى ئاشۇ ناچار ئادەملەر بىلەن ئۇچراشتۇرماسلىقى كېرەك، بولمىسا ئەسلىدىكى ئاق كۆڭۈل، ئىش ئۇقىدىغان، ئەخلاقى ياخشى بالىغا شەخسىيەتچىلىك، ساختىپەزلىك، مەككارلىق، ھاكاۋۇرلۇق، يالغانچىلىق، ئورۇشقاقلىق، تۇھمەتخورلۇقتەك ناچار ئادەتلەر يۇقىدۇ.

ناچار دوستنىڭ كېرىكى يوق

كېرەكلىك نەرسىلەر: ئويۇنچۇقلار

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا (ئانا) ۋە بالىنىڭ ھەربىرى بىر نەچچىدىن ئويۇنچۇقنى ئېلىپ، ئىككى گۇرۇپپىغا بۆلۈنۈپ ئويۇن ئويناىدۇ.

2. ئاتا (ئانا)نىڭ قولىدىكى بىر قونچاق: «بىز ئويۇن ئويناىلىچۇ !» دەيدۇ. بالىنىڭ قولىدىكى قونچاق جاۋابەن: «ماقۇل» دەيدۇ.

3. بىردەم ئويىنغاندىن كېيىن، ئاتا (ئانا)نىڭ قولىدىكى قونچاق بالىنىڭ قولىدىكى قونچاقنى بوزەك ئېتىشكە باشلايدۇ. «بۇ بولسا مېنىڭكى، سېنىڭ ئويىنىشىڭغا رۇخسەت يوق، نېرى تۇر، مەن ئاۋۋال ئويناىمەن» دېگەندەك سۆزلەرنى قىلىدۇ.

4. بالىنىڭ قولىدىكى قونچاق ئاتا (ئانا)نىڭ قولىدىكى قونچاقنىڭ بوزەك قىلىشىغا چىدىمايدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئاتا (ئانا)نىڭ قولىدىكى قونچاق بىلەن ئويىنىمايدۇ.

5. ئاتا (ئانا) مۇشۇ پۈرسەتنى چىڭ تۇتۇپ، بالىدىن «ئۆز بېشىمچە، مۇتتەھەم بالىلار بىلەن ئويناشنى ياخشى كۆرەمسىز - كۆرمەمسىز» دەپ سورايدۇ، بالا چوقۇم «ياخشى كۆرمەيمەن» دەپ جاۋاب بېرىدۇ. ئاتا (ئانا) بالىغا باشقىلارنىڭمۇ بۇنداق يامان بالىلارنى ياقتۇرمايدىغانلىقىنى، شۇڭا ھەرگىزمۇ بۇنداق يامان ئادەتنى يۇقتۇرۇۋالماسلىقنى، ئاشۇنداق يامان ئادەتنى بار كىچىك دوستلار بىلەنمۇ ئويىنىماسلىقنى بىلدۈرۈپ قويۇشى كېرەك.

كىم بىلەن كىم ياخشى دوست

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار بالىغا «كىم بىلەن كىم ياخشى دوست»دېگەن ھېكايىنى سۆزلەپ بېرىدۇ. ئۇستەل ئوروندۇقىغا: «بىز ياخشى دوست» دەيدۇ. ئورۇندۇق: «توغرا» دەيدۇ. كۇنلۇك يامغۇرلۇق ئاياغقا: «بىز ياخشى دوست» دېسە، يامغۇر ئايغى: «توغرا» دەيدۇ. چەينەك ئىستاكانغا: «بىز ياخشى دوست» دېسە، ئىستاكان: «توغرا» دەپ جاۋاب بېرىدۇ. قەپەس كىچىك قۇشقا: «بىز ياخشى دوست» دېسە، كىچىك قۇش: «ياق، بىز ياخشى دوست ئەمەس. بىزنىڭ دوستىمىز كۆك ئاسمان، ئاق بۇلۇت، ئورمانلار ۋە يايلاقلار» دەپ جاۋاب بېرىدۇ.

2. ئاتا ـ ئانىلار ھېكايىنى سۆزلەپ بولۇپ، بالىدىن نېمە ئۈچۈن قەپەسنىڭ كىچىك قۇشنىڭ دوستى ئەمەسلىكىنى سوراپ، بالىنى قانداق دوستىنىڭ ھەقىقىي دوست ھېسابلىنىدىغانلىقى ھەققىدە پىكىر قىلىشقا يېتەكلەيدۇ.

ياخشى ئادەتنى يېتىلدۈرۈش ئاسان ئەمەس، بىراق يامان ئادەت بالىلارغا ئاسانلا يۇقىدۇ. ياخشى ئادەتنى ئۆگىنىش ۋە ساقلاش تىرىشچانلىققا ۋە ئۆزىنى كونترول قىلىشقا موھتاج، ئەمما يامان ئادەتنىڭ يۇقۇشىغا ھېچقانداق شەرت كەتمەيدۇ. شۇڭا بالا ئېھتىيات بىلەن دوست تۇتۇشى كېرەك. بۇنىڭ ئۈچۈن بالا ھەق-ناھەقكە توغرا باھا بېرەلەيدىغان ئىقتىدارىنى يۇقىرى كۆتۈرۈشى، يامان ئادەملەردىن يىراق تۇرۇشى، ياخشى دوستقا ئىشىنىشى كېرەك.

مەغرۇرلۇق ئۆزىنى يوقىتىپ قويىدۇ

كىچىك كارلىنىڭ بىلىمى ئادەتتىكى باللارنىڭكىدىن بەكلا يۇقىرى بولغاچقا، ئۇ دائىم بۇرادەرلىرىگە بىر نەرسىلەرنى چۈشەندۈرەتتى، بىر كۈنى كىچىك كارل بىر توپ بۇرادەرلىرىنىڭ ئالدىدا ئۆزىنىڭ «تالانت»ىنى كۆز-كۆز قىلىشقا باشلىدى. كارل ۋېتىر بۇنى كۆرۈپ ئاچچىقلاندى.

-ئوغلۇم، سەن نېمىشقا گەپ قىلىشنىمۇ بىلمەيدىغان بولۇپ كەتتىڭ، - دەپ ئاچچىقلانغان هالدا سورىدى، كارل ۋېتىر.

كىچىك كارل ئەجەبلەنگەن هالدا دادىسىغا قارىدى، ئۇ خۇددى دادىسىنىڭ نېمە دەۋاتقىنىنى چۈشەنمىگەندەك ئىدى. ئەمەلىيەتتە كىچىك كارل بۇرادەرلىرىگە سۆزلىگەن «نۇتۇق»دىن چاتاق چىققانلىقىنى هېس قىلمىغانىدى. ئۇ ئۆزىنى بەك قالتىس چاغلاپ كەتكەچكە، ئۆزىنىڭ مەقسىتىنى تۇغرا ئىپادىلىيەلمىگەنلىكى ئۈستىگە، يەنە ئەتەي سىرلىق قىلىپ كۆرسىتىپ، بىر ئاددىي پېرىنسىپنى ئىنتايىن مۇرەككەپ قىلىپ سۆزلەپ، يەنە مۇناسىۋەتسىز هېكمەتلىك سۆزلەرنى قالايمىقان قېتىپ، ئۇلارنى قايمۇقتۇرۇۋەتكەنىدى.

ئادەملەرنىڭ هەممىسىدە ئۆزىنى داڭلاش خاهىشى بولىدۇ، بولۇپمۇ باللىق مەزگىلدە يېڭى ئويۇنچۇقلارغا ئېرىشىش، باشقىلار ئالمىغان ۋە بىلمەيدىغان ئىشلارنى بىلىش، هەممىنى ئەتراپىدىكى كىشىلەرگە كۆز-كۆز قىلىپ يەتكۈزۈشنى ياخشى كۆرىدۇ. بىراق ئۇزاق مەزگىل مۇنداق بولۇۋەرسە، ئۆزىنىڭكىنىلا راست دەيدىغان خاراكتېر يېتىلىپ قالىدۇ.

كىچىك كارل هەمراهلىرىنىڭ ئالدىدا ئۆزىنىڭ قابىلىيىتىنى كۆز-كۆز قىلماقچى بولسا، كارل ۋېتىر ئۇنى توسۇپ، نەق مەيدانىدىلا تەنقىدلەيتتى. ئۇنىڭ بۇنداق قىلىشى ئوغلىنىڭ ئۆزىنىڭكىنىلا راست دەپ تۇرۇۋالىدىغان «ئۆلما» بولۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرىگەنلىكىدىن ئىدى. بۇ خىل ئەنسىرەشنىڭ هەقىقەتەن ئاساسى بار ئىدى.

باللاردىكى ئۆزىنى چوڭ تۇتۇش پەقەت ۋە پەقەت ئۆزىنىڭ ئارتۇقچىلىقىنىلا كۆرۈپ، يېتەرسىزلىكىنى كۆرمەسلىك، ئۆزىنى هەممىدىن كۆچلۈك دەپ قاراش، هاكاۋۇرلۇق، مەنمەنچىلىك قىلىش، باشقىلارنىڭ ئورنىدا تۇرۇپ ئويلىماسلىقتۇر. ئاتا-ئانىلار باللاردا بۇ خىل ئەھۋالنى يېڭى بايقىغاندىلا چەكلىشى، سەۋرچانلىق بىلەن تەربىيە قىلىشى، ئۇلارغا ئۆز ئارتۇقچىلىقى هەم يېتەرسىزلىكىنى كۆرسىتىپ، ئۆزىگە توغرا باها بېرىشىنى ئۆگىتىپ قويۇشى كېرەك.

باللارغا ئالاقە جەريانىدا كەمتەر بولۇشنى ئۆگىتىش، ئۇلارنىڭ هەرىكىتىنى قېلىپلاشتۇرۇش، هاكاۋۇرلۇق كېسىلىنى يۇقتۇرۇۋېلىشتىن توسۇش كېرەك.

ئۆزىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغانلار بىلەن بەسلەشمەسلىك كېرەك

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالىلار ئىشلەتمەيدىغان نەرسىلەرنى سېتىۋالماسلىقى، باشقىلاردا نېمە بولسا، بىزدىمۇ شۇ بولۇشى كېرەك دەپ ئويلىماسلىقى، ئۆزىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغانلار بىلەن بەسلەشمەسلىكى، ساختا شۆھرەت قوغلاشماسلىقى كېرەك.

2. بالىلار بۇ قائىدىنى چۈشەنمەسلىكى مۇمكىن. بىراق بالىلار «ئويۇنچۇق ئالمەن» دېگەندە، ئاتا ـ ئانىلار «نېمە ئۈچۈن مۇشۇ ئويۇنچۇقنى سېتىۋالسەن؟» دەپ سوراپ بېقىشى كېرەك.

3. بالا« يېڭى ئويۇنچۇق ماشىنا ساۋاقداشلىرىمنىڭ ھېچقايسىسىدا يوق، شۇڭا باشقىلار ئىنتايىن ھەۋەس قىلىدۇ» دەپ ئويلىغان بولغاچقا، سېتىۋالماقچى بولماقچى بولغان بولۇشى مۇمكىن.

4. ئاتا ـ ئانىلار بالىلارنىڭ تەلىپىنى بىراقلا رەت قىلىۋەتمەي: «ئۆيدە ئويۇنچۇق ماشىنا بار، يەنە سېتىۋېلىشنىڭ ھاجىتى يوق. باشقىلارنىڭ ھەۋەس قىلىشى پەقەت ۋاقتلىق، ئۇلارنىڭمۇ يېڭى ئويۇنچۇقى بار بولغاندا، ساڭا ھەرگىز ھەۋەس قىلمايدۇ. پەقەت سەن دوستانە، ئەدەپلىك بولساڭ، بالىلارنىڭ ھەممىسى سېنى ياقتۇرىدۇ. سېنىڭ بىلەن ئوينايدۇ» دېسە بولىدۇ.

كىچىك ھەمراھلىرىغا ھېكايە سۆزلەش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

ئۆيناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار بالىغا قىزىقارلىق بىر ھېكايە سۆزلەپ بېرىدۇ، ئارقىدىن بالا ئۆزى ئاساسىي جەھەتتىن ئىپادىلەپ بېرەلىگۈدەك بولغۇچە، قايتا ـ قايتا سۆزلەيدۇ.

2. مۇڭاپىق بىر پەيتتە بالا ئاشۇ ھېكايىنى دوستلىرىغا ئېيتىپ بېرىدۇ. بالىنىڭ ھېكايە سۆزلىگەندىكى ئىنتوناتسىيەسىگە دىققەت قىلىش كېرەك.

ئويۇنىنىڭ مۇھىم نۇقتىسى

بىرىنچىسى، بالا تارتىنمايدىغان، دادىل بولىدۇ. ئىككىنچىسى، بالىنىڭ ئىنتوناتسىيەسى ئارقىلىق، ئۇنىڭ مەغرۇرلىنىۋاتقانلىقىنى ياكى مەغرۇرلانمىغانلىقىنى بىلگىلى بولىدۇ. بالىغا چىرايلىق تەربىيە قىلسا، بالا يامان ئادەتلىرىنى چوقۇم خۇشاللىق بىلەن ئۆزگەرتىدۇ.

بالىلاردا دوستلىرى بىلەن ئالاقلىشىش جەريانىدا، مەغرۇرلىنىش ياكى ئۆزىنى ماختاش خاھىشى كۆرۈلىدۇ. ئاتا ـ ئانىلار بالىنىڭ باشقىلار بىلەن ئالاقلىشىش جەريانىدىكى پوزىتسىيەسىنى كۆپرەك كۆزىتىشى، دەل ۋاقتىدا بالىنىڭ خاتا ھەرىكىت، ئادىتىنى ئۆزگەرتىشى كېرەك. بالىنىڭ ئۆزىنى تونۇشى ۋە ھەرىكەت ئادىتىگە چوڭلار بەكرەك تەسىر كۆرسىتىدۇ. ئاتا ـ ئانىلار بالىنى باھالىغاندا، ئەمەلىيەتچىل بولۇش، ئەتراپلىق باھالاش كېرەك. ئالاھىدىلىكى ياكى كەمچىلىكىگىلا قارىۋېلىشقا بولمايدۇ. بالىلارنى ماختاش ۋە تەنقىدلەش مۇڭاپىق بولۇشى كېرەك.

هاكاۋۇرلۇق بىلەن خوشلىشىش

كىچىك كارل بىر مەزگىل ئۆزىنى باشقىلاردىن چوڭ تۇتۇپ، ھېچكىمنى كۆزگە ئىلماي، دوستلىرىغا كەلسە - كەلمەس بۇيرۇق قىلىدىغان بولۇۋالغانىدى، بىراق ئۆزۈن ئۆتمەي يالغۇز قالدى. ئۇ ئىنتايىن ئازابلانغان ھالدا دادىسىغا: «مېنىڭ بىلەن ئويناپىدىغان ئادەم يوق، ھەممىسى مېنىڭدىن ئۆزىنى قاچۇرىدىغان بولۇپ قالدى» دېدى. كارل ۋېتىر ئۇنىڭ يېقىندىن بۇيانقى ھەرىكەتلىرىنى بايقىغانىدى. ئۇ پەقەت ئوغلىنىڭ قىلغانلىرىنىڭ ئاقىۋىتىنى تېتىپ باقىدىغان مۇشۇ كۈننى ساقلاۋاتاتتى: «بالام، سىز ھەقسىزتەن ياخشى بالا، ھەرقايسى جەھەتلەردە ياخشى نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرىدىكىز. بۈنىڭدىن پەخىرلىنىشكە ئەرزىيدۇ. ئالدىنقى بىر مەزگىلدە سىز ھەمىشە ئۆزىڭىزنى باشقىلاردىن ئەقىللىق چاغلىدىڭىز، ھەتتا باشقىلارنى كۆزگە ئىلمىدىڭىز. لېكىن بالام، بىلىشىڭىز كېرەك، بىر مۇنەۋۋەر ئادەمگە نىسبەتەن، پەقەت مول بىلىم ۋە ئىقتىدار بولسىلا يەتمەيدۇ، يەنە نۇرغۇن ئادەملەر سىزنى قوللىشى، سىزگە كۆڭۈل بۆلۈشى كېرەك» دېدى كارل ۋېتىر سەمىمىيلىك بىلەن.

دادىسىنىڭ بۇ گەپلىرىنى ئاڭلاپ، كىچىك كارل تۇيۇقسىز بىر پىرىنسىپنى چۈشەنگەندەك، دادىسىدىن ئۆزىنىڭ ھازىر قانداق قىلىش كېرەكلىكىنى سورىدى. كارل ۋېتىر: «بۇ ئىشنى ھەل قىلماق ئىنتايىن ئاسان، سىز پەقەت ھاكاۋۇرلىقىڭىزنى تاشلىسىڭىزلا بولىدۇ. باشقىلار بىلەن دوستانە، ئىناق ئۆتۈسىڭىز، ئاندىن باشقىلارنىڭ ھۆرمىتىگە ئېرىشەلەيسىز، دوستلىرىڭىزمۇ بارغانسېرى كۆپىيىدۇ» دېدى.

كىچىك كارل دادىسىنىڭ دېگىنى بويىچە قىلىپ، ئۆزىنى «تالانت ئىگىسى» ياكى «تالانتلىق بالا» دەپ قارىۋالماي، ھەممە ئادەمگە كەمتەرلىك بىلەن مۇئامىلە قىلدى. دەرۋەقە، ئۇنى تاشلاپ كەتكەن ئاشۇ كىچىك ھەمراھلىرى ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئويناپىدىغان بولدى. ئۇمۇ باشقىلارنىڭ ھەقىقىي ھۆرمىتىگە ئېرىشىپ، دوستلىرى بارغانسېرى كۆپەيدى.

كىچىك بالىلار ئاسان مەغرۇرلىنىدۇ. ئازراق يېڭى نەرسىلەرنى ئۆگىنىۋېلىش، يېڭى ئويۇنچۇقلارنى ئويناش ئۈلارنى بەك پوچى قىلىۋېتىدۇ. بىراق باشقىلارغا ئادەپسىزلىك قىلسا، ئۈلارنى كۆزگە ئىلمىسا، ئۆزى يالغۇز قالىدۇ.

بەزى ۋاقىتلاردا بالىلارغا جاپانىك تەمنى تېتىتىپ قويۇش كېرەك. جاپانىك تەمنى تېتىتىش ئۈلارنى تەربىيەلەشنىك ياخشى ئۇسۇلى. بىراق بالىلارنى تەربىيەلەشنىك ئەڭ ياخشى ئۇسۇلى يەنىلا تۇرمۇشتا مۇۋاپىق پەيتنى چىڭ تۇتۇپ تەربىيەلەشتۇر. بالىلارنى تەربىيەلەش جەريانىدا نوقۇل ھالدا ماختاۋەرمەي بەلكى بالىلارغا ئۆزىنىڭ يېتەرسىزلىكىنىمۇ بىلدۈرۈپ قويۇش كېرەك. ئاتا - ئانىلار بالىلىرىنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى ۋە كەمچىلىكلىرىنى كۆرىستىپ بەرگەندىن كېيىن، ئۆز ۋاقتىدا تۇزەتكۈزۈش كېرەك.

تەكەببۇر توزچاق

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: ھېكايە كىتاب

ئۆتۈش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار ھېكايە كىتابنى ئېلىپ بالىسىغا «تەكەببۇر توزچاق» دېگەن ھېكايىنى ئوقۇپ بېرىدۇ، ئەڭ ياخشىسى رەسىم قىستۇرۇلغان بولۇشى كېرەك، بۇنداق بولغاندا بالا ئاسان چۈشىنىدۇ.

2. ئىلگىرى ئورمانلىقتا چىرايلىق بىر توز بولغانلىكەن، ئۇ بەك چىرايلىق بولغاچقا، نۇرغۇن كىچىك ھايۋانلار ئۇنىڭ بىلەن ئوينايدىكەن. دەسلەپتە ئۇنى ئويناشقا تەكلىپ قىلماقچى بولغان كىچىك ھايۋانلار ئۇزۇن سەپ بولۇپ تىزىلىپتۇ. بىراق توزچاق ھاكاۋۇرلۇق بىلەن خالىغان بىر نەچچە ھايۋاننى كۆرسىتىپ: «سىلەر بىر نەچچىڭلار ماڭا ھەمراھ بولۇپ ئوينىڭلار» دەيدىكەن.

3. توزچاققا ئويۇن ئوينىش خۇشياقمىسلا باشقىلارنى «ماڭا قارىڭلار، مەن نېمىدېگەن چىرايلىق ـ ھە، سىلەرچۇ، نېمىدېگەن كۆرۈمسىز، چوشقا كۆچۈكىدەك دۆت، ئېشەكتەك سەت» دەپ، كىبىر قالىدىكەن.

4. شۇنداق قىلىپ، توزچاق ئورمانلىقتىكى كىچىك ھايۋانلارنىڭ ھەممىسىنى مەسخىرە قىلىپ چىقىپتۇ. بارا ـ بارا ھېچكىم ئۇنىڭ بىلەن ئوينىمايدىغان بولۇپتۇ.

چاۋاك ـ چاۋاك

ماس كېلىدىغان يېشى: 1 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئىككى بالىنى ئۈدۈلمۇ ئۈدۈل ئولتۇرغۇزۇپ، «چاۋاك چېلىش ئويۇنى» ئوينىتىمىز. بالىلار ناخشىغا ئەگىشىپ چاۋاك چالىدۇ. چاۋاك ناخشىسى:

سەن چال بىرنى ، مەنمۇ هەم بىرنى، بىر بالا ئوينىدى ئايروپىلاننى، مەن ئىككىنى چالاي، سەنمۇ هەم ئىككىنى، ئىككى بالا توختىماي ئۆرۈيدۇ چاچنى، مەن چالاي ئۇچنى، سەنمۇ هەم ئۇچنى، ئۇچ بالا تەڭ يەيمىز يوغان بىر ناننى، مەن چالاي تۆتنى، سەنمۇ هەم تۆتنى، تۆتىمىز يازمىز تۆت ـ بەش تال خەتنى، مەن چالاي بەشنى، سەنمۇ هەم بەشنى، بەش شاكىچىك پۇڭلەيلى تۆمۈر كانايىنى .

2. ئۆگىتىپ بولغاندىن كېيىن، بالىنىڭ ئوينىشىغا يېتەكچىلىك قىلىمىز.

3. ئەمدى باشلانغاندا، بالا ناخشىنىڭ رىتمى بويىچە چاۋاك چېلىشى ناتايىن. بالا پەقەت چاۋاك چېلىش ھەرىكىتى ئىشلىيەلىسىلا بولدى.

4. ئەگەر بالا كىچىكرەك بولسا، ئويۇننى ئاددىيراق ئوينىسا بولىدۇ.

يالغۇز پەرزەنتلەرنىڭ تۇرمۇشى زېرىكىشلىك ۋە مەنسىز بولىدۇ. شۇڭا تەڭ ياشتىكى بالىلار بىلەن ئوينىتىپ تۇرۇش كېرەك. بولمىسا بالا ئاسانلا ھاكاۋۇر، بۈيرۇقۇڭ ياكى جىلىخور بولۇۋالىدۇ. ئاتا ـ ئانىلار بالىنى كۆپرەك سىرتقا ئېلىپ چىقىشى، دوستلىرى بىلەن كۆپرەك ئوينىتىشى كېرەك. بالا دوستلىرى بىلەن ئوينىغاندا كىشىلىك مۇناسىۋەتنى قانداق بىر تەرەپ قىلىشنى ئۆگىنىۋالىدۇ.

بالا قانداق قىلغاندا كىچىك مېھمان بىلەن ئىناق ئۆتەلەيدۇ

كارل ۋېتىرنىك ئىنسىنىك ئوغلى ۋېرناس بىر مەزگىل ئۇلارنىك ئۆيىدە تۇردى. ئۇ كىچىك كارلدىن بىر ياش كىچىك بولۇپ، بەك ئوماق ئىدى، شۇڭا ھەممىسى ئۇنىڭغا ئامراق ئىدى. كىچىك كارلنىك ئاپىسىمۇ ئۇنىڭغا بەك كۆيۈنەتتى. شۇنىڭ بىلەن كىچىك كارل ۋېرناسنى ئاپىسىنىك مۇھەببىتىنى تارتىۋالدى دەپ قاراپ، ئۇنىڭغا دۈشمەنلىك قىلدى.

ئانسى كىچىك كارلغا تەنبىھ بەرمىدى، ئۇنىڭدىن «نېمىشقا ئىنىڭنى بىلەن چىقىشالمايسىز؟» دەپمۇ سورىمىدى. بەلكى ئۇنىڭغا ئىنسىنىك ھالىدىن خەۋەر ئېلىش، ئۇنىڭغا كۆڭۈل بۆلۈش ۋەزىپىسىنى تاپشۇردى. ئانسىنىك ئاگاھلاندۇرۇشى ئۇنىڭغا ئۆز مەسئۇلىيىتىنى ھېس قىلدۇردى، ئۇ ئۆزىنىك ئائىلىنىك بىر ئەزاسى ئىكەنلىكىنى، تېگىشلىك مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئېلىش كېرەكلىكىنى بىلدى. شۇنىڭدىن كېيىن كىچىك كارل نەۋرە ئىنسىنىك ھالىدىن قولىدىن كېلىشچە خەۋەر ئالدى، ئۇنىڭ بىلەن ئويناندى، ئۇنىڭغا كىتاب ئوقۇپ، ھېكايە ئېيتىپ بېرىدىغان بولدى.

ھازىرقى ئائىلىدە بىر ياكى ئىككىلا پەرزەنت بار. شۇڭا ئاكا ـ سىڭىللار ئارىسىدا ئۆزىگە تېخىمۇ ئامراق بولسۇن دەپ قىزغىنىدىغان ئەھۋاللار ئاساسەن يۈز بەرمەيدۇ. بىراق ئۆيگە مېھمان كەلگەندە، بولۇپمۇ كىچىك مېھمان ئۆيدە ئۆزاقراق تۇرغاندا، بالىنىڭ پىسخىكىسىدا بىر قاتار ئۆزگىرىشلەر بولىدۇ. ئاتا ـ ئانىلار بالىدىكى پىسخىك ئۆزگىرىشلەرگە ۋاقتىدا دىققەت قىلىپ، بالىغا ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ئاۋۋالقىدەكلا ئوخشى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈشى، ئۇنىڭ كىچىك غوجايىن ئىكەنلىكىنى، كىچىك مېھمانغا قاراش مەسئۇلىيىتى ۋە مەجبۇرىيىتى بارلىقىنى بىلدۈرۈپ قويۇشى كېرەك.

بۇندىق ئەھۋالغا ئۇچرىغاندا، ئاتا ـ ئانىلار بالىنى ئۆز مەيلىگە قويۇۋەتمەسلىكى، بالىنىڭ كەيپىياتىنى تەڭشىشىگە يارەدەم قىلىشى كېرەك. چۈنكى بالىغا ئاتا ـ ئانىسى ئۆزىنى ياخشى كۆرمەيدىغاندەك ياكى چۈشەنمەيدىغاندەك تۇيۇلۇپ، ئۇ ۋاقىلچىلىققا ئۇچرىغاندەك ھېس قىلىدۇ. بۇ خىل ئۇ ۋاقىلچىلىق بالىنىڭ مىجەزىنى تېرىككەك، كەلسە ـ كەلمەس ئاچچىقلىنىدىغان قىلىپ قويىدۇ. بەلكىم بالىنى ئاجىز، ئالاقىلىششقا ماھىر ئەمەس، جەمغۇر قىلىپ قويۇشىمۇ مۇمكىن.

كىچىك مېھمانىنى كۈتۈۋېلىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: توشقان نىقابى

ئويناش ئۇسۇلى

1. دادىسى توشقانچاقنىڭ نىقابىنى تاقاپ، توشقانچاقنىڭ رولىنى ئالىدۇ.

2. ئانىسى بالىنى ئېلىپ، «توشقانچاق» نىڭ ئۆيىگە مېھمان بولغىلى بارىدۇ. «توشقانچاق» كىچىك مېھماننىڭ قىزغىن قارشى ئالىدۇ، ئانىسى بالىنى «توشقانچاق» بىلەن سالاملىشىشقا ئۈندەيدۇ. «توشقانچاق» بالىغا: «ئولتۇرۇڭ» دەيدۇ ھەم مېۋە ئېلىپ كېلىپ، بالىنى كۈتۈۋالىدۇ، بالا «رەھمەت» دەيدۇ. بالا ئۇنتۇپ قالسا، ئاپىسى ئۆگىتىدۇ. ئايرىلغاندا، «توشقانچاق» بىلەن ئەدەپ بىلەن خوشلىشىدۇ.

3. مېھمان بولۇش جەريانىدا، ئانىسى بالىنى «توشقانچاق»نىڭ مېھمانىنى قانداق كۈتۈۋالغانلىقىنى كۆزىتىشكە بۇيرۇيدۇ، مەسىلەن: مېھمان ئاۋۋال ئولتۇرۇش، ئۆزى كېيىن ئولتۇرۇش دېگەندەك ئەدەپ ـ قائىدىلەر.

4. بالا بىلۈالغاندىن كېيىن، ئاتا ـ ئانىلار بىلەن بالا ئالمىشىپ رول ئالىدۇ، ئۇنىڭغا ئەدەپ سۆزلىرى ۋە مېھمان چاقىرىش قائىدىلىرى ئۆگىتىلىدۇ.

مەن ساھىبخان

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: تېسىن قونچاق، ئېيىق قونچاق (باشقا قونچاق بولسىمۇ بولىدۇ)

ئويناش ئۇسۇلى

بالا چوڭ ئېيىقنىڭ رولىنى ئالىدۇ. ئاپىسى كىچىك ئېيىقنىڭ رولىنى ئالىدۇ، دادىسى تېيىننىڭ رولىنى ئالىدۇ. تېسىن ئېيىقنىڭ ئۆيىگە مېھمان بولۇپ كېلىدۇ. چوڭ ئېيىق تېيىننى كۆتىمەن دەپ، بالا ئېيىققا تۇزۇك قارىيالمايلا قالىدۇ. ئاتا ـ ئانىلار بالىدىن «كىچىك ئېيىققا قارىيالمايلا قالدىڭ، ئۇ ئەمدى خاپا بولۇپ قالامدۇ؟» دەپ سورايدۇ. بالا چوقۇم «ياق، مەن مېھمان كۈتۈۋاتسام، ئۇ خاپا بولمايدۇ» دەپ جاۋاب بېرىشى مۇمكىن. ئاتا ـ ئانىلار داۋاملىق «ئەمسە كىچىك ئېيىق قانداق قىلىشى كېرەك؟ ئاپىسىغا يارەملىشىپ تېيىننى كۈتۈشى كېرەكمۇ؟» دەپ سورايدۇ. بالا چوقۇم «ھەئە» دەپ جاۋاب بېرىدۇ. ئاندىن ئاتا ـ ئانىلار بالىغا ئۆيىگە مېھمان كەلگەندە بالىلارنىڭ نېمە قىلىشى كېرەكلىكىنى دەپ بېرىدۇ.

بالىنى باشقىلارنىڭ ئۆيىگە مېھماندارچىلىققا ئېلىپ بېرىش، باشقا بالىلارنى ئۆيىدە ئويناشقا تەكلىپ قىلىش ئارقىلىق بالىنىڭ ئىجتىمائىي ئالاقە تەجرىبىسىنى كۆپەيتىپ، ئۇنىڭغا مۇراسىم (مېھماندارچىلىق) نىڭ ئاساسىي قائىدىلىرىنى ئۆگەتكىلى بولىدۇ. ئاتا ـ ئانىلار ئۆيىگە مېھمان كەلگەندە بالىلار بىلەن پەقەتلا كارى بولماي قېلىشتىن ساقلىنىش، بالىلار بىلەن كۆپرەك پاراڭلىشىپ، بالىنىڭ قانداق ئويلايدىغانلىقىنى بىلىپ، بالىنىڭ كەيپىياتىنىڭ يامانلىشىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك.

6 - بۆلەك

پەزىلەت تەربىيەسى

2. بالىلار قانداق قىلغاندا ئائىلە ئەزالىرى بىلەن ئىناق ئۆتەلەيدۇ

ياخشى ئائىلە كەيپىياتى بالىنىڭ خاراكتېرىنىڭ شەكىللىنىشىگە ھەم پسىخىك تەرەققىياتىدا ھەل قىلغۇچ رول ئويناپدۇ. ئازادە، خۇشال، يۇمۇرىستىك، ئىللىق ئائىلە مۇھىتى بالىنىڭ خاراكتېرىنىڭ شەكىللىنىشىدە ئىجابىي رول ئويناپ، ساغلام تەرەققىي قىلدۇ. ياخشى ئائىلە كەيپىياتى يارىتىشتا، ئاتا-ئانىلار يېتەكچى رول ئويناپدۇ. بالىنىڭ ئائىلىنىڭ بىر ئەزاسى، شۇڭا ئۇنىڭ خاتىرجەملىكىمۇ ئائىلە كەيپىياتىغا تەسىر كۆرسىتىدۇ. شۇڭا بالىغا ئائىلە ئەزالىرى بىلەن قانداق ئۆتۈشنى ئۆگىتىشىمۇ بەك مۇھىم.

پىكىر ئالماشتۇرۇشقا ماھىر بولۇپ، ئىللىق ئائىلە بەرپا قىلىش

كارل ۋېتىرنىڭ بىر دوستى ئۇنىڭغا: «سىز بىلمەيسىز، ئائىلىدىكىلەر بىلەن مۇناسىۋىتىم ياخشى ئەمەس. بەزى ئىشلاردىن نومۇس قىلغاچقا، ھەقىقىي ئەھۋالنى سۆزلەشنى خالىمايمەن. ھازىر مەن ئۆيگە قايتىشنى خالىمايدىغان بولۇپ قالدىم» دەيدۇ.

كارل دوستىغا: «مەن سىلەرگە ئائىلە يىغىنى ئېچىشنى تەۋسىيە قىلىمەن، ھەممىڭلار كۆڭلۈڭلاردىكى گەپنى ئوتتۇرىغا قويساڭلار بولىدۇ» دەيدۇ.

دوستى كارلنىڭ تەكلىپىنى ئاڭلاپ، قايتىپ بېرىپ ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن مەسلىھەتلەشكەندىن كېيىن ھەپتىلىك يىغىن ۋاقتىنى بېكىتىدۇ، ھەم يىغىندىن ئاۋۋال خاتا قىلدىم، دەپ قارىغان ئىشلارنى خاتىرىگە يېزىپ، يىغىندا ئوتتۇرىغا قويىدۇ. يىغىن ئاخىردا بىر رەھبەر تاللايدۇ، ئۇ ئائىلىدىكى بارلىق ئىشلارنى ئورۇنلاشتۇرىدۇ.

يېڭى باشلانغاندا نۇرغۇن زىددىيەت بار ئىدى، ھەممىسى تەشۋىشلەنگەنىدى. ۋاقتىنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ، ھەممىسىنىڭ قەلبىدىكى تۇمان يېشىلىپ، ئېچىلىپ ـ يېيىلىپ سۆزلەپ، زىددىيەت ئاستا ـ ئاستا يوقالدى. ئائىلە كەيپىياتى بارغانسېرى ياخشىلاندى.

پىكىر ئالماشتۇرۇش مەسلىنى ھەل قىلىشنىڭ تۈپ يولى. ئائىلىدە ھەممەيلەن تۇغقان بولسىمۇ، بىراق ھەربىر ئادەمنىڭ ئۆزىنىڭ ئويلىغىنى بولىدۇ. ئۈچ ياشلىق بالا بولسىمۇ، ئۇنىڭ پىكرىنى ئاتا ـ ئانىسى بىلىشى كېرەك. كىچىك بالىلار كۆڭلىگە ئېلىۋالىدىغان ئىشلار چوڭ ئادەملەرگە نىسبەتەن تۇتامغا چىقمايدىغان ئۇششاق ئىشلار. شۇڭا ئائىلە تەربىيەسىدە ئۇششاق ھالقىلار ئىنتايىن مۇھىم. ئەگەر ئاتا ـ ئانىلار بالا بىلەن ئۆزىنىڭ ئويلىغانلىرى توغرىسىدا ۋاقتىدا پىكىر ئالماشتۇرالىسا، مەسىلەن: ئانىسى بالىغا «ئەگەر ئويۇنچۇقىڭنى ياخشى يىغىشتۇرسىڭ، ئانىڭ ئىنتايىن خۇشال بولىدۇ» دېيىلسە، بالا دادىسىغا «كۆپرەك ۋاقىت چىقىرىپ، مېنىڭ بىلەن ئوينا» دېيىلسە، ئاتا ـ ئانىلارنىڭ ئەيىبلىشى ۋە بالىلارنىڭ يولسىز جېدەللىرىنى ئازايتقىلى بولىدۇ.

بالىلار بىلەن ۋاقتىدا پىكىر ئالماشتۇرغاندا بالىنىڭ نېمە ئويلاۋاتقانلىقىنى بىلگىلى بولىدۇ. بالا بىلەن ئاتا ـ ئانىلار ئارىسىدىكى ئىشەنچ تېخىمۇ كۈچىيىپ، تەربىيەنىڭ ئۇنۇمى تېخىمۇ ئاشىدۇ.

چراي ئېپادىسى سىزىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 6 ~ 4 ياش

كېرەكلىك نەرسىلەر: قېلىن قەغەز، رەسىم قەلىمى

ئويناش ئۇسۇلى

1. تامغا بىر ۋاراق روھىي ھالەت جەدۋىلى چاپلىنىدۇ، جەدۋەلدە ھەربىر ئائىلە ئەزالىرىغا بىر قۇر بوشلۇق تاشلىنىدۇ. ھەر كۈنى ھەربىر ئادەم ئۆزىنىڭ روھىي ھالىتىنى كۆلكە چىراي ۋە يىغا چىراي ئارقىلىق جەدۋەلگە سىزىدۇ.

2. مۇشۇنداق قىلغاندا، ئاتا ـ ئانىلار بالىنىڭ شۇ كۈندىكى روھىي ھالىتىنىڭ قانداقلىقىنى بىۋاستە چۈشىنەلەيدۇ. ئاندىن بالا بىلەن نېمە ئۈچۈن خۇشال ياكى خاپا ئىكەنلىكى ھەققىدە پاراڭلىشىپ، بالىنىڭ ئويلىغانلىرىنى تېخىمۇ كۆپ بىلەلەيدۇ.

3. ھەر كۈنى مۇقىم بىر ھۆزۈرلىنىش ۋاقتى بېكىتىلىدۇ. بۇ ۋاقىتتا ھەممەيلەن بۇگۈنكى ئەڭ خۇشاللىنارلىق ئىشىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى سۆزلەيدۇ.

4. ئاتا ـ ئانىلار ھەپتىدە بىر قېتىم كىمنىڭ كۈلكە چىرايىنىڭ ئەڭ كۆپ ئىكەنلىكىنى ئىستاتىستىكا قىلىدۇ، ھەم نېمە ئۈچۈن بەزى ئادەملەرنىڭ كۈلكە چىرايى كۆپ، قانداق قىلغاندا ئۆزىمىزنى خۇشال قىلالايمىز دېگەندەك تېمىدا بالا بىلەن مۇھاكىمە قىلىدۇ، يەنە بالا ئۆزى ئۈچرىغان كۆڭۈلسىزلىكلەرگە قانداق مۇئامىلە قىلىشقا يېتەكچىلىك قىلىدۇ.

كىچىك غوجايىن بولۇش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: پېچىنە ـ پەرەنىك، مېۋە، ئويۇنچۇق قاتارلىقلار

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالىغا كىچىك دوستلارنى ئۆيگە تەكلىپ قىلىدىغانلىقىنى، بالىنىڭ كىچىك ساھىبخان بولىدىغانلىقىنى، كىچىك مېھمانلارنى كۈتۈۋېلىشقا ياخشى تەييارلىق قىلىش كېرەكلىكىنى ئېيتىمىز.

2. كىچىك مېھمانلار كەلگەندە، بالا كىچىك مېھمانلارنى قارشى ئالىدۇ، مەدەنىي، ئەدەپلىك سۆزلەرنى ئىشلىتىشكە دىققەت قىلىدۇ، مەسىلەن: ياخشىمۇسىز، كىرسىلە، ئولتۇرسىلا قاتارلىقلار.

3. بالا ئۆزى مېھمانلارنى كۈتۈۋالىدۇ، ئانىسى تەييارلىغان مېۋە ۋە پېچىنە ـ پەرەنىكلەرنى مېھمانلارنىڭ ئالدىغا قويىدۇ.

4. ھەممەيلەن تاماق يەپ بولۇپ، ئويۇن ئويىنغىلى باردۇ.

5. ئويۇن ئويناۋاتقاندا، بالا مېھمانلارنىڭ نېمىگە ئېھتىياجلىق ئىكەنلىكىگە دىققەت قىلىدۇ.

6. مېھمانلارنى ئۆزىتىپ بولغاندىن كېيىن، ئاتا ـ ئانىلار بالا بىلەن بىرلىكتە بۇ قېتىمقى كۈتۈۋېلىشتە قايسى ئىشنى ياخشى قىلالىغان، قايسى ئىشنى ياخشى قىلالمىغانلىقى توغرىسىدا مۇنازىرە قىلىشىدۇ.

بالا بىلەن ئالمىشىپ رول ئېلىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە،

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار بالا بىلەن ئوينايدۇ.

2. مەسىلەن: كەچلىك ئارام ئېلىش ۋاقتى: «بالا» تېلېۋىزور كۆرۈۋاتقانىدا، «ئانا»سى يۇگۇرۈپ كېلىپ، تېلېۋىزورنى ئۆچۈرۈۋېتىدۇ، ئاندىن كەسكىن ھالدا: «بېرىپ پىيانىنو مەشق قىلىڭ، تېلېۋىزورنى كۆپ كۆرسە كۆزگە زىيانلىق» دەيدۇ.

3. «بالا» بىچارىلىك بىلەن: «مەن ھازىرلا تاپشۇرۇق ئىشلەپ بولدۇم» دەيدۇ.

4. «ئاپا»سى بۇيرۇق تەلەپپۇزىدا: «تاپشۇرۇق دېگەن تاپشۇرۇق، پىيانىنو دېگەن پىيانىنو» دەيدۇ.

5. ئالمىشىپ رول ئېلىش جەريانىدا، بالا ئاتا ـ ئانا بولۇشنىڭ ئاسان ئەمەسلىكىنى ھېس قىلىدۇ، ئاتا ـ ئانىلارمۇ بالىنىڭ تەقلىدىي ئويۇنىدىن ئۆزىنىڭ ئادەتتە بالىغا قانداق مۇئامىلە قىلىدىغانلىقىنى بىلۈۋالىدۇ، بالىنىڭ ھېسسىياتىنى تېخىمۇ ياخشى چۈشىنۈالالايدۇ.

«رول ئېلىش» ئاتا ـ ئانىلار بىلەن بالىنى ئالماشتۇرۇپ پىكىر قىلغۇزۇش ئاتا ـ ئانىلار بىلەن بالا مۇناسىۋىتىنى ئىلگىرى سۈرىدۇ.

ئائىلە بالا ئۆسۈپ يېتىلىدىغان بىرىنچى مەكتەپ، ئاتا ـ ئانىلار بالىنىڭ بىرىنچى ئۇقۇتقۇچىسى. ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ھەربىر سۆز ـ ھەرىكىتى بالىغا تەسىر كۆرسىتىدۇ. ئائىلە تەربىيەسىدە ئاتا ـ ئانىلار ئۆزىنىڭ يۈرۈش ـ تۇرۇشى، سۆز ـ ھەرىكىتى ۋە ئىشلارنى بىر تەرەپ قىلىش ئۇسۇلىغا دىققەت قىلىشى كېرەك. «بالا بىلەن ئالمىشىپ رول ئېلىش» ئاتا ـ ئانىلار بىلەن بالىنى ئالماشتۇرۇپ پىكىر قىلغۇزۇش ئاتا ـ ئانىلار بىلەن بالا مۇناسىۋىتىنى ئىلگىرى سۈرىدۇ.

پىكىر ئالماشتۇرۇش ئىنتايىن مۇھىم

گېرمانىيەدە كەچلىك تاماق بىر كۈن ئىچىدىكى ئەڭ مۇھىم ۋاقىت. كارل ۋېتىر بۇ ۋاقىتقا ئىنتايىن ئەھمىيەت بېرەتتى. ئۇ بۇ ۋاقىتتىن پايدىلىنىپ، ئائىلىسىدىكىلىرى بىلەن ئائىلىدىكى ھەر خىل مەسىلىلەرنى مۇنازىرە قىلاتتى. ھەربىر ئائىلە ئەزاسى ئۆزىنىڭ قارىشىنى ئوتتۇرىغا قويىاتتى، پىكىر ئالماشتۇرۇش جەريانىدا كارل ۋېتىر بۇ ۋاقىتتىن پايدىلىنىپ كىچىك كارل بىلەن پىكىر ئالماشتۇرۇشنىڭ ئادەتتىكى ۋاقىتتىكىدىن كۆپ ياخشى بولىدىغانلىقىنى بايقىغانىدى.

كارل ۋېتىر يەنە خوتۇنى بىلەن كىچىك كارلنى ئېلىپ دائىم سرتقا تاماق يېگىلى چىقاتتى. ئۇلار بەزىدە ئاشخانىغا باراتتى، بەزىدە شەھەر سىرتىغا سەيلىگە چىقىپ غىزالىناتتى. كىچىك كارل ئاتا ـ ئانىسى بىلەن ئازادە ـ خۇشال كەيپىياتتا سىردىشالايتتى.

ياخشى پىكىر ئالماشتۇرۇش مۇھىتى ئاتا ـ ئانىلار بىلەن بالىنىڭ پىكىر ئالماشتۇرۇشنىڭ مۇھىم شەرتى. پەقەت خۇشال، ئىناق كەيپىيات بولغاندىلا، ئاندىن بالا ئۆزىنىڭ ئويلىغانلىرىنى ئاتا ـ ئانىسىغا دېيەلەيدۇ.

ئاتا ـ ئانىلار پىكىر ئالماشتۇرۇش ۋاقتى، ئورنى، مۇھىتى ۋە شەكلىنى ياخشى ئويلىشىشى كېرەك. مەسىلەن: بالا ھېسسىيات جەھەتتە تۇراقسىز بولسا، بالىنىڭ تىنچلىنىۋېلىشىغا بەلگىلىك ۋاقىت ۋە بوشلۇق بېرىش، داۋاملىق تەسەللى بېرىش كېرەك. ئاتا ـ ئانىلار قۇچاقلاش، سىيلاش ئارقىلىق بالىغا ئىللىقلىق ۋە مېھرىبانلىقنى ھېس قىلدۇرۇشى، بالىدىن ئاغزى بېسىلماي سورايدىغان ئىشنى قىلماسلىقى كېرەك.

ياخشى پىكىر ئالماشتۇرۇش مۇھىتىدا بالا ئۆزىنىڭ ئويلىغانلىرىنى ئەركىن ـ ئازادە، تارتىنماستىن دېيەلەيدۇ. ئەگەر بالا ئاتا ـ ئانىلارنىڭ ھۆرمىتى ۋە مۇئەييەنلەشتۇرۇشىگە ئېرىشەلسە، ئۇ ئۆزىگە ئىشىنىدىغان ۋە جۇرئەتلىك بولىدۇ.

دالا تامىقى

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: دالا تامىقىغا ئىشلىتىلىدىغان سايمانلار

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار بالىنى ئېلىپ يېقىن ئەتراپتىكى باغچە ياكى شەھەر سىرتىغا دالا تامىقى يېيىشكە چىقىدۇ، دالا تاماققا كېرەكلىك سايمان ۋە يېمەكلىكلەرنى تەييارلايدۇ، تەييارلاشقا بالىمۇ قاتنىشىدۇ.

2. بالا دالا تامىقى داستخىنىنى سېلىشقا ياردەملىشىدۇ.

3. بىر تەرەپتىن دالا تامىقى يېگەچ، يەنە بىر تەرەپتىن ئەتراپتىكى مەنزىرىدىن ھوزۇرلانغاچ، ئۆزئارا تەسىرات ئالماشتۇرىدۇ. بالىنى كۆپرەك سۆزلىتىدۇ.

4. بۇ ياشتىكى بالىلار بىر قەدەر ھەرىكەتچان، شۇڭا بىخەتەرلىكنى ئالدىنقى شەرت قىلىپ، ئەركىن پائالىيەت قىلىشقا يول قويسا بولىدۇ.

5. بالا سۆزلەۋاتقاندا ئاتا ـ ئانىلار ئىمكانقەدەر ئۇنىڭ گېپىنى بۆلۈۋەتمەسلىكى، سەۋرچانلىق بىلەن گېپىنى ئاڭلىشى، بالىنىڭ قارىشىغا قوشۇلمىغان بولسىمۇ، دەرھال ئىنكار قىلىۋەتمەي، سۆزلەپ بولغاندىن كېيىن ئاندىن تۈزىتىشى كېرەك.

ئەركىن سەيلە قىلىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 1 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ھاۋا ئوچۇق ياخشى كۈننى تاللاپ، بالىنى سىرتقا سەيلىگە ئېلىپ چىقىڭ.

2. بالىغا ئەتراپىدىكى شەيئىلەرنى كۆرسىتىپ كۆزەتكۈزۈڭ. مەسىلەن: يول بويىدىكى گۈل - گىياھ، ئۇچۇۋاتقان كېچىك قۇشلار، يولدىكى ماشىنىلار ۋە يول بويىدىكى يولۇچى قاتارلىقلار.

3. بالىنى كۆرگەن قىلىشقا رىغبەتلەندۈرۈڭ.

ياخشى كەيپىيات يارىتىپ بالىلار بىلەن پىكىر ئالماشتۇرۇش بىر - ئىككى كۈنلۈك ئىش ئەمەس. ئاتا - ئانىلار ئۆزاق مەزگىللىك ئوچۇق، ئەركىن مۇھىت يارىتىپ، پىكىر ئالماشتۇرۇشى كېرەك. سۆھبەتلەشكەندە ئاتا - ئانىلار مۇلايىم پوزىتسىيەنى، خۇشخۇي چىراي ھەمدە ئەركىن پىكىرئالماشتۇرۇش شەكلىنى ساقلىشى كېرەك. مۇشۇ ئامىللارمۇ ياخشى سۆھبەتلىشىش كەيپىياتى يارىتالايدۇ.

بالىنىڭ ئويۇنىنى ئاڭلاش

كارل ۋېتىر بىلەن خوتۇنى ھەر كۈنى كەچتە كىچىك كارلغا شۇ كۈنى ئۆزى يولۇققان ئىشلارنى سۆزلەپ بېرەتتى، كىچىك كارلمۇ ئۆزىنىڭ كۆز قاراشلىرىنى بايان قىلىپ، قايسى ئىشنىڭ توغرا، قايسى ئىشنىڭ خاتا ئىكەنلىكى توغرىسىدا ئۆزىگە يارىشا باھا بېرەتتى. شۇنداق قىلىپ، كىچىك كارل ئۆز خاتالىقلىرىنى ئۈستىدە ئويلىنىدىغان ئادەتنى يېتىلدۈرىۋالدى .

كارل بىلەن خوتۇنى كىچىك كارلنىڭ سۆزىنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلايدىغان بولغاچقا، كىچىك كارلمۇ ھەممە ئىشتا ئاتا ـ ئانىسى بىلەن پاراڭلىشاتتى. كارل ۋېتىر پاراڭلىشىش جەريانىدا بالىسىنىڭ توغرا ۋە ياخشى كۆز قاراشلىرىنى ماختايتتى، ئۇنى رىغبەتلەندۈرەتتى. ئەگەر خاتا كۆز قاراشلىرى بولسا، ئۇنىڭغا چۈشەندۈرۈپ قويماتتى ھەم تۈزەتكۈزەتتى .

بىر قېتىم كىچىك كارل قوشنىسى بوۋىنىڭ خانىمنىڭ قاپقىنىڭ يامانلىقىنى، شۇڭا ئۇنى ياخشى كۆرمەيدىغانلىقىنى دېدى. كارل ۋېتىر بالىسىنىڭ يۈزەكى ھۆكۈم قىلمۇاتقانلىقىنى بىلىپ، ئۇنىڭغا كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ: «بالام، سەن بوۋىن خانىمنىڭ قوپالراق ئىكەنلىكىگە قارىپلا، ئۇنى ياخشى كۆرمەيمەن، دېدىڭ. سەن بوۋىن خانىمنىڭ بىرلا تەرىپى كۆردۈڭ، ئەمەلىيەتتە بوۋىن خانىم بەك ئاق كۆڭۈل ئايال، ھەممىسىنى ئۇنى ھۆرمەتلەيدۇ. ئەگەر سەن ئۇنىڭغا دوستانە مۇئامىلە قىلساڭ، ئۇمۇ ساڭا ياخشى مۇئامىلە قىلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قالسەن» دېدى .

كۆپىنچە ئاتا ـ ئانىلار بالىسى بىلەن پىكىرلەشمەيدۇ، بالىسىنىڭ ئۆزىنىڭ دېگىنى بويىچە ئىش قىلىشىنى ئۈمىد قىلىدۇ. لېكىن ئۇلار بالىسىنىڭ ئۆزى بىلەن پاراڭلىشىشنى خالىمايدىغانلىقىنى، ئۆزىنىڭ پىكرىگە گۇمانىي نەزەر بىلەن قاراۋاتقانلىقىنى، ھەتتا قارشىلىشۋاتقانلىقىنى بايقاپ قالىدۇ. ئاتا ـ ئانىلار بالىسىنىڭ ئۆزى بىلەن ئازادە پاراڭلىشىشنى ئۈمىد قىلسا، ئاۋال بالىسىنىڭ گېپىنى ئاڭلىشى، ئۇنىڭ دۇنياسىنى چۈشىنىشى، بالىنىڭ ئىشەنچىگە ئېرىشىشى كېرەك، ئاندىن بالا ئاتا ـ ئانىسى بىلەن ئەركىن ـ ئازادە پاراڭلىشالايدۇ .

بالىنىڭ پىكرىنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلىغاندا، بالا ئۆز قارىشىنى ئەركىن ئوتتۇرىغا قويالايدۇ. ئۇ ئۆزىنىڭ ئىقتىدارىنى بىلەلەيدۇ، ئاتا ـ ئانىلارمۇ بالىنىڭ ئويىنى ۋاقتىدا، ئەتراپلىق چۈشىنەلەيدۇ ھەم بالىنى توغرا يۆلىنىشتە يېتەكلىيەلەيدۇ .

بالىنىڭ ھېكايىسى

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ھەر كۈنى بالىنىڭ بىر ئىشنى تولۇق سۆزلەپ بەرگىنىنى ئاڭلاش.

2. مەسىلەن: كەچلىك تاماقنى يەپ بولغاندىن كېيىنكى ئارام ئېلىش ۋاقتىدا ئاتا ـ ئانىلار بىر تەرەپتىن بالا بىلەن ئويۇن ئوينىغاچ، يەنە بىر تەرەپتىن بالىنىڭ بۈگۈن يۈز بەرگەن قىزىقارلىق ئىشلار ياكى كۆڭۈلسىز ئىشلارنى سۆزلەپ بەرگىنىنى ئاڭلاش.

3. بالىنىڭ يېشى كىچىك بولغاچقا، پىكىر قىلىشى ئاستا، تىل راۋان بولمايدۇ. شۇنداقتىمۇ ئاتا ـ ئانىلار سەۋرچانلىق بىلەن بالىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىشى، ئالدىراتماسلىقى، بالا خاتا سۆزلىسىمۇ ياكى كۆزقارىشى توغرا بولمىسىمۇ، بالىنىڭ گېپىنى بۆلۈۋەتمەسلىكى، بالىنى تولۇق سۆزلەتكۈزۈشى لازىم.

4. بالا سۆزلەپ بولغاندىن كېيىن، بالىنىڭ سۆزىنى مۇئەييەنلەشتۈرۈش ۋە ئۇنىڭغا ئىلھام بېرىش، ئاندىن بالا بىلەن بىرلىكتە ئۇ سۆزلىگەن مەزمۇنلارنىڭ نەردە خاتالىق بارلىقى، نەرىنى تۈزىتىش كېرەكلىكى ھەققىدە مۇنازىرىلىشىش كېرەك.

ھېكايىدىكى شەخسلەرنىڭ ھەرىكىتىنى باھالاش

ياش ئۆلچىمى : 3 ~ 6 ياشقىچە

سايمانلار : ھېكايە كىتاب

ئويناش ئۇسۇلى

1. دادا بالىسىنى قۇچقىدا ئولتۇرغۇزۇش ئارقىلىق، ئاتا ـ بالا ھېسسىياتىنى ئىلگىرى سۈرگىلى بولىدۇ. دادىسى بالىسىغا ھېكايە سۆزلەپ بېرىدۇ: «ئەتىگەنده، خوراز ئۇچ قېتىم چىللىدى، قۇياش بوۋايمۇ چىقتى، مايمۇنچاق بوغچىسىنى يۇدۇپ يەسلىگە باردى. مايمۇنچاق شوخ ئىدى، بىردەم باشقىلارنىڭ ئويۇنچىقىنى تارتىۋالسا، بىردەم كىچىك مۇشۇكئېيىق بىلەن ئۇرۇشاتتى. كۆچىلىك مۇئەللىمگە ئەرز قىلدى، مۇئەللىم ئۇنى قاتتىق تەنقىدلىدى، مايمۇنچاق بۇنىڭدىن كېيىن چوقۇم ياخشى ئوقۇغۇچى بولىدىغانلىقىنى ئېيتتى.»

2. دادىسى سۆزلەپ بولغاندىن كېيىن، بالىغا ھېكايىنى بايان قىلدۇرىدۇ.

3. بالا بىلەن مايمۇنچاقنىڭ قىلغىنىنىڭ توغرا ياكى خاتالىقى، قانداق قىلىش كېرەك، دېگەن مەسىلىلەر ئۈستىدە مۇنازىرىلىشىدۇ.

زەن قويۇپ ئاڭلاش بالىغا بولغان ھۆرمەت ۋە كۆڭۈل بۆلۈش بولۇپ، بالىنىڭ ئۆزىنى تونۇش ئىقتىدارىنى ئىلگىرى سۈرەلەيدۇ. ئاتا ـ ئانىلار بالىنىڭ گېپىنى ئاڭلاۋاتقاندا پوزىتسىيەسىگە دىققەت قىلىشى، بەدىنى ئازراق ئالدىغا قىيسىيىشى كېرەك. سۆھبەت جەريانىدا بالا بىلەن پىكىر ئالماشتۇرسا بولىدۇ، بىراق خالىغانچە بالىنىڭ گېپىنى بۆلۈۋەتمەسلىكى، بالىنىڭ قارىشىنى ئىنكار قىلىۋەتمەسلىكى كېرەك. باللار كۆز قارىشىنى ئەركىن ـ ئازادە ئىپادىلىيەلىسە، كەمىستىش ۋە مەسخىرىگە ئۇچرىمىسا، بالا ئىككىلەنمەي، تارتىنماي ئۆز پىكرىنى ئوتتۇرىغا قويالايدۇ. بۇ بالىنىڭ ئۆزىگە ئىشىنىشى ۋە باتۇرلۇق بىلەن ھەر خىل ئىشلارنى بىر تەرەپ قىلىشقا پايدىلىق.

ئۆز بېشىمچىلىق قىلىدىغان بالا بولماسلىق كېرەك

كىچىك كارل ئۇچ ياش ۋاقتىدا ئۇلارنىڭ ئۆيىگە نەۋرە سىگلىسى كەلدى. بىر كۈنى ئۇلار ھويلىدا ياغاچ پارچىسى بىلەن ئۆي ياساپ ئويناۋاتىپ، ياغاچ پارچىسىنى قانداق تىزىشنى تالىشىپ، تاكاللىشىپ قالدى. كىچىك كارل سىگلىسىغا يول قويماي، يۇگۈرۈپ بېرىپ ياسلىپ بولمىغان كىچىك ئۆينى بىر تېپىپ ئۆرۈۋەتتى، ئاندىن قارامۇ قويماي ئۆيىگە كىرىپ كەتتى.

كارل ۋېتىر ئاچچىقلانمىدى، كىچىك كارل بىلەنمۇ كارى بولمىدى، ئاۋۋال جىيەن قىزىغا تەسەللى بەردى.

كەچلىك تاماقتىن كېيىن كارل ۋېتىر بالىسىنى ئۆزىنىڭ ھوجرىسىغا چاقىرىپ، چوڭقۇر مەنىلىك ۋە سەممىيلىك بىلەن: «ئوغلۇم، ئادەتتە يالغۇز ئۆي ياسىغان ۋاقتىڭدا، تەسەۋۋۇرىڭنى مۇستەقىل جارى قىلدۇرسۇن دەپ، سېنى باشقۇرمايتتۇق. بۈگۈن سىگلىڭ بىلەن بىللە ئويىنىغاندا، نېمە ئۈچۈن ئۇنىڭغا تەسەۋۋۇرىنى جارى قىلدۇرۇشقا پۇرسەت بەرمەيسەن؟ پۇرسەت بەرگەن بولساڭ، ئىككىلار كۆڭۈللۈك ئويناياتتىڭلار. يەنە ئىككى ئادەمنىڭ ئىقتىدارىنى ياخشى جارى قىلدۇرۇپ، ئۆينى تېخىمۇ ياخشى ياسىيالايتتىڭلار ئەمەسمۇ. شۇنى ئېسىڭدە مەھكەم تۇت، بىر ئادەمنىڭ ئىقتىدارى چەكلىك بولىدۇ، ئىشنى مۇكەممەل قىلمەن دەيدىكەنسەن، نۇرغۇن ئادەم بىلەن ھەمكارلىششىڭ كېرەك. سىگلىڭ بەزى يەرلەرنى بىلمىسە، سەۋرچانلىق بىلەن ئۆگەت، ئۆز بېشىمچىلىق قىلىپ ئەسكىلىك قىلما. ئويلىنىپ باق، ئەگەر سەن بىرەر ئىشنى بىلمىسەڭ، مەن سەۋرچانلىق بىلەن يېتەكلىمەي، ئەكسىچە ئاچچىقلانسام، قانداق ھېسسىياتتا بولىسەن؟»

كارل ۋېتىر سۆزلەپ بولغاندىن كېيىن، كىچىك كارل بېشىنى تۆۋەن سېلىپ بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى. بىراق ئۇ ئاللىقاچان ئاتىسىنىڭ ئۈمىدىنى چۈشەنگەنىدى. ئىككىنچى كۈنى ئۇ نەۋرە سىگلىسى بىلەن خۇشال ئويناندى، ھەم ناھايىتى ھەيۋەتلىك بىر «ئوردا» نى ياساپ چىقتى.

بالا جەدەل قىلغاندا ياكى بوينى قاتتىقلىق قىلغاندا ئۇنىڭغا تەنبىھ بەرمەسلىكى، تەنقىدلىمەسلىكى ياكى تەسەللى بەرمەسلىكى، ئۇنىڭ ئاچچىقىنى چىقىرۋېلىشى ياكى زېرىككىدەك يىغلۇۋېلىشى ئۈچۈن بوشلۇق بېرىشى كېرەك. بالىنىڭ ھېسسىياتى تۇراقسىز بولغاچقا، ئاسان ئاچچىقلىنىدۇ ۋە جەدەل قىلىدۇ. بالا تىنچلانغاندىن كېيىن، ئاندىن ئۇنىڭ سەۋەبىنى ئېنىقلاپ، بالىنى يېتەكلەش كېرەك .

ئاچچىق باتۇر

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: ئاچچىق باتۇرنىڭ ھېكايىسى

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار باللىرىغا «ئاچچىق باتۇر» دېگەن ھېكايىنى سۆزلەپ بېرىدۇ. ھېكايە مۇنداق: بۇرۇنقى زامانىدا بىر بالا بولغانكەن. ئۇنىڭ ئىسمى ئاچچىق باتۇركەن، چۈنكى ئۇنىڭ ئاچچىقى بەكمۇ يامان ئىكەن. كىچىك ئىشلارغىمۇ ئاچچىقلايدىكەن (مىسال ئېلىپ چۈشەندۈرىمىز). بىر كۈنى بىر مويسىپت ئۇ بالىغا: «ھەربىر قېتىم ئاچچىقلانغىنىدا، بىر تال مىخنى ئىشككە قاق» دەپتۇ. شۇنىڭدىن كېيىن بۇ ئاچچىق باتۇر ھەر قېتىم ئاچچىقلىسا، بىر تال مىخنى ئىشككە قېقىپتۇ. كۈنلەر ئۆتۈپ، ئايلار ئۆتۈپ، ئىشىكنىڭ مىخ قاققۇدەكمۇ يېرى قالماپتۇ. ھېلىقى مويسىپت ئۇنىڭغا: «ھەر قېتىم ئاچچىقىڭ كەلگەندە، بىر تال مىخنى ئىشكتىن يۇل» دەپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئاچچىق باتۇر ھەر قېتىم ئاچچىقلىغاندا بىر تال مىخنى ئىشكتىن يۇلۇپتۇ. كۈنلەر ئۆتۈپ، ئايلار ئۆتۈپ، بىر كۈنى ئاچچىق باتۇر ئىشكتە نۇرغۇن مىخ ئىزلىرىنىڭ قالغانلىقىنى بايقاپتۇ. ئۇ ئىشكنى شۇنداقلا ئىتتىرىپتىكەن، ئىشىك پارچە ـ پارچە بولۇپ كېتىپتۇ. بۇنى كۆرگەن ئاچچىق باتۇر شۇنىڭدىن كېيىن ئاچچىقلىمايدىغان بولۇپتۇ.

2. ئاتا ـ ئانىلار ھېكايە سۆزلەش جەريانىدا، بالىنىڭ كەيپىيات ئۆزگىرىشىگە دىققەت قىلىشى كېرەك. ئەگەر باش پېرسوناژنىڭ ئاچچىقلانغان ۋاقتىتكى ئىپادىسى بىلەن باللارنىڭ ئاچچىقلانغاندىكى ئىپادىسى ئوخشاش بولسا، ئاسانلا بالىنىڭ ھېسداشلىقىنى قوزغايدۇ، شۇڭا ئاتا ـ ئانىلار ئۆزىنىڭ ئاچچىقلانغان ۋاقتتا ئىپادىسى قانداق بولغانلىقىنى، قانداق ھېسسىياتقا كەلگەنلىكىنى سوراپ تۇرۇش كېرەك.

3. ھېكايە تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ ئاتا ـ ئانىلار بىر تەرەپتىن ھېكايە ئېيتىپ بەرگەچ، پاسسىپ كەيپىياتتىن قانداق قۇتۇلۇش كېرەكلىكى توغرىسىدا چۈشەنچە بېرىپ ئۆتۈشى كېرەك.

رول ئالماشتۇرۇش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

ئۆيناش ئۇسۇلى

1. مەلۇم بىر ئارام كۈننى تاللاپ، ئاتا ـ ئانا ۋە بالا ئۆزئارا ئورنىنى ئالماشتۇرۇپ، بالىسى ئائىلە باشلىقى بولۇپ ئويۇن ئوينايدۇ.

2. بالا ئەتىگەنـدە ئورنـىدىن تـۇرۇپ، ئۆيـدىكىلەرنى ئويغىتـىدۇ ۋە يـۇز ـ قـولىنى يۇيـۇپ تامـاق يېيىشـكە چاقىرىدۇ، ئاتـا ـ ئانىسـى ئېرىنچەكلىـك قىلـىپ قوپمايدۇ، ھەم ئالدىرىتىشنى كۈتىدۇ.

3. ئورنىدىن تۇرۇپمۇ ئېزىلەڭگۈلۈك قىلىپ ئولتۇرىـدۇ ھەم بالىنـىڭ تېـزراق بـول دەپ ئالدىرىتىشنى كۈتىدۇ.

4. ئاتا ـ ئانىسى تاماق يەۋېتىپ جېـدەل قىلىشـقا باشـلايدۇ، «تامـاق ئوخشـىماپتۇ يېمەيمەن، نېمىشقا توخۇ پـاچىقى، ھـامبۇرگ بولكىسـى تەييارلىمايسـەن، ئـۆزۈڭ يە» دەپ قارغىشلىق قىلىدۇ.

5. ئۇيۇن ئاخىرلاشقاندىن كېيىن ئاتا ـ ئانىسى بىلەن بالا ئۆز ئارا پىكىـر ئالماشـتۇرۇپ، تەسراتى سۆزلىتىلىدۇ.

بالىلارنىڭ ھېسسىياتى تۇراقسىز، ئېپادىلەش ئىقتىـدارى ئـاجىز بولغاچقـا ئاسـانلا ئاچچىقلىنىـدۇ. بالىلارنـىڭ كەيپىياتى ناچار ۋاقىتتا، ئۇنىڭ بىلەن ئېيتىشماسلىق، سەۋرچان بولـۇش، كەيپىيـاتى تۇراقلاشـقان چاغـدا ئانـدىن ئۆلارغا چۈشەندۈرۈپ قويۇش لازىم.

بالىڭز بولمىغۇر گەپلەرنى ئۆگىنىۋالسا سوغۇققانلىق بىلەن بىر تەرەپ قىلىڭ

بىر قېتىم بىر ئانا كارل ئەپەندىنى ئىزدەپ كېلىپ كۆڭلى پەرىشان ھالدا: «بالام سەت گەپ قىلىدىغان بولۇۋاپتۇ، ھېچقانداق قىلىپ ئۆزگەرتەلمىدىم، شۇ سەۋەبتىن كۆڭلۈم تېخىمۇ يېرىم» دەپتۇ. ئەسلىدە بۇ بالا دوستلىرىدىن «قوڭ» (كاسسا) دېگەن گەپنى ئۆگىنىۋالغانىكەن. بۇ گەپنىڭ قوپاللىقىدىن ئانا ھەر قېتىم ئاڭلىغىندا بىزار بولىدىكەن، ھەم بۇ سۆزنى ئادەت قىلۋېلىشىدىن تولىمۇ قورقىدىكەن. قورققان يەردە جن بار دېگەندەك، ئەھۋال بارغانسېرى يامانلاپ بېرىپتۇ. بۇ بالا گەپنى توختاتماستىن ئەكسىچە، نەچچە ھەپتىنىڭ ئىچىدىلا نۇرغۇن «قوڭ»غا مۇناسىۋەتلىك گەپلەرنى توقۇپ چىقىپتۇ: «ئاسماندا بىر قوڭ تۇرىدۇ»، «تاتلىق قوڭ»، «قوڭ پەرەنىكى» دېگەندەك.

كارل ۋېتىر ئەپەندى بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ ئانىغا: «بالىڭز بۇ گەپنى تىلغا ئالسا ھەرگىز ئاچچىقلانماڭ، كارىڭىزمۇ بولمىسۇن. مۇشۇنداق قىلسىڭىز بالىڭز بۇنداق گەپلەرنىڭ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ دىققىتىنى تارتىماس بولۇپ قالغانلىقىنى ھېس قىلىپ، ئاستا ـ ئاستا دېمەس بولۇپ قالىدۇ» دەپتۇ. ئانا كارل ۋېتىرنىڭ تەكلىپى بويىچە ئىش قىلىپتۇ، دېگەندەك ئۇزاق ئۆتمەي ئۇ بالا بۇ گەپلەرنى تىلغا ئالمايدىغان بوپتۇ.

ھەربىر بالا دېگۈدەك بىر مەزگىل سەت گەپ قىلىشنى ئادەت قىلۋالىدۇ. چۈنكى بۇ ۋاقىت دەل بالىلارنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىش دەۋرىدىكى چوقۇم بېسىپ ئۆتمىسە بولمايدىغان سەزگۈرلۈك دەۋرى. ئاتا ـ ئانىلار تۇغرا بولغان يېتەكلەش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ بالىلارنىڭ سەت گەپ قىلىشنى ئادەت قىلۋېلىش كېسىلىنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك.

بالىلار سەت گەپلەرنى ئۆگىنىۋالغاندا، ئاتا ـ ئانىلار ئەڭ ياخشىسى ئاڭلىمىغان بولۇپ تۇرۇۋېلىش كېرەك. چۈنكى ھەرقانداق بىر ناچار قىلمىش بالىلارنىڭ ئۆزىنىڭ چۈشەنچىسىگە ئاساسەن ئېرىشكەن، ئۆزى توغرا دەپ قارىغان ئاڭنىڭ ئىپادىلىنىشى بولۇپ، ئاتا ـ ئانىلارنىڭ ئىنكاسى كۈچەيگەنسېرى بالىلارنىڭ بۇ قىلىقى ئەۋجىگە چىقىدۇ. ئۇلار «بۇ قىلغانلىرىم ئۆيدىكىلەرنىڭ دىققىتىنى تارتتى» دەپ ھېسابلايدۇ. ئەگەر ئاتا ـ ئانىلار ئۇلارنىڭ ناچار قىلمىشى بىلەن كارى بولمىسا، ئۇلار ئۆزىچە بۇ ئىشنىڭ قىزىقى قالمىغاندەك ھېس قىلىپ، ئاستا ـ ئاستا بۇ ناچار ئادىتىنى تاشلايدۇ.

«سالقىن مۇئامىلە»

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىسى بالىسىنى ئېلىپ بازارغا چىققاندا، بالىنىڭ ئانچە زۆرۈر بولمىغان نەرسىلەرنى سېتىۋالغۇسى كېلىپ قالىدۇ.

2. مەسىلەن: بالا چىرايلىق بىر قەلەمدانىنى كۆرۈپ قالىدۇ ۋە جېدەل قىلىپ يۇرۇپ ئالماقچى بولىدۇ، مەقسىتى ئەتە يەكشەنبە بىرىپ دوستلىرىنىڭ قەلەمدانلىرى بىلەن سېلىشتۇرۇپ ماختىنىۋېلىش.

3. ئاتا ـ ئانىسى سېتىۋېلىشقا قوشۇلمىسا، بالا پۈكەينىڭ ئالدىدىن كەتكىلى ئۇنىمايدۇ، ھەتتا ئېغىناپ، غەلۋە قىلىپ يىغلايدۇ.

4. ئاتا ـ ئانىسى بالىنىڭ قارغىشىلىقىغا ھېچقانداق ئىنكاس قايتۇرمىسا، بالا ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ئۆزى بىلەن كارى بولمىغانلىقىنى كۆرۈپ، پۈكەينىڭ ئالدىدىن يېنىپ كېلىدۇ.

5. بالىنىڭ كەيپىياتى تۇراقلاشقاندا، ئاتا ـ ئانىلار بالىغا ئېنىق چۈشەندۈرۈشى، ئەگەر قەلەمدان تاسادىپىي بۇزۇلۇپ كەتسە، ئۇنىڭغا ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان قەلەمدان ئېلىپ بېرىدىغانلىقى، ئەگەر قەستەن بۇزۇۋەتسە ھەرگىزمۇ يېڭىسىنى ئېلىپ بەرمەيدىغانلىقىنى ئېيتىپ قويۇش كېرەك.

بالا يغلسا بېمەۋا بولۇۋالغان ياخشى

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالىگىز ئۇششاق ـ چۈششەك يېمەكلىك يېيەلمىسە ۋە ياكى تېلېۋىزور كۆرەلمىسە يىغلاپ ئەسكىلىك قىلىشى نورمال ئەھۋال، بۇنداق ۋاقىتتا بېمەرۋا بولۇۋېلىڭ.

2. بالىگىز بىردەم يىغلايدۇ. ئۇ يىغسىنىڭ كارغا كەلمىگەنلىكىنى ھېس قىلىپ، ئاستا ـ ئاستا يىغدىن توختايدۇ.

3. ئەگەر بالىگىز يىغسىنى توختاتماي ئۇششۇقلۇق قىلسا، ھەرگىز باغرى يۇمشاقلىق قىلماڭ. ئۆز ئىشىگىزنى قىلۋېرىڭ.

4. بەزى بالىلار تولىمۇ جاھىل كېلىدۇ، 15 مىنۇت، ھەتتا بىرەر سائەتمۇ يىغلايدۇ. بۇنداق بالىلارغا ئاتا ـ ئانىلار ئەڭ ياخشىسى قاتتىقلىق قىلماسلىقى كېرەك. دىققىتىنى بۇراش ۋە قائىدە-سۆزلەش ئارقىلىق بالىنى بەزلىسە بولىدۇ.

«سوغۇققانلىق بىلەن بىر تەرەپ قىلىش» بالىلار خاتالىق ئۆتكۈزگەندىن كېيىن قوللىنىدىغان بىر خىل ياخشى تەدبىر، بۇ تەدبىرنى قوللانغاندا ئاتا ـ ئانىلار ئۆزىنى بېسىۋېلىشى كېرەك. بىراق «سوغۇققانلىق بىلەن بىر تەرەپ قىلغان»دىن كېيىن بالىغا ئۆز ۋاقتىدا توغرا يېتەكچىلىك قىلىش لازىم. ئەگەر پەقەت «سوغۇققانلىق» بىلەن بىر تەرەپ قىلىپ، ئىللىقلىق يەتكۈزمىسە، بالا ئاتا ـ ئانىسىنىڭ كۆڭلىنى چۈشەنمەي، ئەكسىچە «ئاتا ـ ئانام مېنى ياخشى كۆرمەيدۇ» دەپ قارايدۇ. «سوغۇققانلىق» بىلەن بىر تەرەپ قىلغاندىن كېيىن، بالىغا ئۆز ۋاقتىدا ئىللىقلىق يەتكۈزسە، بۇ جەھەتتىكى يېتەرسىزلىكنى تولۇقلىغىلى بولىدۇ، ھەم ئاتا ـ ئانىلار بىلەن بالىنىڭ ھېسسىياتىنى قويۇقلاشتۇرغىلى بولىدۇ.

6 - بۆلەك

پەزىلەت تەربىيەسى

3. بالا تەربىيەلەشتە ئاۋۋال جەمئىيەتنى چۈشەندۈرۈش كېرەك

باللارنىڭ قەلبى غۇبارسىز بولىدۇ، ئۇلار ئاق - قارىنى، ياخشى - يامانىنى پەرقلەندۈرەلمەيدۇ. باللارنىڭ نەزىرىدە ھەممە نەرسە شۇ قەدەر گۈزەل، شۇ قەدەر غۇبارسىز. بىراق ئەمەلىيەت ئۇلار ئويلىغاندەك ئەمەس، شۇڭا باللارغا بۇ ئەمەلىيەتنى بىلدۈرۈپ قويۇش زۆرۈر.

باللارغا جەمئىيەتنىڭ قارىغۇ تەرەپلىرىنى بالدۇراق كۆرسىتىپ قويۇش، ھەرگىزمۇ ئۇلاردا ناچار پىسخىكا شەكىللەندۈرمەيدۇ، بەلكى ئۇلار بۇ دۇنيادا گۈزەللىكنىڭ، خۇنۇكلۇكنىڭ، ياخشى ھەم يامان ئادەملەرنىڭمۇ بارلىقىنى بىلىپ قالىدۇ خالاس. باللارغا ئاق - قارىنى پەرقلەندۈرۈشنى بۇرۇنراق بىلدۈرۈپ قويسا، ئۇلارنىڭ كەلگۈسىنى تونۇشغا، چۈشىنىشگە زور پايدىسى بار.

گۈزەللىك بار يەردە رەزىللىكمۇ بار

بىر كۈنى كارل ۋېترنىڭ ئائىلىسى بىلەن قوشنىسى ۋۇدىلسنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر دەريا بويىغا بېرىپ، دالا تامىقى يەپ كەلمەكچى بولىدۇ. ئۇلار تاماق ئېتىۋاتقاندا مىستل ئۇلارغا قاراپ كېلىدۇ. مىستل ئەمەلىيەتتە كىشىنى تولىمۇ بىزار قىلىدىغان ئادەم ئىدى، لېكىن كىچىك كارل بۇنى بىلمەيتتى. بىر ئادەمنىڭ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرگەن كىچىك كارل تولىمۇ ئەدەپ بىلەن ئۇنىڭغا ئورۇن بوشتىپ بېرىدۇ. مىستل ئولتۇراي دېيىشگە ۋۇدىلس ئەپەندىم: «قوپۇپ كەت، ئادەمنى بىزار قىلماي» دەپ ۋارقىرايدۇ. بۇ مەنزىرىنى كۆرگەن كىچىك كارل ھەيرانلىقىدا تۇرۇپلا قالىدۇ.

مىستل كەتكەندىن كېيىن، كىچىك كارل ۋۇدىلس ئەپەندىگە غەزەپلىك كۆزلىرىنى تىكىدۇ. بۇنى كۆرگەن كارل ۋېتىر كىچىك كارلغا مىستلنىڭ بەزى ئىشلىرىنى سۆزلەپ بېرىدۇ: «مىستل بىر ئاقسانچى، ھۇرۇن ئادەم، ئۇ كۆنبويى ھېچ ئىش قىلمايدۇ، نەگىلا بارسا ئەپلەپ ـ سەپلەپ قورسقىنى تويغۇزىدۇ. يەنە تېخى باشقىلاردىن پۇل ئارىيەت ئالىدۇ، بىراق قانداق قايتۇرىمەن دېگەننى ئويلاپمۇ قويمايدۇ». كىچىك كارل بىر ئىشنىپ، بىر ئىشەنمەي قالىدۇ. ئۇ: «بىراق مەن ئۇنى خېلى ياخشى ئادەمدەك ھېس قىلدىم، ئۇنداق بىكار تەلەپلەرگە ئانچە ئوخشىمايدىكەنغۇ!» دەيدۇ.

كارل ۋېتىر سەۋرچانلىق بىلەن كىچىك كارلغا چۈشەندۈرىدۇ: «بالام، بۇ دۇنيادىكى نۇرغۇن نەرسىلەرنىڭ تېشى پال ـ پال بولغىنى بىلەن ئىچى غال ـ غال، بەزى ئادەملەر گەرچە چىرايلىق ۋە مۇلايىم كۆرۈنگىنى بىلەن ئەمەلىيەتتە ياخشى ئادەم ئەمەس. چىرايلىق بولغاندىن كۆرە چىرايلىق ياشىغان ياخشى. بەزى ئادەملەرنىڭ خاراكتېرى تۇغما قوپال بولىدۇ، بەزىدە تولىمۇ ياۋۇزلىشىپ كېتىدۇ. بىراق ئۇ ياخشى ئادەم بولۇشى مۇمكىن. ئادەم مۇرەككەپ ھايۋان، سەن ياخشى ـ ياماننى ئايرىشنى ئۆبدان ئۆگىنىۋالغىن. دۇنيادىكى ئادەملەرنىڭ نۇرغۇنلىرى شۇنداق ئېسىل، بىراق شۇنى ئۇنتۇپ قالمىغىنكى، گۈزەللىك بار يەردە رەزىللىكمۇ بولىدۇ. شۇڭا ھەر نەرسىگە يۈزەكى قارىمىغىن.»

دۇنيادىكى ئادەملەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ياخشى بولۇپ كېتىشى ناتايىن، قارىماققا مۇلايىم، ئاق كۆڭۈلدەك كۆرۈنگەن ئادەملەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئاق كۆڭۈل بولۇپ كېتىشى ناتايىن، بۇ بىر ھەقىقەت. بۇنى چوقۇم بالىلارغا بالدۇراق بىلدۈرۈپ قويۇش كېرەك. بالىلارغا بۇ ساۋاقنى بەرگەندە ئۇلارغا ئىللىق قۇياش نۇرىنى كۆرسەتكەندىن باشقا، يەنە ئۇنىڭ جۇت ـ شۇرغىنىنمۇ كۆرسىتىپ قويۇش كېرەك. ئاتا ـ ئانىلار تۇرمۇشنىڭ بۇ تەرىپىنى بالىلارغا كۆرسىتىپ قويۇشى، بىراق بالىلارنى چۆچۈتۈۋەتمەسلىكى كېرەك. شۇنىڭغا دىققەت قىلىش كېرەككى. بالىلارغا بۇ بىلىملەرنى بېرىشتىن ئاۋۋال ئۇلارنىڭ يېشى، چۈشىنىش ئىقتىدارى ۋە پسىخىكىلىق قوبۇل قىلىش ئىقتىدارىغىمۇ قاراش، ماس كەلسە سۆزلەش، چۈشەندۈرۈش، ئەڭ ياخشىسى ئەمەلىي تۇرمۇشنى مىسال ئېلىپ سۆزلەش كېرەك.

ساختا گۈل چىرايلىق بولىدۇ، بىراق ئۇ خۇش پۇراق چاچالمايدۇ. گۈزەل نەرسىلەرنىڭ سۈيۈملۈك بولۇشى ناتايىن، بىراق سۈيۈملۈك نەرسىلەر چوقۇم گۈزەل بولىدۇ.

زېرەك بۆجەن ۋە بۆرە

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: قونچاق توشقان، قونچاق بۆرە (ياكى مەن بۆرە دەپ ئويناۋەرسىمۇ بولىدۇ)

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالا بۆجەننىڭ رولىنى ئالىدۇ، ئانىسى توشقاننىڭ، دادىسى سۇر بۆرىنىڭ رولىنى ئالىدۇ.

2. ئانا توشقان سرتقا چىقماقچى بولىدۇ، ھەم بۆجەنگە «مەن كېلىشتىن بۇرۇن ھەرقانداق ئادەمگە ئىشىكنى ئېچىپ بەرمەڭ» دەپ تاپىلايدۇ.

3. ئانا توشقان كەتكەندىن كېيىن بۆجەن ئۆيدە ئويۇنچۇقلىرىنى ئويناپ ئولتۇرىدۇ. بىردەمدىن كېيىن بىر بۆرە كېلىپ ئىشىكنى چېكىدۇ. سۇر بۆرە ھاسىراپ ئارانلا تۇرىدىغان مومايىنى دوراپ: «بۆجەن ئىشىكنى ئاچقىن، مەن بەك ئۇسساپ كەتتىم» دەيدۇ. بۆجەن ئاچمايدۇ.

4. بۆرە ئانا توشقاننىڭ ئاۋازىنى دوراپ ناخشا ئېيتىشقا باشلايدۇ:

ئوماق بۆجنىم، ئىشكنى ئاچقىن.

ئاناڭ كىردۇ، خۇشچراي باققىن.

بۆجەن ئىشكنى ئاچمايمۇ دەپ ئىككىلىنىپ قالىدۇ ۋە ئىشكنىڭ يوچۇقىدىن سىرتقا قارايدۇ. بىراق ھېچنېمىنى كۆرەلمەيدۇ، بۇ چاغدا ھىيلىگەر بۆرە يوشۇرۇنۇۋالغان بولىدۇ. بۆجەن تازا ئىككىلىنىپ تۇرغاندا، ئانا توشقان قايتىپ كېلىپ بۆرىنى ھەيدىۋېتىدۇ.

شەپقەت بىلەن زۇمرەت

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: «شەپقەت بىلەن زۇمرەت» دېگەن چۆچەك

ئويناش ئۇسۇلى

بالىسى زۇمرەتنىڭ رولىنى ئالىدۇ. ئانا زۇمرەتنىڭ ئۆگەي ئانىسىنىڭ رولىنى ئالىدۇ. دادىسى شەپقەتنىڭ رولىنى ئالىدۇ. زۇمرەت تولىمۇ ئىشچان بولۇپ، ھېلى ئۇ ئىشنى ھېلى بۇ ئىشنى قىلىدۇ. ئىشقىلىپ ئۆيدىكى چوڭ-كىچىك ئىشلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭغا قاراشلىق، ئەمما ئۆگەي ئانا ۋە ئاچىسى پەقەت زۇمرەتنىلا ئىشقا بۇيرۇيدۇ.

ئويۇننىڭ مۇھىم نۇقتىسى

بۇ ئويۇن ئارقىلىق بالىلارغا دۇنيادا يامان ئادەملەرنىڭمۇ بارلىقىنى، ھەممىلا ئادەمنىڭ ئۆلارغا كۆيۈنۈپ كەتمەيدىغانلىقى، چىن دىلدىن سۆيمەيدىغانلىقىنى بىلدۈرۈپ قويۇش مەقسەت قىلىنىدۇ.

ئاتا-ئانىلار بالىلىرى بىلەن مۇشۇنداق ئويۇنلارنى كۆپرەك ئوينىپ بېرىش ۋە ھېكايىنى تېخىمۇ تېخىرلىتىپ ئارقىلىق، بالىلارغا دۇنيادا ھەر خىل ئادەملەرنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى، ھەربىر ئادەمنىڭ باشقىلارغا ئوخشىمايدىغان ئۇيغۇر خىيالى بارلىقىنى بىلدۈرۈپ قويۇش كېرەك.

ئادەملەرنىڭ ياخشى ـ يامانلىقىنى پەرقلەندۈرۈشتە سىرتقى قىياپىتىگىلا قاراشقا بولمايدۇ

كارل ۋېتىر كىچىك كارلىغا دائىم چوڭ باللارمۇ ئالماپ باقمىغان قائىدىلەرنى سۆزلەپ بېرەتتى. بىراق كارل ۋېتىر ھەرگىزمۇ تېتىقسىز، كىشىنى بىزار قىلىدىغان قائىدىلەرنى سۆزلىمەيتتى. قائىدىلەرنى تولىمۇ ئەملىيەتچىل، چۈشىنىشلىك قىلىپ سۆزلەپ بېرەتتى.

بىر كۈنى كىچىك كارل دادىسى بىلەن سودا سارىيىغا نەرسە ـ كېرەك سېتىۋالغىلى بارىدۇ. ئۇيگە قايتىدىغان چاغدا كىچىك كارل شىلەپە كىيگەن، رەتلىك، پۈزۈر كىينىۋالغان، قارىماققا تولىمۇ ئېسىل كۆرۈنىدىغان بىر نەچچە كىشىگە قاراپ قالدى. بىراق كارل ۋېتىر بۇ ئادەملەرنىڭ لاغايلاپ يۈرىدىغان بىكار تەلەپلەر ئىكەنلىكىنى بىلەتتى.

كارل ۋېتىر بالىسىنىڭ بۇ ئادەملەرگە قىزىقىپ قالغانلىقىنى ھېس قىلىپ: «بۇ ئادەملەرنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ مېڭىپ باققىن، بۇ زادى قانداق ئادەملەر؟» دەيدۇ.

ئۇزاق ئۆتمەي ھېلىقى (قارىماققا ئېسىلزادىلەردەك كۆرۈنىدىغان، قولى تېرىسىگە ئورنىۋالغان بۆرىلەر) كىشىلەر ئۆز ماھىيىتىنى ئاشكارىلىدى. ئۇلار باشقىلار دەققەت قىلمىغان پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ، سودا ـ سارايغا تىزىپ قويۇلغان نەرسىلەرنى ئوغرىلىۋالاتتى، كىچىك كارل ئەجەبلەنگەن ھالدا: «دادا، بۇ ئادەملەر قارىماققا پۇلدار ئادەملەردەك كۆرۈنىدىكەن، بىراق نېمىشقا يەنە ئوغرىلىق قىلىدۇ؟» دەپ سورايدۇ.

كارل ۋېتىر كىچىك كارلىغا: «بۇ دەل مەن سالما دائىم دەيدىغان ‹كىشىلەرگە سەگەكلىك بىلەن مۇئامىلە قىل› دېگەن قائىدىنىڭ ئىسپاتى. شۇنى بىلىشىڭ كېرەككى، كۆپىنچە ھاللاردا سېنىڭ كۆرگىنىڭ ساپ ۋە راست ئەمەس. سەن يەنىلا سەگەكلىك بىلەن ھەربىر نەرسىگە توغرا ھۆكۈم چىقىرىشىڭ كېرەك» دەيدۇ.

بالا تەربىيەلەشتە تۈرمۇش ھېكمەتلىرىنى ئىگىلەپ بولغان بىر قىسىم باللارغا تۈرمۇشتا سەلبىي تەرەپلەرنىڭمۇ بارلىقىنى بىلدۈرۈپ قويساق خاتالاشمايمىز. چۈنكى باللارنىڭ يېشى كىچىك، تۈرمۇش تەجرىبىسى ۋە پىسخىكىلىق تەرەققىياتى تېخى تولۇق يېتىلمىگەنلىكتىن، ئاق ـ قارىنى پەرقلەندۈرۈش ئىقتىدارى ئاجىز، شۇڭا ئۇلار تاشقى ھادىسىلەر بىلەن ماھىيەت ئوتتۇرىسىدىكى پەرقنى ئېنىق بىلەلمەيدۇ.

ئاتا ـ ئانىلار سەلبىي ئىشلارنى سۆزلىگەن چاغدا، باللارغا بۇنداق قىلىشنىڭ توغرا ئەمەسلىكىنى، ئۇيدىكىلەر ياقتۇرمىغان ئىشنى باشقىلارنىڭمۇ ياخشى كۆرمەيدىغانلىقىنى، شۇڭا چوقۇم بۇنداق ئىشلاردىن يىراق تۇرۇش كېرەكلىكىنى تەكىتلەش كېرەك.

سەت ئالما پېيشلىك

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: سەت تاتلىق ئالما بىلەن قىپقىزىل تەمسىز ئالما

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار بالا بىلەن «ئالما سېتىۋېلىش» ھېكايىسىدە رول ئالىدۇ، ئاتا ـ ئانىلار ئالما ساتىدۇ.

2. بالا ئالما سېتىۋالغىلى كېلىدۇ. پەقەت ئاشۇ چىرايلىق، پارقىراق ئالمىلارنى سېتىۋالىدۇ، كۆرۈمسىز ئالمىلارغا قارىمۇ قويمايدۇ.

3. ئاتا ـ ئانىلار بالىغا: «بۇ بىر دۆۋە ئالما سەت كۆرۈنسىمۇ، بىراق تاتلىق، بەك يېيىشلىك. ئاۋۇ بىر دۆۋە ئالما قىپقىزىل ھەم پارقىراق، بىراق بۇ تەرەپتىكى ئالمىلاردەك يېيىشلىك ئەمەس» دەيدۇ.

4. بالا ئالما ئېلىشتا ئىككىلىنىپ قېلىپ، قايسى ئالمىنى سېتىۋېلىشنى بىلەلمىگەنىدە، ئاتا ـ ئانىلار: «سىز ئىككى خىل ئالمىدىن ئازراقتىن سېتىۋالسىڭىز بولىدۇ، قايتىپ بېرىپ تېتىپ بېقىڭ، قايسىسى يېيىشلىك» دېسە بولىدۇ.

5. ئاتا ـ ئانىلار بالا بىلەن ئىككى خىل ئالمىنى تېتىپ باقىدۇ، بالا قايسى خىل ئالمىنىڭ يېيىشلىك ئىكەنلىكىنى باھالايدۇ. مۇشۇ ئارقىلىق سەرتقى كۆرۈنۈشى چىرايلىق بولسىلا چوقۇم ياخشى دېمەسلىكىنى، نەرسىلەرنى پەرقلەندۈرۈشتە پەقەت سەرتقى قىياپىتىگىلا قارىماسلىقنى ئېيتىپ بېرىدۇ.

پلە قۇرتنىڭ كېپىنەككە ئۆزگىرىشى

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

1. ئاتا ـ ئانىلار بالىنى سىرتقا ئېلىپ چىقىپ، كېپىنەكنىڭ ئۇچۇشىنى كۆرسىتىپ، بالىنىڭ كېپىنەككە بولغان قىزىقىشىنى قوزغايدۇ.

2. ئاتا ـ ئانىلار بالىغا پلە قۇرتىنىڭ قانداق قىلىپ كېپىنەككە ئايلانغانلىقىنى سۆزلەپ بېرىدۇ. بالىلارغا كىتابتىكى رەسىمدىن سەت پلە قۇرتىنىڭ قانداق قىلىپ چىرايلىق كېپىنەككە ئايلانغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

3. بالىغا قۇرتنىڭ كۆرۈمسىز بولسىمۇ، قەلبى گۈزەل بولغاچقا، ھامان بىر كۈنى چىرايلىق كېپىنەككە ئايلىنالايدىغانلىقىنى ھېس قىلدۇرۇش كېرەك.

4. ئاتا ـ ئانىلار بالىلارغا سىرتقى كۆرۈنۈشىنىڭ چىرايلىق ياكى كۆرۈمسىز بولۇشىنىڭ ئانچە مۇھىم ئەمەسلىكىنى، مۇھىمى گۈزەل قەلب بولۇش كېرەكلىكىنى چۈشەندۈرىدۇ.

كىچىك بالىلارنىڭ شەيئىلەرنىڭ خاراكتېر جەھەتتىكى چىرايلىق ـ سەتلىكىنى پەرق ئېتىش ئىقتىدارى بولمايدۇ. پەقەت يۈزەكى ھالدا سىرتىغا قاراپ چىرايلىق ـ سەتلىكىنى ئايرىيدۇ. ئاتا ـ ئانىلار چۈشىنىشلىك مىسالار بىلەن بالىلارنىڭ دىققىتىنى تارتىپ، ئۇلارغا شەيئىلەرگە چوڭقۇر قاتلامدىن قاراشنى ئۆگىتىشى، يەنە ئويۇن ئوينىتىش ياكى ھېكايە سۆزلەپ بېرىش ئارقىلىق، كۆرۈڭاتقىنىمىزنىڭ ھەممىسىنىڭ ھەقىقىي بولۇشىنىڭ ناتايىن ئىكەنلىكىنى، كۆپ كۆزەتكەندە باشقىلارنى تېخىمۇ چوڭقۇر چۈشەنگىلى بولىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈشى كېرەك.

باشقىلارغا ياردەم بەرگەندە ئوبيېكتنى ئېنىق چۈشىنىش كېرەك

كارل ۋېتىر دائىم ئوغلىغا «باشقىلارغا ياردەم بېرىشنى خۇشاللىق دەپ بىلىدىغان ئادەم بولۇش كېرەك» دەپ تەربىيە بېرەتتى، ئوغلىمۇ دادىسىنىڭ گېپىنى بەك ئاڭلايتتى، ھەمىشە قولىدىن كېلىشچە باشقىلارغا ياردەم بېرەتتى. بىر كۈنى كارل ۋېتىر ئوغلىنىڭ پارچە-پۇرات پۇللىرىنىڭ خېلىلا ئازىيىپ قالغانلىقىنى بايقىدى. ئۇ ئوغلىنىڭ قالايمىقان پۇل خەجلەيدىغان ئادىتىنىڭ يوقلۇقىنى بىلگەچكە، ئوغلىدىن ئويۇنچۇق سېتىۋالغان-سېتىۋالمىغانلىقىنى سورىدى. ئوغلى دادىسىغا پارچە پۇللىرىنى كېلەندى ئىسىملىك دوستىغا ئارىيەتكە بەرگەنلىكىنى، ئۇنىڭ بۇ پۇللارنى قىمارىدا ئۇتتۇرۇۋەتكەنلىكىنى ئېيتتى. ئوغلى دادىسىغا چۈشەندۈرۈپ: «پەقەت پۇل ئۇتۇۋالسىلا ئۇ ئىنى-سىڭىللىرىغا دەپتەر-قەلەم ۋە كىتاب ئېلىپ بېرىدىكەن. مەن قىمار ئويناشنىڭ ياخشى ئىش ئەمەسلىكىنى بىلىمەن، بىراق كېلەندى ھەققەتەن ئامالسىزلىقتىن مۇشۇنداق قىلغان» دېدى.

كارل ۋېتىر ئوغلىنىڭ بۇ خاتا ئويىنى دەرھال توزىتىش زۆرۈرلىكىنى ھېس قىلدى. «ئوغلۇم» دېدى كارل ۋېتىر ئىنتايىن كەسكىن ۋە ئەستايىدىل ھالدا: «بىلىشىڭ كېرەك، قىمار ئويناش ئىنتايىن يامان ئىش. كېلەندىنىڭ قىمار ئويىنىشىغا پۇل ئارىيەت بەرگىنىڭ سېنىڭ قىمار ئويىنغىنىڭغا ئوخشاش. سەن ئۇنىڭ پۇلىنى قايتۇرۇشىدىن ئۈمىد كۈتمە، چۈنكى ئۇ مەڭگۈ پۇل ئوتالمايدۇ. مەيلى مەقسىتىڭ قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، قىمار ئويناىدىغان ئادەم ياردەم قىلىشقا ئەرزىمەيدۇ. قىمار ئارقىلىق پۇل تاپماقچى بولغان ئادەملەرنىڭ ھېچقايسىسىنى قۇتقۇزغىلى بولمايدۇ» دېدى.

كىچىك كارل دادىسىنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ، ئىككىلىنىپ: «دادا، سىز دائىم بىز باشقىلارغا ياردەم بېرىشىمىز كېرەك دەيتتىڭىزغۇ؟» دەپ سورىدى. كارل ۋېتىر: «باشقىلارغا ياردەم بېرىش ئەلۋەتتە ياخشى ئىش. بىراق بىز ياردەم بېرىدىغان ئادەم ياردەم بېرىشكە ئەرزىمەدۇ-ئەرزىمەدۇ، شۇنىڭغا قاراش كېرەك. باشقىلارغا ياردەم بېرىشنىڭ شەكلى كۆپ خىل، پەقەت پۇل بېرىشلا ئەمەس» دېدى.

«باشقىلارغا ياردەم بېرىشنى خۇشاللىق دەپ بىلىش» بىزگە كىچىكىمىزدىن تارتىپ بېرىلىدىغان تەربىيە، ھەم بالىلاردا بولۇشقا تېگىشلىك گۈزەل ئەخلاقلارنىڭ بىرى. قۇربىمىزنىڭ يېتىشچە باشقىلارغا ياردەم بېرەلىسەك، مەدھىيەلەشكە، ئۆگىنىشكە ئەرزىيدىغان ئىش بولىدۇ. ئەمما تۇرمۇشتا دائىم بەزى ئادەملەر باشقىلارغا ياردەم بەرگەندە، ئالدىنىپ قالىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بەزىلەر ياردەم بېرىش ئەرزىمەيدۇ دەپ قارايدۇ.

ئاتا-ئانىلار بالىلارنى كىچىكىدىن باشلاپ باشقىلارغا ياردەم بەرگەندە ئوبيېكتىپقا قاراش، ئۆلارغا ياردەم بېرىشكە ئەرزىمەدۇ-ئەرزىمەدۇ ئېنىق ئايرىش، باشقىلارغا ياردەم بەرگەندە ئۆلارنىڭ نېمىگە موھتاجلىقىنى بىلىش، باشقىلار تەرىپىدىن ئالدىنىپ ۋە پايدىلىنىپ كېتىشتىن ساقلىنىش قاتارلىق جەھەتلەردە تەربىيەلىشى زۆرۈر. ياخشى نىيەتلىك ئادەم بولۇشنى تەشەببۇس قىلىش كېرەك، ئەمما پەرقلەندۈرۈش ئىقتىدارى بولۇش لازىم، نادانلارچە باشقىلارغا ياردەم بېرىشنى تەشەببۇس قىلىشقا ئەرزىمەيدۇ.

بۆرە

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئويۇن ئويناشقا كەم دېگەندە 3~ 4 بالا بولۇشى كېرەك. بىر بالا بۆرىنىڭ رولىنى ئالىدۇ، ئويۇن باشلانغاندا بالىلار تۆت تەرىپىگە تارقىلىدۇ، بۆرە خالىغان بىر بالىنى قوغلايدۇ.

2. بۆرە بالىنى تۇتۇۋالاي دېگەندە دەرھال يەنە بىر بالىنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭ بىلەن قول تۇتۇشۇپ ئەسلىدىكى ئورنىدا تۇرىدۇ. بۇ ۋاقىتتا بۆرە بالىنى قوغلىمايدۇ، بۆرە كەتكەندىن كېيىن قول تۇتۇشۇۋالغان بالىلار قوللىرىنى قويۇپتىپ يەنە داۋاملىق قاچىدۇ، بۆرە قوغلايدۇ.

3. تۇتۇۋېلىنغان بالا مەيداننىڭ چېتىدە ساقلاپ تۇرىدۇ. بۆرە بالىلارنىڭ ھەممىسىنى تۇتۇۋالغاندىن كېيىن، باشقا بالا بۆرىنىڭ رولىنى ئالسا بولىدۇ.

ئويۇن قائىدىسى

بالىلار مەلۇم دائىرىنىڭ ئىچىدە ئويناپىدۇ. بۆرە تۇتۇۋالغان بالىلار مەيداننىڭ سىرتىغا چىقىپ كېتىدۇ، قول تۇتۇشۇۋالغان بالىلار ئەسلىدىكى جايىدا جەم تۇرىدۇ، قوللىرىنى قويۇۋەتكەندىلا ئاندىن قاچالايدۇ، قوللىرىنى تۇتۇپ دوستلىرىغا ياردەم قىلغان ۋاقىتتا ئىككى بالىدىن ئېشىپ كەتسە بولمايدۇ.

زادى كىمگە ياردەم بېرىش كېرەك

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: قونچاق

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالىغا بىر تال تەڭگە بېرىدۇ. ئانىسى بىلەن دادىسى ئايرىم - ئايرىم يول بويىدا تىلەمچىلىك قىلىۋاتقان تىلەمچىنىڭ رولىنى ئالىدۇ.

2. دادىسى بولسا تۆت ئەزايى ساق، سالامەتلىكى ياخشى تىلەمچىنىڭ رولىنى، ئانىسى بولسا بالا كۆتۈرۈۋالغان، مېيىپ، خىزمەت تاپالمىغاي، ئامالسىز تىلەمچىلىك قىلغان تىلەمچىنىڭ رولىنى ئالىدۇ.

3. بالا كەلگەندە ھەر ئىككىلىسى بالىغا: «ماڭا ئازراق پۇل بەرسىڭىز، ئۆزۈن بولدى تاماق يېمىدىم» دەيدۇ، ئەمما بالىنىڭ قولىدىكى پۇل پەقەت بىر ئادەمگىلا بېرىشكە يېتىدۇ.

4. بالىنىڭ پۇلىنى كىمگە بېرىدىغىنىنى كۆرۈپ باقىدۇ، بالا پۇلىنى تىلەمچىگە بەرگەندىن كېيىن ئويۇن ئاخىرلىشىدۇ.

5. ئاتا - ئانىلار بالىغا پۇلىنى نېمە ئۈچۈن ئۇ تىلەمچىگە بەرگەنلىكىنى سۆزلىتىپ باقىدۇ ۋە قانداق ئادەمگە ياردەم قىلىش كېرەكلىكىنى ئۆگىتىپ قويىدۇ.

كىچىك بالىلارنىڭ ھەممىسى ئاق كۆڭۈل بولىدۇ. بالىلارغا كىچىكىدىن باشلاپلا باشقىلارغا ياردەم بېرىشنى خۇشاللىق دەپ بىلىش، دېگەن تەربىيە بېرىلىدىغان بولغاچقا، باشقىلارغا قىزغىنلىق بىلەن ياردەم بېرىدۇ. بۇ بىر ياخشى ئىش. بىراق ئاتا - ئانىلار بالىلارغا ھېچقانداق پىرىنسىپسىز ياخشى ئادەم بولۇش تەربىيەسىنى بەرمەسلىك كېرەك. بالىلارنىڭ ھېچقانداق تۇرمۇش تەجرىبىسى يوق، ساددا. باشقىلارغا ياردەم بېرىش جەريانىدا ئالدىنىپ قېلىشتىن ساقلانغىلى بولمايدۇ. شۇڭا ئاتا - ئانىلار بالىلارغا تۇرمۇشتىكى ھەر خىل مىساللار ئارقىلىق قانداق ئادەملەرنىڭ ھەقىقىي ياردەمگە موھتاج ئىكەنلىكىنى، قانداق ئادەملەرنىڭ ياردەم قىلىشقا ئەرزىمەيدىغانلىقىنى بىلدۈرۈشى كېرەك.

هوقۇق ـ مەنپەئىتىنى قوغداشنى ئۆگىنىش

كىچىك كارل ئاتا ـ ئانىسىنىڭ تەربىيەسىنى قوبۇل قىلغاچقا، باشقىلارغا ياردەم بېرىشنى خۇشاللىق دەپ بىلەتتى. شۇڭا بەزى ۋاقىتلاردا باشقىلار ئۇنىڭدىن پايدىلىناتتى. گاللىي سەيىن بەك ھېيلىگەر ئادەم ئىدى. ئۇ كىچىك كارلنىڭ قىزغىن ھەم ساددىلىقىنى بىلگەچكە، كىچىك كارل بىلەن ئۇنىڭ بىرنەچچە دوستىنى تېپىپ، ئۇلاردىن باشقىلارغا ياردەم قىلىشقا ئەرزىگۈدەك بىر ئىش بارلىقىنى، ئۇلارنىڭ قىلىشىنى خالايدىغان ـ خالىمايدىغانلىقىنى سورايدۇ. باللار خالايدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. سەيىن ئۆزىگە ياردەملىشىپ بۇغداي يىغىشپ بېرىشنى ئېيتىدۇ، باللار ئاق كۆڭۈل بولغاچقا، خۇشاللىق بىلەن قوشۇلىدۇ. بىراق گاللىي سەيىن بىلەن ئوغلى باللارنى ئىشقا بۇيرۇپ قويۇپ، ئۆزى ئەمگەك قىلمايدۇ، ھەر كۈنى ئېتىزلىقتا بىكار يۈرىدۇ.

كارل ۋېتىر بۇنى بىلگەندىن كېيىن، ئۇدۇل گاللىي سەيىننى ئىزدىمەي، كىچىك كارلغا بەزى قائىدىلەرنى چۈشەندۈرۈپ قويىدۇ، ھەم كىچىك كارلغا ئۆزىنىڭ ھوقۇق ـ مەنپەئىتىنى قانداق قوغداشنى ئۆگىتىپ قويىدۇ.

ئىككىنچى كۈنى كىچىك كارل ۋە ئۇنىڭ دوستلىرى گاللىي سەيىنىڭكىگە ياردەملەشكىلى بارىدۇ. چۈش بولاي دېگەندە، ھاۋا تۇيۇقسىز تۇتۇلۇپ، يامغۇر يېقىنلاپ قالىدۇ. گاللىي سەيىن باللارغا دەرھال قۇرۇپ بولغان بۇغدايلارنى قاچىلاشنى بۇيرۇيدۇ، لېكىن باللار ئۇنىڭغا ياردەم قىلمايدۇ.

كىچىك كارل گاللىي سەيىنىڭ ئالدىغا كېلىپ، چوڭ ئادەملەردەك تەلەپپۇزدا: «گاللىي سەيىن ئەپەندى، سىز قىلغان ئەمگىكىمىزنىڭ ئىش ھەققىنى بەرسىڭىز، بىز سىزگە ياردەم قىلىمىز» دەيدۇ.

«نېمە؟» دەيدۇ گاللىي سەيىن ھەيرانلىق بىلەن، «سەن ئىش ھەققى ئالامسەن؟ بۇ پەقەت قاملاشمىدى، باشقىلارغا ياردەم بېرىش گۈزەل ئەخلاققۇ!» دەيدۇ.

«شۇنداق، باشقىلارغا ياردەم بېرىش بىر خىل گۈزەل ئەخلاق، بىراق سىزدەكلەرگە ياردەم قىلىشقا بولمايدۇ. بىز ماڭايلى، قارىغاندا گاللىي سەيىن ئەپەندى ياردەمىمىزگە موھتاج ئەمەس ئىكەن» دەيدۇ كىچىك كارل.

باللارغا باشقىلارغا ياردەم بېرىشنىڭ خۇشاللىق ئىكەنلىكىنى ئېيتقان ۋاقتىمىزدا، باشقىلارغا تاللاپ تۇرۇپ ياردەم بېرىشنىمۇ ئېيتىشنى ئۇنتۇماسلىقىمىز كېرەك. ئەگەر باشقىلار تەرىپىدىن پايدىلىنىپ كېتىلسە، قايتۇرما زەربە بېرىشنى، ئۆزىنىڭ ھوقۇق ـ مەنپەئىتىنى قوغداشنى ئۆگىنىۋېلىش كېرەك. ئەلۋەتتە، قانداق بىر تەرەپ قىلىشتا سىزنىڭ سىزنىپ بەرگىلى بولمايدۇ. بالا ھامان چوڭ بولىدۇ، ئۆزىنىڭ ئەقلى ۋە ئالدىن كۆرەر پاراسىتى ئارقىلىق ماھىرلىق بىلەن جەمئىيەتكە يۈزلىنەلىشى بالىنىڭ چوڭ بولغاندىن كېيىن جەمئىيەتتە پۈت تىرەپ تۇرالىشىنىڭ مۇھىم شەرتلىرىنىڭ بىرى.

باشقىلارغا ئويۇنچۇق بېرىشنى ۋەت قىلىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: ئويۇنچۇق

1. كىچىك بالىلار بىللە ئويىنىغاندا، دائىم ئويۇنچۇقلارنى تالىشىدىغان ئەھۋاللار يۈز بېرىدۇ. بۇنداق ۋاقىتلاردا ئاتا ـ ئانىلار بالىلارنى ئىزچىل يول قويۇشقا زورلىماسلىقى كېرەك، يول قويمۇەرسە ئاجىزلاشقا قاراپ يۈزلىنىدۇ.

2. ئاتا ـ ئانىلار بالىلارغا «خالىمىساڭ بېرىشنى ۋەت قىلساڭ بولىدۇ، ئويناپ بولالمىدىم، دە. ئويىنىمىغان ۋاقتىڭدا بەرسەڭ بولىدۇ» دەپ تەربىيە بېرىش كېرەك.

3. ئەگەر باشقا بالىلارنىڭ بەك ئويىنغۇسى بولسا، ئاتا ـ ئانىلار بالىلىرىنى ئۇ كىچىك دوستلار بىلەن ئويۇنچۇقلىرىنى ئالماشتۇرۇپ ئويناشقا يېتەكلىشى كېرەك، مەسىلەن: «ئايروپىلانىمنى ماشىنىڭ بىلەن ئالماشتۇرۇپ ئوينايلى» دېسە بولىدۇ.

4. ئەگەر قارشى تەرەپ بالىڭز بىلەن ئالماشتۇرۇشنى خالىمسا، ھەم بالىڭزنىڭ باشقا ئويناۋاتقان ئويۇنچۇقى بولمسا، ياكى باشقا ئويۇنچۇقلارنى ئويناشنى خالىمسا، ئۇنداقتا ئەڭ ياخشىسى ئۆزىنىڭ ئويۇنچۇقلىرىنى تەقدىم قىلىدۇرۇۋەتمەڭ. بالىڭز قارشى تەرەپنىڭ تەلىپىنى ۋەت قىلسۇن.

5. ئوخشاشلا، ئۆزىمىزنىڭ بالىسىنىڭ باشقىلارنىڭ ئويۇنچۇقىنى ئويىنغۇسى كەلسە، ئالدى بىلەن ئۇنىڭغا ياخشى ئويۇنچۇقنى قارشى تەرەپ بىلەن ئالماشتۇرۇشقا تەييارلاشنى، ئەگەر قارشى تەرەپ ۋەت قىلسا، ئاقۇەتنى قوبۇل قىلىشنى ئۆگىتىشىڭز كېرەك. چۈنكى ئويۇنچۇق باشقىلارنىڭ، باشقىلارنىڭ ئويۇنچۇقنى بەرمەسلىك ھوقۇقى بار.

ئويۇنچۇقنى قايتۇرۇپ بېرىك

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: ئويۇنچۇق

1. باللار سىرتتا ئويۇن ئوينىغاندا، باشقىلار بىلەن ئويۇنچۇق ئالماشتۇرۇپ ئويناش يېقى ئۆزىنىڭ ئويۇنچۇقىنى باشقىلارغا ئوينىغىلى بېرىشنى بىلىش كېرەك.

2. ئۆيگە قايتىدىغاندا، باللار باشقىلاردىكى ئويۇنچۇقلىرىنى ئېلىپ كېلىشى كېرەك. باللارنى: «مەن ئۆيگە قايتىماقچى، ئويۇنچۇقۇمنى قايتۇرۇپ بېرىڭ» دېيىشكە ئۇندەش لازىم.

3. ئەگەر قارشى تەرەپ ئويۇنچۇقنى بالىغا بەرمىسە، ئامال بار بالىغا ئۆزى ئامال تاپسۇن. ئەمما قارشى تەرەپ بىلەن ئۇرۇشمىسۇن.

باشقىلارغا قانداق ياردەم بېرىشىنى بىر خىل سەنئەت. باشقىلارغا ياردەم بەرگەندە، ئۆزىنىڭ ھوقۇق ـ مەنپەئىتىنى قوغداشنى بىلىش، چامىنىڭ يېتىشچە ئىش قىلىش، ئۇلۇغ مۇھىم ھالغا بېقىپ ئىش قىلىش كېرەك، ئاتا ـ ئانىلار باللارغا ئەگەر باشقىلار ياردەم سوراپ كەلسە، دەرھال جاۋاب بەرمەسلىكنى، ئۆزىنىڭ قىلالايدىغان ـ قىلالمايدىغانلىقىنى ئويلاشنى، ئەگەر قىلالىسا سەمىمىلىك بىلەن سەۋەبىنى ئېيتىش يېقى سىلىق سۆزلەر بىلەن رەت قىلىشنى ئۆگىتىشى كېرەك. مەسىلەن: سۇغا چۆكۈپ كېتىۋاتقان ئادەمنى كۆرگەندە، سۇ ئۆزۈشنى بىلمىسە، يۇقىرى ئاۋازدا «قۇتقۇزۇڭلار» دەپ توۋلاش يېقى ساقچىلارغا تېلىفون قىلىپ ئەھۋالنى مەلۇم قىلىش، قارىغۇلارچە ئادەم قۇتقۇزۇش ئۈچۈن سۇغا چۈشۈپ ئۆزىگە زىيان يەتكۈزمەسلىك كېرەك.

6 - بۆلەك

پەزىلەت تەربىيەسى

4. بالىلارغا باشقىلار بىلەن قانداق سۆزلىشىشنى ئۆگىتىش

سۆزلىشىمۇ بىر خىل سەنئەت، سۆزلىشىشنى بىلىش - بىلمەسلىك كىشىلىك مۇناسىۋەتنىڭ ياخشى - يامان بولۇشىغا بىۋاستە تەسىر كۆرسىتىدۇ. ھەممە ئادەم «كىچىك بالىنىڭ گېپىنى كۆڭلىگە ئالماسلىق كېرەك» دەيدۇ. گەرچە بالا بولسىمۇ، ئەمما گەپ - سۆزى جايىدا بولمىسا، يەنىلا باشقىلارغا ئازار بېرىدۇ، كىشىنى بىزار قىلىدۇ. ئەكسىچە راستچىل، ئەدەپلىك بولسا ھەممە ئادەم ئۇنى ياقتۇرىدۇ.

پوچتالیون

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: كىتاب ياكى كىيىمگە ئوخشاش باللار كۆتۈرەلەيدىغان نەرسىلەر

ئويناش ئۇسۇلى

1. باللار ئاتا ـ ئانىلار بىلەن تېز يوللانما تەييارلايدۇ ھەم ئورايدۇ.

2. باللار پوچتالىيون بولىدۇ، ئاتا ـ ئانا ئۆيدە ئولتۇرىدۇ. پوچتالىيون ۋېلىسىپىتنى مىنىپ ئۆينى بىر ئايلىنىپ، ئاندىن ئۆلارنىڭ ئالدىغا كېلىپ، يالغاندىن ئىشىك چېكىدۇ.

3. ئاتا ـ ئانىلار يالغاندىن «مۇشۇك كۆز»دىن سىرتقا قاراپ، «سىز كىمۇ؟» دەپ سورايدۇ. بالا: «مەن پوچتالىيون» دەپ جاۋاب بېرىدۇ.

4. ئاتا ـ ئانىلار «ئىشىك» نى ئاچىدۇ، بالا قولىدىكى «تېز يوللانما»نى ئۇلارغا تاپشۇرۇپ بېرىدۇ. ئاتا ـ ئانىلار قەستەن مالدىن چاتاق چىقىرىپ، «بۇ يېرى بۇزۇلۇپ كېتىپتۇ، ئۇ يېرى مۇندىق بولۇپ قاپتۇ» دەيدۇ. بالا ئۇلارغا قايىل قىلغۇدەك جاۋاب تاپىدۇ.

بالىنى ئەدەبلىك، ئىش ئۇقىدىغان قىلىش ئۈچۈن بالىنى جەمئىيەت بىلەن كۆپرەك ئۇچراشتۇرۇش، باشقىلار كۆپرەك ئالاقە قىلغۇزۇش كېرەك. بالا پەقەت باشقىلار بىلەن ئالاقە قىلىش جەريانىدىنلا، ئۇلار بىلەن قانداق ئالاقە قىلىشنى ئۆگىنىۋالالايدۇ. قانچىكى كۆپ ئادەم بىلەن ئۇچراشسا، ئالاقە قېتىم سانى قانچە كۆپ بولسا، بالا باشقىلار بىلەن ئالاقە قىلىش جەريانىدا دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلارنى بىلىۋالالايدۇ، ئاندىن ئەدەبلىك، قائىدىلىك، ئىش ئۇقىدىغان بالا بولىدۇ، ھەم باشقىلار بىلەن ئالاقە قىلىشنى ياخشى كۆرىدىغان بولىدۇ .

گەپ ئورۇنلۇق بولۇشى كېرەك

بىر قېتىم كارل ۋېتىر قاتتىق زۇكامداپ قالدى. لېكىن ئامالسىزلىقتىن سىرتقا ئىش بېجىرگىلى چىقتى. يولدا ئۇ ئاندۇنادنىڭ خوتۇنى بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى. ئاندۇنادنىڭ ئوغلى كارل ۋېتىرنى كۆرۈپ: «باستېر ئەپەندىم، يۈزىگىز ئۆلگەن ئادەمنىڭ يۈزىگە ئوخشايدىكەن، يۈزىگىز نېمانچە تاتىرىپ كەتكەن-ھە!» دېدى. بالىنىڭ گېپى سەل ئەدەپسىزلىككە ياتسىمۇ، لېكىن راست گەپ بولغاچقا، كارل ۋېتىرنىڭ ئاچچىقى كەلمىدى.

بىراق ئاندۇناد خانىمنىڭ قاتتىق ئاچچىقى كەلدى ھەم غەزەپ بىلەن بالىنى بىر شاپىلاق ئۇرۇپ: «بارغانسېرى قاملاشماي قالدىڭ! ۋېتىر ئەپەندىگە ئۇنداق گەپ قىلساڭ قانداق بولىدۇ!» دېدى. بالا ئانىسىغا: «ئېيتقىنىم راست گەپ تۇرسا، نېمىشقا مېنى ئۇرىسىز؟» دېدى. ئاندۇناد خانىم ناھايىتى ئوڭايسىزلىنىپ، ئوغلىنى سۆرىگىنىچە كېتىپ قالدى.

ئاندۇنادنىڭ ئوغلىنىڭ گېپىنى ئادەمنى ھەقىقەتەن بىئارام قىلىدۇ ھەم ئاتا-ئانىلىرىنى ئوڭايسىزلاندۇرىدۇ، بىراق تۇرمۇشتا بۇنداق ئىشلار دائىم بولۇپ تۇرىدۇ. بۇ بالا ئۇ گەپنى قەستەن دېمىدى، ئۇ شۇ پېشىدا ئۆزىنىڭ كۆزقارىشىنى تېخىمۇ مۇۋاپىق ئۇسۇل بىلەن ئىپادىلەپ بېرەلمەيدۇ.

نۇرغۇن ئاتا-ئانىلار بۇنداق ئەھۋالغا ئۇچرىغاندا، ئاندۇناد خانىمغا ئوخشاش ئوڭايسىزلىنىدۇ ۋە ئاچچىقلىنىدۇ. بالىسىنى تىللايدۇ، باشقىلاردىن كەچۈرۈم سورايدۇ، ئاندىن بالىنى يېتىلەپ كېتىپ قالىدۇ. ئەمەلىيەتتە بۇنداق تەربىيە شەكلى ئىنتايىن خاتادۇر.

ئاغزىغا نېمە كەلسە شۇنى دەۋېرىش بالىلارنىڭ ئەڭ ئومۇمىي قىلمىقلىرىنىڭ بىرى. بەزى ۋاقىتتا ئاتا-ئانىلار بالىلارنىڭ دېمەكچى بولغىنىنى توسۇشقا ئامالسىز. بۇنداق ئوڭايسىزلىنىدىغان ئىشلارنى ھەممە ئاتا-ئانىلارنىڭ ياخشى بىر تەرەپ قىلىپ كېتەلمىشى ناتايىن. بالىلىق مەزگىل بالىلارنىڭ تىلىنى تەرەققىي قىلدۇرىدىغان، ھەربىر ئادىتىنى يېتىلدۇرىدىغان ھالقىلىق مەزگىل. ئاتا-ئانىلار بالىنىڭ تىلى، ئادىتىگە يېتەكچىلىك قىلىشى، ئۇلاردا كىچىكىدىن باشلاپ باشقىلارنى ھۆرمەتلەيدىغان ياخشى ئادەتنى يېتىلدۇرۇشى كېرەك.

ئەدەپلىك بالا

ماس كېلىدىغان يېشى: 10 ئايلىقتىن 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: ئويۇنچۇق

ئۇيناش ئۇسۇلى

1. دادىسى بالىغا بالىسى ياخشى كۆرىدىغان ئويۇنچۇقنى بېرىدۇ. بالا ئېلىۋاتقاندا، ئانىسى بالىسىغا: «رەھمەت» دېيىشنى ياكى سالام قىلىشنى ئۆگىتىدۇ. ئەگەر بالا قىلالىسا، دەرھال ئۇنى سۆيۈپ مۇكاپاتلايدۇ.

2. دادىسى سىرتقا ماڭغاندا، بالىنىڭ قولىنى پۇلاڭلىتىپ، ئۇنىڭغا «خوش» دېيىشنى ئۆگىتىش كېرەك.

3. مېھمان كەلگەندە، بالا چاۋاك چېلىپ قارشى ئالىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈش كېرەك.

4. بالىلارغا كىچىكىدىن باشلاپ ئەدەپ ـ قائىدىنى ئۆگىتىش كېرەك. بۇنداق بالىلار چوڭ بولغاندىن كېيىنمۇ گەپ قىلغاندا، ئىش قىلغاندا ئەدەپ ـ قائىدىنى بىلىدىغان بولىدۇ. بىراق بالا بەك كىچىك ۋاقتىدا بىر ھەپتىدە پەقەت بىر خىل ھەرىكەتنى ئۆگىتىشكە بولىدۇ. ھەرىكەت پۈتۈنلەي تۇراقلاشقاندىن كېيىن، يەنە بىر خىل ھەرىكەتنى ئۆگەتسە بولىدۇ.

قونچاق ئاغرىپ قالدى

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: قونچاق، ئويۇنچۇق مېۋە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئانا قونچاقنى بالىنىڭ كارىۋىتىدا قويۇپ، ئاندىن بالىغا: «قونچاق ئاغرىپ قالدى، بىز ئۇنى يوقلاپ كېلەيلى» دەيدۇ.

2. ئانا بالىنىڭ كېسەل يوقلىغاندا سوۋغات ئېلىۋېلىشىغا يېتەكچىلىك قىلىدۇ. ئانا بالىغا: «قوزام دېگىنە، بىز قونچاققا نېمە ئېلىۋالساق ياخشى بولىدۇ، ئۇ ئاغرىپ قالغاندا نېمە يېگۈسى كېلىدىغاندۇ؟» دەپ سورايدۇ.

3. ئانا بالىغا: «قوزام، بىز ئۇنى يوقلىغاندا نېمە دېيىشىمىز كېرەك؟» دەپ سەمگە سالىدۇ.

4. بالىغا مېۋە سېۋىتىنى كۆتۈرگۈزۈپ، كارىۋات ئالدىغا كېلىدۇ، ئانا قونچاققا: «بالام بىلەن سىزنى كۆرگىلى كەلدۇق» دەيدۇ. ئاندىن بالىنى قونچاق بىلەن گەپلەشتۈرىدۇ. ئانا يېنىدا بالىغا نېمە دېيىش كېرەكلىكىنى سەمگە سالىدۇ، مەسىلەن: دوختۇرنى ۋاقتىدا يەك، ئارام ئېلىشقا دىققەت قىلىك، دېگەندەك.

بالا تۇز كېلىدۇ، نېمىنى كۆرسە، نېمىنى ئويلىسا، شۇنى دەۋېرىدۇ. بالىنىڭ تۇرمۇش تەجرىبىسى ئاز بولىدۇ، لېكىن ھەممە نەرسىگە قىزىقىدۇ، بىلۈۋالغۇسى كېلىدۇ. شۇڭا بالا راست، لېكىن دېسە بولمايدىغان سۆزلەرنى دەپ، باشقىلارنىڭ كۆڭلىگە ئازار بېرىپ قويىدۇ. شۇڭا ئاتا ـ ئانىلار ئادەتتىكى چاغلاردا بالىغا قانداق سورۇندا قايسى گەپلەرنى قىلىشنى، قايسى گەپلەرنى قىلماسلىقنى، ئوخشىمىغان ئادەملەرگە قانداق تەلەپپۇزدا گەپ قىلىشنى ئۆگىتىشى كېرەك.

باشقىلارنىڭ خاتالىقىنى كەشىلەرنىڭ ئالدىدا كۆرسەتمەسلىك كېرەك

كارل ۋېتىرنىڭ نۇرغۇن بىلمىلىك، كەڭ مەلۇماتلىق دوستلىرى بولۇپ، ئۇلار دائىم كارل ۋېتىرنىڭ ئۆيىدە مېھمان بولغاچ، كىچىك كارلغا ھېكايە سۆزلەپ بېرەتتى. كىچىك كارل بۇ ھېكايىلەردىن نۇرغۇن بىلىم ئالاتتى، شۇڭا كىچىك كارلمۇ بۇ مېھمانلارنىڭ يوقلاپ كېلىشىگە خۇشتار ئىدى. بىر قېتىم لىبىنىچ ئىسىملىك بىر ئەپەندى كىچىك كارلغا مۇزىكانت ھەققىدىكى بىر ھېكايىنى سۆزلەپ بېرىشكە باشلىدى، ئۇ «گېرمانىيەدە نۇرغۇن ئۇلۇغ مۇزىكانتلار بار. مەسىلەن: شانباخ، بېتخوۋېن، يەنە پاگىننىي بار، ئۇلار ھەممىسى ئۇلۇغ ئادەملەر» دېدى.

لىبىنىچ ئەپەندىنىڭ گېپى تۈگمەيلا، كىچىك كارل دەرھال خاتالىقىنى كۆرسىتىپ سۆزلەپلا كەتتى: «پاگىننىي گېرمانىيەلىك ئەمەس، لىبىنىچ ئەپەندى» كىچىك كارلنىڭ گېپى تۈگمەيلا لىبىنىچنىڭ چىرايى ئۆزگىرىپ كەتتى. ئۇ ئۇڭايسىزلانغاندەك ھەم خاپا كۆرۈنەتتى. كارل ۋېتىر ئەپەندى كىچىك كارلغا ئەمدى گەپ قىلما دەپ كۆز ئىشارىتى قىلدى، بىراق كىچىك كارل دادىسىنىڭ ئىشارىتىنى چۈشەنمەي داۋاملىق: «پاگىننىي ئىتالىيەلىك، بۇنى ھەممىسى بىلىدۇ» دېدى. لىبىنىچ ئەپەندىنىڭ ئاچچىقى كېلىپ، ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى، ئاندىن: «ھە، قارىغاندا مېنىڭ گەپلىرىم ئارتۇقچىكەندە» دەپلا سىرتقا چىقىپ كەتتى.

لىبىنىچ ئەپەندى كەتكەندىن كېيىن، كارل ۋېتىر ئوغلىغا: «ئوغلۇم، ھەقىقەتتە چىڭ تۇرۇش ياخشى ئىش، بىراق ئۆسۈلغا دىققەت قىلىشىڭ كېرەك. ئەگەر سەن باشقىچە ئۆسۈلدا لىبىنىچ ئەپەندىگە خاتالىقىنى كۆرسىتىپ بەرگەن بولساڭ، بەلكىم ئۇ ئاچچىقلانماي، يەنە ساڭا رەھمەت ئېيتىشى مۇمكىن ئىدى. شۇنداق بولغاندا ھەقىقەتنىمۇ چىڭ تۇرغىلى، لىبىنىچ ئەپەندىنىڭ ئابرۇيىنىمۇ ساقلىغىلى بولاتتى. ئوغلۇم، ھەقىقەتتە چىڭ تۇرۇشقىمۇ ئەقىل كېرەك» دېدى.

سىز يۇزمۇ يۈز تۇرۇپ باشقىلارنىڭ خاتالىقىنى كۆرسىتىپ بېرىپ باققانمۇ؟ نەتىجىسى قانداق بولغان؟ يۇزمۇ يۈز باشقىلارنىڭ خاتالىقىنى كۆرسىتىپ بېرىشنىڭ نەتىجىسى پەقەت ئىككى خىل بولىدۇ، بىرى ئىككىسى تەرەپ تاكاللىشىدۇ ياكى ئۇرۇشىدۇ، يەنە بىرى قارشى تەرەپنىڭ قاتتىق ئاچچىقى كېلىدۇ، لېكىن گەپ قىلماي كېتىپ قالىدۇ. باشقىلارنىڭ خاتالىقىنى كۆرسىتىپ بېرىش تەس ئىش. دىققەت قىلمىسا قارشى تەرەپنىڭ غۇرۇرىغا ۋە ئۆزىگە بولغان ئىشەنچىسىگە زەربە بولىدۇ، يەنە ئىككى تەرەپنىڭ ھېسسىياتىغا تەسىر كۆرسىتىدۇ. شۇڭا ئەگەر باشقىلارنىڭ خاتالىقىنى كۆرسىتىپ بەرگۈڭىز بولسا ئۆسۈلغا ۋە تەدبىرگە ئېتىبار بېرىڭ. ئەگەر باشقىلارنىڭ خاتالىقىدا پرىنسىپال مەسىلە بولمىسا، ئومۇمىي ۋەزىيەتكە تەسىر يەتكۈزمىسە، باشقىلارنىڭ ئالدىدا خاتالىقىنى كۆرسىتىپ بەرمەسلىك كېرەك. بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن، مۇۋاپىق بىر پۇرسەت تېپىپ دېسە قارشى تەرەپمۇ چۈشىنىدۇ.

جىق ئادەمنىڭ ئالدىدا باشقىلارنىڭ خاتالىقىنى كۆرسىتىپ بەرمەسلىك كېرەك، بۇنى ھەرگىز ئۇنتۇپ قېلىشقا بولمايدۇ. ئەمما ئامال قىلىپ قارشى تەرەپكە خاتالىقىنى ئۆزىگە بايقاتسا بولىدۇ. قارشى تەرەپ بىلەن ئالاقىلىشىش جەريانىدا ئۆزىڭنىڭ كۆز قارىشىنى ئىپادىلەش، قارشى تەرەپكە ئۆزىڭنىڭ خاتالىقىنى تونۇتۇش كېرەك.

ياخشى دوست

ماس كېلىدىغان بېشى: 8 ئايدىن 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار بالىلارنى سىرتقا ئېلىپ چىقىپ، تەڭ ياشتىكى بالىلار بىلەن بىللە ئويناتىدۇ.

2. ئاتا ـ ئانىلار بالىلارغا باشقىلار بىلەن قانداق ئالاقە قىلىشنى ئۆگىتىشى كېرەك. مەسىلەن: بۇرادەرلىرى بىلەن كۆرۈشكەندە، قول ئېلىشىپ كۆرۈشۈش، باشقىلار ئويۇنغا قېتىلغاندا، يېڭى ھەمراھى بىلەن سالاملىشىش ياكى قارشى ئالىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈش، خوشلىشىدىغاندا، قول پۇلاڭلىتىپ، خوشلاشقانلىقىنى بىلدۈرۈش كېرەك.

3. ئاتا ـ ئانىلار بالىلارغا ئويۇن جەريانىدا باشقىلار بىلەن مەدەنىي، ئەدەپلىك ئارىلىشىش كېرەكلىكىنى ئۆگىتىش كېرەك.

ئاتاشنى ئۆگىنىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 1 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: شەخسىلەر كارتىسى

ئويناش ئۇسۇلى

1. شەخسىلەر كارتىسى تەييارلاپ، كارتىدىكى شەخسىلەرنى كۆرسىتىپ، بالىلار نېمە دەپ ئاتايدىغانلىقىنى دېيىش، مەسىلەن: تاغا، ھەدە، ئاچا، بوۋا، موما قاتارلىقلار.

2. كارتىدىكى شەخسىلەرنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ، بالىلاردىن «بۇ كىم؟» دەپ سورايدۇ، بالىلار جاۋاب بېرىدۇ.

3. ئاتا ـ ئانىلار ئاتاقنى دەيدۇ، بالا ماس كېلىدىغان رەسىمنى تاپىدۇ.

4. ئۆيگە مېھمان كەلگەندە بالىلارغا باشقىلارنى ئەدەپلىك چاقىرىشنى ئۆگىتىش، بالا خاتالاشسا، ئاتا ـ ئانىلار ۋاقتىدا تۈزىتىش كېرەك.

بالىلارغا نسبەتەن ئېيتقاندا، باشقىلارنىڭ خاتالىقىنى سېپىلىك بىلەن كۆرسىتىپ بېرىشنى ئۆگىتىش ئىنتايىن قىيىن ئىش. بۇنىڭدا ئاساسلىقى ئاتا ـ ئانىلارنىڭ بىلدۈرمەي تەسىر كۆرسىتىشىگە تايىنىمىز. بالىلىق مەزگىلىدىكى بالىلارغا نسبەتەن ئېيتقاندا، مەدەنىي، ئەدەپلىك سۆزلەرنى ئىشلىتىشنى ئۆگىنىش بۇ مەزگىلدىكى ئاساسلىق ۋەزىپە، ئەدەپلىك سۆزلەرنى ئىشلىتىشنى ئۆگىنىش بالىلارنىڭ ئىجتىمائىي ئالاقە پائالىيىتىنىڭ باشلىنىشى ھېسابلىنىدۇ. بۇنىڭ بالىلارنىڭ كەلگۈسىدىكى كىشىلىك مۇناسىۋەت ئالاقىسىدە زور پايدىسى بار.

باشقىلارنى ماختاشنى ئۆگىنىۋېلىش

كىچىك كارلىنىڭ نۇرغۇن كىچىك دوستلىرى بار ئىدى. ئاللېبي شۇ دوستلىرىنىڭ بىرى ئىدى. بىر قېتىم كىچىك كارل بىر قورغان سالماقچى بولدى، ئەمما ئۇ ئۆزى يالغۇز سالالمىغاچقا، ئاللېيدىن ياردەم سورىدى. لېكىن ئاللېبي ئېھتىياتسىزلىقتىن سېلىپ بولغان قىسمىنى بۇزۇۋەتتى. كىچىك كارلنىڭ ئاچچىقى كېلىپ، ئاللېينى «كالانپاي» دەپ تىللىدى، ئاللېبي ئازابلانغىنچە كېتىپ قالدى. كارل ۋېتىر بۇ ئىشنى بىلگەندىن كېيىن، كىچىك كارلغا: «ئەتە قورغان ياسىغاندا ئاللېبي قىلىپ باقسۇن، سەن ئۇنىڭ قانداق ياسايدىغانلىقىنى كۆرۈپ باق» دېدى. ئەتىسى كىچىك كارل ئاللېينى ئىزدەپ بېرىپ، ئۇنىڭدىن كەچۈرۈم سورىدى ھەم ئۇنىڭ بىلەن يەنە قورغان ياسىدى. كىچىك كارل پات ـ پات ئاللېينى «ياخشى قىلۇاتسەن» دەپ ماختاپ قويدى. ئاللېيمۇ تونۇگۈنكىگە ئوخشاش كالانپايلىق قىلماي، قورغاننى تېز پۈتكۈزۈۋەتتى. ئىشتىن كېيىن كىچىك كارل دادىسىغا: «ئويلىماپتىمەن، مەن ئۇنى بىر نەچچە ئېغىز ماختاپ قويسام، ئۇ باشقا بىر ئادەمگە ئۆزگىرىپ قالغاندەك بولۇپ قالدى، ئۇ ھەقىقەتەن قالتىس ياسىدى» دېدى. كارل ۋېتىر كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ: «ئوغلۇم، مۇنداق بىر پىرنىسىپنى بىلىۋال، ھەرقانداق ئادەم باشقىلارنىڭ ئىلھامىغا ۋە مۇئەييەنلەشتۈرۈشگە موھتاج» دېدى.

باشقىلارنىڭ ئېتىراپ قىلىشىغا، مۇئەييەنلەشتۈرۈشگە ئېرىشسە ئادەم ئىنتايىن كۆڭۈللۈك ھېس قىلىدۇ. دەل ۋاقتىدا بېرىلگەن ماختاش ۋە ئىلھام ئۈلارغا بولغان ھۆرمەت بولۇپلا قالماي، يەنە بىر قوزغاتقۇچ كۈچ. بالا ئۆسۈپ يېتىلىش جەريانىدا بالىنى ئېتىراپ قىلىش ۋە ئۇنىڭغا ئىلھام بېرىش ئىنتايىن مۇھىم. بۇ ئۈلارنى ئۆزىگە ئىشىنىدىغان قىلىدۇ، ھەم ياخشى يۇنىلىشتە تەرەققىي قىلدۇرىدۇ. باللارغا باشقىلارغا قانداق ئىلھام بېرىش ۋە باشقىلارنى قانداق ماختاشنى ئۆگىتىش باللارنىڭ كىشىلىك ئالاقىسىدىكى مۇھىم دەرسلەرنىڭ بىرى. بالا باشقىلارنى ماختاشنى ئۆگىنىۋالسا، تېخىمۇ كۆپ ئادەملەرنىڭ ياخشى كۆرۈشى ۋە ياردىمىگە ئېرىشەلەيدۇ.

گەپ ئاڭلايدىغان بالا

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: كىچىك سوۋغا

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار بالا بىلەن بىر پىلان تۈزىدۇ، مەسىلەن: كۆپچىلىك بىرلىكتە ئۆي ئىشىنى قىلىش، ئۆزى ئويۇنچۇقلىرىنى يىغىشتۇرۇش ياكى ئاتا ـ ئانىسى بىلەن بىر ئىشتىن تەڭ بەھرىلىنىش.

2. بالا يۇقىرىقىدەك مەلۇم بىر ئىشنى قىلىۋاتقاندا، مەسىلەن: ئۆزى ئويۇنچۇقلىرىنى يىغىشتۇرۇۋاتقاندا ياكى ئاتا ـ ئانىسىغا بىر «ياخشى ئىش» نى دەپ بېرىۋاتقاندا، ئاتا ـ ئانىلار دەرھال ئىلھام بەرسە ياكى ماختىسا، بالىنىڭ ئىجابىي ھەرىكىتىنى كۈچەيتكىلى بولىدۇ.

3. بالىنىڭ توغرا ھەرىكىتىنى دەل ۋاقتىدا ماختىغاندا، ئۇنىڭ ئالڭ ۋە پائالىيىتىنى كۈچەيتكىلى بولىدۇ. ئاتا ـ ئانىلار دائىم ماختاش ۋە ئىلھام بېرىش ئارقىلىق بالىلارغا باشقىلارنىڭ ئارتۇقچىلىقىغا قانداق مۇئامىلە قىلىشنى ئۆگەتسە بولىدۇ.

باشقىلارنى ماختىيالايدىغان بولۇش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ھەممە ئادەم باشقىلارنى ماختاشنى ئۆگىنىۋېلىشى، باشقىلارنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى بايقاشنى ئۆگىنىۋېلىشى كېرەك.

2. ئاتا ـ ئانىلار بالىنىڭ كۈبەك ئويناۋاتقانلىقىنى كۆرگەندە «ياسىغان قەلئەيىڭ بەك چىرايلىق بوپتۇ» دەپ ماختىسا بولىدۇ.

3. بالكوندىكى گۈللەر ئېچىلغاندا، بالا: «بوۋام ئۆستۈرگەن گۈللەر بەك چىرايلىقكەنغۇ!» دەپ ماختىسا بولىدۇ.

4. بىر ئېغىز ئاددىي مەدھىيە سۆزنىمۇ كىشىنى بەك خۇشال قىلىدۇ. ئەگەر ئائىلە ئەزالىرىنىڭ ھەممىسى ھەر ۋاقىت باشقىلارنى ماختاشقا ئادەتلەنسە، ئۇنداقتا ئائىلە كەيپىياتى ئىنتايىن ئىناق، ئىللىق بولۇپ، بالىلارنىڭ جىسمانىي ۋە روھىي جەھەتتىن ساغلام ئۆسۈپ يېتىلىشىگە پايدىلىق بولىدۇ.

بالىغا باشقىلارغا ئىلھام بېرىش ۋە ماختاشنى ئۆگىتىش ئۈچۈن، ئاتا ـ ئانىلار ئاۋۋال ئۆزىنىڭ بالىسىنى ماختاش ۋە ئۇنىڭغا ئىلھام بېرىش كېرەك. بالا ئاتا ـ ئانىسىنىڭ تەسىرىگە ئۇچرايدۇ، شۇنىڭ بىلەن بالىمۇ باشقىلار بىلەن ئالاقە قىلىش جەريانىدا ئاسانلا باشقىلارنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى بايقاپ، ئاتا ـ ئانىسىغا ئوخشاش باشقىلارغا ئىلھام بېرىدىغان ۋە ماختايدىغان بولىدۇ. بالىنىڭ ئالاقە ئىقتىدارى، بالىلار ئارىسىدىكى دوستلۇق كۈچىيىدۇ.

6 - بۆلەك

پەزىلەت تەربىيەسى

5. بالىلارغا مىننەتدار بولۇشنى ئۆگىتىش كېرەك

مىننەتدار بولۇشنى بىلىش تۇرمۇشنى تېخىمۇ گۈزەل قىلىدۇ. باشقىلارنىڭ كەمچىلىكىنى، ئۆزىنىڭ ئارتۇقچىلىقىنىلا كۆرۈش كىشىدە ئاغرىنىش ھېسسىياتى پەيدا قىلىدۇ. كىچىك بالىلارمۇ بۇنىڭ سىرتىدا ئەمەس. بىراق بىز بۇ دۇنياغا مىننەتدارلىققا تولغان قەلب بىلەن مۇئامىلە قىلالساق، دۇنيانىڭ ھەقىقەتەن گۈزەللىكىنى بايقايمىز.

ھېسداشلىقنى بىلىش تولىمۇ مۇھىم

بىر كۈنى كىچىك كارل ئۆيىدە يالغۇز قالدى، ئۇ بېقىۋاتقان كۆچۈكنى ھويلىغا باغلاپ قويدى. ئۆزۈن ئۆتمەي، يامغۇر يېغىپ كەتتى، بىراق كىچىك كارل كۆچۈكنى ئۆيگە ئەكىرمىدى. كۆچۈك سىرتتا قاۋاپ كەتتى. مۇزدەك يامغۇر ئۈنى توغلىتىۋەتكەنىدى. بۇ چاغدا كىچىك كارلنىڭ ئاپىسى قايتىپ كېلىپ، كۆچۈكنى ئۆيگە قايتۇرۇپ ئەكىردى. ئۇ كىچىك كارلدىن: «نېمىشقا كۆچۈكنى يامغۇردا قويۇپ قويدۇڭ؟» دەپ سورىدى. ئوغلى پەرۋاسىزلىق بىلەن: «ئۇنتۇپ قاپتىمەن» دېدى. ئانىسى ئۇنىڭ يالغان ئېيتقانلىقىنى بىلىپ، ئۇنىڭدىن يەنە: «كۆچۈكنىڭ قاۋۇغىنىنى ئاڭلىمىدىگىمۇ؟» دەپ سورىدى. كىچىك كارل ئۆزىنى ئاقلاپ: «كۆچۈك سىرتتا قالسا ھېچنېمە بولمايدۇ» دېدى.

ئانىسىنىڭ ئاچچىقى كېلىپ: «ھېچنېمە بولمايدۇ؟ مۇشۇ يامغۇردا سىرتتا بىردەم تۇرۇشنى خالامسەن؟» دېدى. «خالمايمەن» دېدى كىچىك كارل. «سەن خالمايسەنغۇ، نېمىشقا كۆچۈكنى يامغۇردا قويدۇڭ؟ قارا، ھاۋا شۇنچە سوغۇق تۇرسا، كۆچۈك ئاغرىپ قالمامدۇ. ناۋادا بىرسى سېنى يامغۇردا قويۇپ، ئاغرىتىپ قويسا، مەن قانچىلىك ئازابلىناتتىم!» دېدى ئاپىسى.

كىچىك كارل ئانىسىنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ، بېشىنى تۆۋەن سالدى. ئۇ ئۆزىنىڭ خاتالىقىنى تونۇدى ھەم بۇنىڭدىن كېيىن چوقۇم دىققەت قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

ھېسداشلىق قىلىشنى بىلىدىغان بالىلار تېخىمۇ ئاسان دوست تۇتالايدۇ، باشقىلارمۇ بۇنداق بالىلارنى ئاسان ياقتۇرىدۇ. بالىلارغا ھېسداشلىق قىلىشنى ئۆگىتىشنى كىچىكىدىن باشلاش، تۇرمۇشتىكى ئەڭ كىچىك ئىشلاردىن باشلاش كېرەك. بالىلار مەيلى كىچىك ھايۋان، كىچىك ئۆسۈملۈك بولسۇن، ياكى كىچىك دوست، بۇۋاي ـ مومايلار بولسۇن، ھەممىسىگە ھېسداشلىق قىلىدىغان بىر گۈزەل قەلب بىلەن مۇئامىلە قىلىشنى ئۆگىنىۋېلىشى كېرەك.

لاتا قونچاق يىقىلىپ چۈشتى

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: لاتا قونچاق

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار بالا بىلەن بىردىن لاتا قونچاق ئېلىپ ئويناڭلار، رول ئېلىش ھەر خىل شەكىلدە بولسا بولىۋېرىدۇ.

2. ئويۇن جەريانىدا، ئاتا ـ ئانىلار قولىدىكى لاتا قونچاقنى ئېھتىياتسىزلىقتىن (قەستەن) تاشلىۋېتىدۇ ھەم «ۋايجان بەك ئاغرىپ كەتتى» دېگەچ، بالىنىڭ قانداق ئىنكاس قايتۇرىدىغانلىقىغا دىققەت قىلىدۇ.

3. بالا «بىر يېرىگىز ئاغرىدىمۇ، سىزنى يۆلەپ قويايلى!» دېگەندە، ئاتا ـ ئانىلار دەرھال بالىنىڭ بۇ ھەرىكىتىنى مۇئەييەنلەشتۈرىدۇ ۋە ئىلھام بېرىدۇ: ئەگەر بالىدا ھېچقانداق ئىنكاس بولمىسا، ئاتا ـ ئانىلار بالىغا: «كىچىك دوست يىقىلىپ كەتتى، ئۇنى دەرھال يۆلەپ قويۇشىگىز كېرەك» دەپ يېتەكچىلىك قىلىش كېرەك.

بېلىقنى بېقىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: بېلىق قاچىسى، سۇ ۋە ئوت ـ چۆپ، بىر نەچچە تال بېلىقچان

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار بالا بىلەن بېلىقچاننىڭ «ئۆي»ىنى ئورۇنلاشتۇرىدۇ.

2. ئاتا ـ ئانىلار بالىنى سۇ مەھسۇلاتلىرى دۇكىنىغا ئېلىپ بېرىپ، بىر نەچچە تال بېلىق سېتىۋالىدۇ.

3. بېلىق بېقىشتا ئىدىشتىكى سۇنى چوقۇم ۋاقتىدا ئالماشتۇرۇش، بېلىقچانلارغا ۋاقتىدا يەم بېرىش، بېلىق ئىدىشىنى يۇيۇش كېرەك. شۇڭا ئاتا ـ ئانىلار بالىلارغا ۋەزىپە ئورۇنلاشتۇرۇش، مۇشۇ ئۇسۇللارنى بالىلارغا تەپسىلىي ئۆگىتىش كېرەك.

4. بېلىق بېقىش جەريانىدا بېلىقچانلار سۇغا ماسلىشالمايۋاتقىلىق مۇمكىن. ئاتا ـ ئانىلار بۇ پۇرسەتتە بالىلارغا تەبىئەتنىڭ ھايات ـ مامات قانۇنىيىتىنى چۈشەندۈرۈش كېرەك.

كىيىم ئىئانە قىلىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: بالىنىڭ كىيىمى، ئويۇنچۇق قاتارلىقلار

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار تېلېۋىزور، گېزىتىلەردىن پايدىلىنىپ، بىر قىسىم نامرات رايون ياكى ئاپەتكە ئۇچرىغان رايونلارنىڭ رەسىمى ۋە خەۋەرلىرىنى بالىغا كۆرسىتىپ، ئۇ يەردىكى كىچىك دوستلارنىڭ كىيىمى، يەيدىغان تاماقى، ئوينايدىغان ئويۇنچۇقى يوقلۇقىنى ئېيتىپ، بالىلاردىن ئۆلارغا ياردەم قىلىشنىڭ زۆرۈر ياكى ئەمەسلىكىنى سورايدۇ.

2. بالىلار «نېمىشقا ئۇ يەردىكى بالىلارنىڭ ئاتا ـ ئانىسى ئۆلارغا ئېلىپ بەرمەيدۇ؟» دەپ سورىشى مۇمكىن، ئاتا ـ ئانىلار سەۋرچانلىق بىلەن بالىلارنىڭ سوئالىغا جاۋاب بېرىشى، ئېنىق چۈشەندۈرۈشى ھەم كىچىك دوستلارغا قانداق ياردەم بېرىشكە يېتەكچىلىك قىلىش كېرەك.

3. بالىلارغا نىسبەتەن ئۆزىنىڭ كىيىمى، ئويۇنچۇقىنى باشقىلارغا بېرىش تەس ئىش. ئاتا ـ ئانىلار بالىلارغا ھېسداشلىق قىلىشنى ئۆگىتىشى، ئاندىن بۇ كىيىم ۋە ئويۇنچۇقلارغا ئاشۇ كىچىك دوستلارنىڭ ئېنتايىن ئېھتىياجلىق ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈشى كېرەك.

بالىنى ئىئانە قىلىشقا قاتناشتۇرۇش جەريانىدا، ئۇنىڭغا باشقىلارغا ياردەم بېرىشنىڭ خۇشاللىق ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدۇرۇش كېرەك. ئۇنىڭدىن باشقا نامرات رايوندىكى بالىلارغا خەت يېزىشىمۇ، بالىلارنى ناھايىتى خۇشال قىلىدۇ.

ئاتا ـ ئانىلار بالىغا «سەرەڭگە ساتقۇچى قىزچاق» قاتارلىق ھېكايىلەرنى سۆزلەپ بېرىپ، بالىنىڭ ھېسداشلىقىنى قوزغاش كېرەك. بالىغا گۈل ـ گىياھ ئۆستۈرگۈزۈپ، كىچىك ئەرمەك ھايۋانلارنى باققۇزۇش ئارقىلىقمۇ ھېسداشلىق قىلىشنى ئۆگەتكىلى بولىدۇ.

توقۇنۇشنى بىر تەرەپ قىلىش

كىچىك كارلىنىڭ ھامما ئاچىسى ئوغلى ھېنرىنى ئېلىپ ئۆلارنىڭ ئۆيىگە يوقلاپ كەلدى. ھېنرى كىچىك كارلدىن ئىككى ياش چوڭ بولۇپ، بىلىملىك بالا ئىدى. ئىككىسى بىرگە ئويناپ، تېزلا ياخشى دوستلاردىن بولۇپ قالدى.

ئىككىسىنىڭ بىللە تۇرغان ۋاقتى ئۇزارغانچە، زىددىيەت كۆرۈلۈشكە باشلىدى، دەسلەپتە چىداپ تۇرۇپ يول قويۇشتى، كېيىن تاكاللىشىپ قالدى، ئاخىردا ئۇرۇشۇپ كەتتى.

بىر كۈنى كىچىك كارل بىلەن ھېنرى دوختۇرخانىدا ئۇرۇشۇپ كەتتى. چوڭلار دەرھال بېرىپ ئۇلارنى ئاجرىتىۋېتىپ، سەۋەبىنى سوردى. ئۇلار بىر تاربخي ۋەقەنى تالىشىپ قېلىپ، بىر- بىرىنى قايىل قىلالماي، ئۇرۇشۇپ كەتكەنىدى. چوڭلارنىڭ چۈشەندۈرۈشى ۋە پەند- نەسىھىتى قىلىشى بىلەن كىچىك كارل بىلەن ھېنرى ئۆزىنىڭ خاتالىقىنى تونۇدى، ئۇرۇشۇشنىڭ مەسلىنى ھەل قىلالمايدىغانلىقىنى ئېتىراپ قىلدى ۋە ئاۋۋالقىدەكلا ئەپلىشىپ قالدى.

بالا دوستلىرى بىلەن ئالاقلىشىش جەريانىدا، توقۇنۇش ۋە ئىختىلاپ يۈز بېرىشى مۇمكىن. بۇنداق ئەھۋالدا ئاتا- ئانىسىنىڭ پوزىتسىيەسى ۋە بىر تەرەپ قىلىش ئۇسۇلى ناھايىتى مۇھىم. شۇڭا بالىنىڭ ئۇرۇشۇش قىلمىشىغا ئالدىراپ يەكۈن چىقارماسلىق لازىم.

بالىلار ئۇرۇشۇپ قالغاندا، ئاتا- ئانىلار ئاۋۋال بالىلارنىڭ ئۇرۇشۇش سەۋەبىنى ئېنىقلاش، ئاندىن ھەل قىلىش ئامالىنى ئىزدەش لازىم. ئەمەلىيەتتە بالىلارنىڭ ئالاقلىشىش جەريانىدىكى ئۇرۇشۇشى ئۇلارنىڭ كوللېكتىپ ئالاقىدىكى ماسلىشىش ۋە زىددىيەتلەرنى ھەل قىلىشنىڭ بىر خىل ۋاستىسى. بالا بۇ خىل زىددىيەتلەرنى ھەل قىلىش جەريانىدا، ئۇزىنىڭ كۆزقارىشىدا قانداق چىڭ تۇرۇشنى، باشقىلار بىلەن قانداق رىقابەتلىشىشنى، بىر- بىرى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى قانداق تەڭشەشنى ئۆگىنىۋالىدۇ، يەنە سەۋر- تاقەت ۋە يول قويۇشنى، ئۆزىنى لايىقىدا نامايان قىلىشنى ئۆگىنىدۇ.

شۇڭا بالىلار ئالاقە جەريانىدا تاكاللىشىپ ياكى ئۇرۇشۇپ قالسا، بەك ئېغىر بولمىسلا، ئاتا- ئانىلار كۆپ ئارىلاشماسلىقى، بالىلار ئۆزى ھەل قىلىشى كېرەك. ئەگەر بالىلار قاتتىق ئۇرۇشۇپ قالسا، ئاتا- ئانىلار ئۇلارنى چەكلىشى، بالىلارنىڭ زەخمىلىنىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىشى، ئاندىن سەۋەبىنى سوراشى، ئۇلارنىڭ زىددىيەتنى ھەل قىلىشقا ياردەم بېرىشى كېرەك.

دوستلۇق ناخششى

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. بىر نەچچە كىچىك دوست چەمبەر شەكلىدە تىزىلىدۇ، ھەربىرىنىڭ ئارىسىدا يېرىم بىلەك ئارىلىق قويۇش كېرەك.

2. باللار ناخششى ئوقۇلىدۇ:

كېلىڭلار دوستلار كېلىڭلار،

ئوك قولىڭىزنى ئاسمانغا، ئالدىغا، كەينىگە،

چەمبەر بولۇپ تىزىلايلى، كېلىڭلار دوستلار كېلىڭلار،

بەدىنىمىزنى تولغايلى، ئوڭغا، سولغا، چەمبەر بولۇپ ئولتۇرايلى.

3. كىچىك دوستلار ناخشىنى بىر تەرەپتىن ئوقۇپ، بىر تەرەپتىن ھەركىتىنى ئىشلەيدۇ. پۈت ـ قول ھەركىتى ئىشلىنىدىغانلىقتىن، ئويۇن جەريانىدا كىچىك دوستلار ئۆز ئارا ئۇرۇلۇپ كېتىپ، جىدەللىشىپ قېلىشى مۇمكىن، جىدەل ئېغىر بولمىسلا، ئاتا ـ ئانا ئارىلاشماسلىقى، كىچىك دوستلار مەسلىنى ئۆزى ھەل قىلىشنى ئۆگىنىشى لازىم.

پاس بېرىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: رېزىنكە توپ

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئويۇننى ئالتە ياكى سەككىز (جۈپ بولۇش كېرەك) كىچىك دوست ئويناىدۇ، بۇ بىر نەچچە كىچىك دوست ئىككى گۇرۇپپىغا بۆلۈنىدۇ، ئاتا ـ ئانىلار يېتەكچىلىك قىلىدۇ.

2. ھەربىر گۇرۇپپىدىكى كىچىك دوستلار ئايرىم چەمبەر شەكىلدە ئۆرە تۇرىدۇ، ھەربىر گۇرۇپپىدىكى كىچىك دوستلار توپنى چەمبەر ئىچىدە پاس بېرىپ تۆت قېتىم ئېلىشىدۇ، توپ يەرگە چۈشۈپ كەتسە بولمايدۇ، ئەگەر يەرگە چۈشۈپ كەتسە پاس بېرىشنى قايتىدىن باشلاش كېرەك.

3. ئاۋۇال ۋەزىپىنى تاماملاپ بولغان گۇرۇپپىدىكى كىچىك دوستلار بىرلا ۋاقىتتا «تاماملاپ بولدۇق» دەپ ۋارقىرايدۇ.

4. ئاۋۇال ۋەزىپىنى ئورۇنلاپ بولغان كىچىك دوستلار يەنە ۋەزىپىنى ئورۇنلاپ بولالمغان ھېلىقى گۇرۇپپىغا «غەيرەت قىل» دەپ مەدەت بېرىشى كېرەك.

كۆچ ئۆلاپ يۈگۈرۈش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: بىر نەچچە تال تۇماق

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار بىر كەلكە جايىنى تېپىپ، تاق، جۈپ سان بويىچە كىچىك دوستلارنى ئىككى گۇرۇپپىغا بۆلۈپ، ئىككى قاتار قىلىپ تىزىدۇ.

2. ھەربىر قاتارنىڭ ئالدىدىكى ئادەم يەردىن بىر تال كۆچ ئۆلاپ يۈگۈرۈش كالتىكىنى ئېلىپ كەينىدىكى ئادەمگە بېرىدۇ، ئىككىنچى ئادەم ئالغاندىن كېيىن دەرھال كەينىدىكى ئۇچىنچى ئادەمگە بېرىدۇ، تەرتىپ بويىچە داۋاملىشىدۇ.

3. بىرىنچى ئادەم كۆچ ئۆلاپ يۈگۈرۈش كالتىكىنى ئىككىنچى ئادەمگە يەتكۈزۈپ بەرگەندىن كېيىن، دەرھال ئىككىنچى كۆچ ئۆلاپ يۈگۈرۈش كالتىكىنى ئېلىپ، ئوخشاش تەرتىپ بويىچە يەتكۈزۈپ بېرىدۇ، بەش تال كۆچ ئۆلاپ يۈگۈرۈش كالتىكىنى يەتكۈزۈپ بېرىپ بولغاندىن كېيىن، قاتارنىڭ ئەڭ ئاخىرىدىكى ئادەم ئەڭ ئاخىرقى كۆچ ئۆلاپ يۈگۈرۈش كالتىكىنى ئېلىپ ئاخىرقى نۇقتىغا يۈگۈرىدۇ.

4. ئەڭ ئاۋۋال ئاخىرقى نۇقتىغا يۈگۈرۈپ بارغان گۇرۇپپا غەلبە قىلغان بولىدۇ، يەتكۈزۈپ بەرگەندە كۆچ ئۆلاپ يۈگۈرۈش كالتىكىنى چۈشۈرۈپ قويۇشقا بولمايدۇ، چۈشۈرۈپ قويسا بىرىنچى ئادەم قايتىدىن قولدىن ـ قولغا بېرىدۇ.

ئويۇن بالىلارنىڭ ئاساسلىق پائالىيىتى. ئويۇن جەريانىدا بالىلار ئاسانلا قىزىرىشىپ قېلىشى مۇمكىن. بۇنى ھەل قىلىشنىڭ ئۇسۇلى بالىنى ئۆيگە قامap قويۇپ، باشقىلار بىلەن ئوينىغىلى قويماسلىق ئەمەس، بەلكى ئۇنى كوللېكتىپ ئويۇنلارغا ئاكتىپ قاتناشتۇرۇش. بالا كوللېكتىپ ئويۇندا باشقىلار بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى قانداق بىر تەرەپ قىلىشنى، يولۇققان زىددىيەتلەرنى قانداق ھەل قىلىشنى ئۆگىنىدۇ. بالىلارغا كۆپىنچە ھاللاردا پەقەت كۆپچىلىكنىڭ كۆچىگە تايانغاندىلا ئاندىن ۋەزىپىنى ئورۇنلىغىلى بولىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈش، بالىلاردا قەدەممۇ قەدەم ئىتتىپاقلىق روھى يېتىلدۈرۈش كېرەك.

ھەممە ئادەمنىڭ ئارتۇقچىلىقى بولىدۇ

كىچىك كارل بىر مەزگىل باشقىلارنى كەلسە - كەلمەس تەنقىدلەيدىغان بولۇۋالغانىدى. چۈنكى ئۇ باشقىلارنى ئۆزىگە يەتمەيدۇ دەپ قارايتتى. بىر قېتىم ئۇ ئىككى قىزنىڭ ئۇسسۇل ئوينىغىنىنى كۆرۈپ: «بۇ ھەرىكەت تۇغرا ئەمەس، ئاۋۇ قىياپەت خاتا» دېدى. بۇ ۋاقىتتا قىزلار ئۇنىڭغا: «ئەمىسە سەن ئوينىپ باقە» دېدى. كىچىك كارل تۇزۇت قىلمايلا ئوينىپ كەتتى. ئۇ ئوغۇل بالا بولغاچقا، قىزلارغا ئوخشاش ئۇنچىۋالا نازلىق ئوينىيالمىدى، شۇنىڭ بىلەن قىزلار ئۇنىڭ ئۇسۇلىنى «قوپال» دېدى. كىچىك كارل قىزلار بىلەن قاتتىق مۇنازىرىلىشىپ كەتتى، ئۇ ئوغۇل بالا بولغاچقا ئاۋازى تەبىئىيلا قىزلارنىڭكىدىن چوڭ، كۆچلۈك چىقاتتى. قىزلار ئامال يوق توختاپ قېلىشتى.

بىز باشقىلارنىڭ قىلغانلىرىدىن قانداق ھۆزۈرلىنىشنى ئۆگىنىۋالغاندا، ئاندىن ئۆزىمىزنى چوڭ تۇتمايدىغان بولىمىز. بالىلاردا ماختانچاقلىق، تاكاللىششتەك يامان ئىللەتلەر ئاسانلا پەيدا بولۇپ قالىدۇ، بىراق باشقىلارنىڭكىدىن قانداق ھۆزۈرلىنىشنى ئۆگىنىشى تەس. بۇ جەھەتتە ئاتا - ئانىلار بالىنى كۆپرەك يېتەكلىشى كېرەك. بالىلارغا كەڭ قورساقلىق، كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاش، باشقىلارنى ھۆرمەتلەش ۋە چۈشىنىش، كۆڭۈل بۆلۈش، ئاسراشنى ئۆگىتىپ، ئاستا - ئاستا باشقىلاردىن ھۆزۈرلىنىشنى ئۆگىتىش كېرەك.

دوستۇم بەك قالتىس

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار بالىغا: «ياخشى دوست ھەققىدە پاراڭلىشايلى، سىزنىڭ قانچە ياخشى دوستىڭىز بار؟» دەيدۇ. ئەگەر بالا دوستلۇقنىڭ مەنىسىنى چۈشەنمىسە، «سىز بىللە ئويناشنى ياخشى كۆرىدىغان ئادەم كىم؟» دەپ چۈشەندۈرسە بولىدۇ.

2. ئاتا ـ ئانىلار ئاۋۇال بالىغا: «مېنىڭ ياخشى دوستۇم پالانى، ئۇنىڭ ئۇزۇن چېچى بار، مەن ئۇنىڭ ناخشىسىنى ياخشى كۆرىمەن» دېسە بولىدۇ.

3. ئاتا ـ ئانىلار بالىدىن: «كىم بىلەن ئويناشنى ئەڭ ياخشى كۆرىسىز، نېمىشقا ئۇنىڭ بىلەن ئويناشنى ياخشى كۆرىسىز، ئۇنىڭ باشقىلار ياخشى كۆرىدىغان قانداق يەرلىرى بار؟» دېگەنلەرنى سوراپ، سۆزلەشكە يېتەكلىشى كېرەك.

4. يۇقىرىقىدەك ئۇسۇللار ئارقىلىق قانداق دوست بولۇش، باشقىلارنىڭ ئارتۇقچىلىقىدىن قانداق زوق ئېلىشنى ئۆگەتسە بولىدۇ.

باشقىلارنىڭكىنى كۆرۈش

ماس كېلىدىغان يېشى: 4 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالا بىر سەنئەتنى ئۆگىنىشنى باشلىغاندا، ئاۋۋال بالىنى ئېلىپ ئۇنىڭدىن چوڭراق بالىلارنىڭ ئەسىرىنى كۆرۈشكە ئاپىرىش، مەسىلەن: ئۇنىڭغا باشقىلارنىڭ سىزغان رەسىمنى، ئويىنغان ئۇسۇلىنى كۆرسىتىش.

2. بالا كۆرۈۋاتقاندا ئاتا ـ ئانىلار بالىغا ئىنچىكە كۆزىتىشنى ئېيتىش، ھەم بالىنى باشقىلارنىڭ ئەسىرىنىڭ ئارتۇقچىلىقىدىن زوق ئېلىشقا ئۇندەش.

3. ئەگەر بالا باشقىلارنىڭ ئەسىرى ھەققىدە تەسىراتقا ئىگە بولالمىسا ياكى ئېيتالمىسا، ئاتا ـ ئانىلار بۇ ئەسەرلەرنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى كونكرېت كۆرسىتىپ بەرسە بولىدۇ، بالىغا ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ نۇرغۇن مەشىقلەر ئارقىلىق، ئاندىن ھازىرقى نەتىجىگە ئېرىشكەنلىكىنى دېيىش كېرەك.

4. ئاتا ـ ئانىلار مۇشۇ پۈرسەتتە: «ئۇلارنىڭ قالتىسلىقىغا قارىماڭ، پەقەت تىرىشىڭلار، ئەستايىدىل ئۆگەنسىڭلار، سىزمۇ ئۇلارغا ئوخشاش قالتىس بولالايسىز» دەپ ئىلھام بېرىش كېرەك.

ھازىرقى ئائىلىلەردە بىر ياكى ئىككىلا بالا بار، شۇڭا ئاتا ـ ئانىلار ئائىلىق ياكى ئاگىسىز ھالدا بالىغا زىيادە ئامراقلىق قىلىدۇ. بۇ خىل ئامراقلىق ئىچىدە چوڭ بولغان بالا تەبىئىيلا ئۆزىنى ئەڭ مۇنەۋۋەر، باشقىلارنى ئۆزىگە يەتمەيدۇ دەپ قارايدۇ. بالىلارنىڭ ئۆزىگە ئىشىنىشى ياخشى ئىش، بىراق ھەددىدىن زىيادە ئىشىنىش بالىلارنى مەنمەنچى قىلىپ قويىدۇ. نېمە ئىش قىلسۇن باشقىلار مېنىڭ ئالدىمغا ئۆتەلمەسلىكى كېرەك دەپ قارايدۇ. ناۋادا بىرەر ئىشتا باشقىلارغا يېتەلمىسە ياكى مۇسابىقىدە بىرىنچى بولالمىسا، خاپا بولىدۇ، ئاچچىقلايدۇ، يەنە باشقىلار بىلەن تاكاللىشىدۇ. بۇنى ھەل قىلىش ئۈچۈن بالىلارغا باشقىلاردىن قانداق زوق ئېلىشنى، باشقىلارنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى قانداق بايقاشنى ئۆگىتىش كېرەك.

باشقىلارغا رەھىمتىنى بىلدۈرۈش كېرەك

كىچىك كارلىنىڭ تالانتىنى ھۆكۈمەت قارمىقىدىكى مېرسىبۇرگ ئوتتۇرا مەكتىپىنىڭ مۇدىرى فولەنز بىلگەندىن كېيىن، ئۇ نۇرغۇن ئىناۋەتلىك، مەرتىۋىسى يۇقىرى ئەپەندىلەرگە كىچىك كارلىنى تونۇشتۇردى. شۇڭا كارل ۋېتىر ئۇنىڭغا رەھمەت ئېيتماقچى بولدى. بېرىشتىن ئاۋۋال كارل ۋېتىر ئوغلىدىن: «سىزچە فولەنز ئەپەندىگە قانداق سوۋغا تەييارلىسام بولار؟» دەپ سورىدى.

كىچىك كارل ئەجەبلەنگەن ھالدا دادىسىدىن: «نېمە ئۈچۈن سوۋغا ئېلىۋالىمىز؟» دەپ سورىدى. كارل ۋېتىر ئۇنىڭغا چۈشەندۈرۈپ: «سوۋغا بېرىش باشقىلارغا ھۆرمىتىنى بىلدۈرگەنلىك، ئۇ مىننەتدارلىقىنى بىلدۈرۈشنىڭ بىر خىل شەكلى» دەپ جاۋاب بەردى.

كىچىك كارل دادىسىغا: «دادا، بۇنداق قىلساق چاكىنىلىق بولمامدۇ؟ مەن نۇرغۇن كىتابلارنى ئوقۇپ بولغان، چوڭ ئىشلارنى قىلىدىغان ئادەم ئۇششاق ئىشلار بىلەن بولۇپ كەتمەسلىكى كېرەك. پەقەت ئىقتىدارى يوق ئادەملەرلا باشقىلارنى مېھماندارچىلىققا تەكلىپ قىلىپ سوۋغا بېرىدۇ. مېنىڭچە، بىز مىننەتدارلىقىمىزنى ئېچىمىزدە بىلىشىمىز كېرەك، ئاندىن ئەڭ ياخشى مىننەتدارلىق بىلدۈرۈش بولىدۇ» دېدى. كارل ۋېتىر مۇنداق دېدى: «ياق ئوغلۇم، بۇ ئويۇڭ پۈتۈنلەي خاتا. بۇنداق قىلساق، باشقىلارنى نەزەرگە ئالمىغان بولىمىز. فولەنز ئەپەندى بىغەر ئالمىغان بىلەن ئۇنىڭ ئائىلىسى بار، ئېھتىمال ئۇنىڭ خانىمى ياكى ئوغلى بىزنىڭ نېمە ئەكەلگەنلىكىمىزگە قارىشى مۇمكىن. ئادەملەر مۇرەككەپ بولىدۇ. ئەگەر مۇشۇ مۇناسىۋەتلەرنى مۇڭاپىق بىر تەرەپ قىلالمىساڭ، كەلگۈسىدە ھەممىلا يەردە دەككەگىنى يەيسەن.»

كىچىك كارل گەرچە ئاتىسىنىڭ گېپىنى پۈتۈنلەي چۈشەنمىسىمۇ، بىراق ئۇ يەنىلا ئاتىسىنىڭ دېگىنى بويىچە فولەنز ئەپەندىگە سوۋغا تەييارلىدى. فولەنز ئەپەندى سوۋغىنى تاپشۇرۇۋالغاندا بەك خۇشال بولدى. ئۇ كىچىك كارلغا: «ھەقىقەتەن ئويلاپمۇ باقمايتىمەن، بىزنىڭ كىچىك كارل كاتتا بىلىم ئىگىسى بولۇپلا قالماي، يەنە تۇرمۇش ئىشلىرىغىمۇ پىششىق ئىكەن. چوڭ بولغاندىن كېيىن چوقۇم زور ئۇتۇق قازىنىسىز» دېدى.

باللىغا مىننەتدار بولۇش، رازى بولۇشنى ئۆگىتىپلا قالماي، يەنە مىننەتدارلىقنى بىلدۈرۈشنىمۇ ئۆگىتىش كېرەك. باشقىلارنىڭ غەمخورلۇقى ۋە ياردىمىگە ئېرىشكەندە، بىر ئېغىز رەھمەت سۆزىنىلا دەپ قويماستىن، يەنە باشقىلارغا سوۋغا بېرىش ئارقىلىقمۇ رەھمىتىنى بىلدۈرگىلى بولىدۇ. باشقىلارغا رەھمىتىنى بىلدۈرۈشنى بىلىش ئادەم بولۇشتىكى ئەڭ ئەھمىيەتلىك ساۋات، رەھمىتىنى بىلدۈرۈشنى بىلگەن ئادەم، تېخىمۇ كۆپ دوستقا ئېرىشەلەيدۇ.

سوۋغا تەقدىم قىلىش

ماس كېلىدىغان يېشى: 3 ~ 6 ياشقىچە

ئويناش ئۇسۇلى

1. ئاتا ـ ئانىلار مومىسىنىڭ تۇغۇلغان كۈنى يېتىپ كېلىش ئالدىدا، بالا بىلەن تاللا بازىرىغا بېرىپ مومىسىغا سوۋغا تاللايدۇ.

2. ئاتا ـ ئانىلار بالىغا: «مومىڭىز ھەر كۈنى ئۆيدە تامىق ئېتىپ، جاپا تارتتى، مومىڭىزغا رەھمەت ئېيتىشىمىز كېرەك، مومىڭىزغا سوۋغا بېرىشىڭىز كېرەكمۇ ـ ئەمەسمۇ؟» دەيدۇ.

3. بالا ئادەتتە ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان ئويۇنچۇق ياكى ئۇششاق ـ چۈششەك يېمەكلىكنى سوۋغا قىلىپ تاللايدۇ. بۇ ۋاقىتتا ئاتا ـ ئانىلار بالىنى يېتەكلىشى، سوۋغا تاللىغاندا قارشى تەرەپ ياخشى كۆرىدىغانلىرى تاللاش كېرەكلىكىنى، ئۆزى ياخشى كۆرىدىغانلىرى تاللىسا بولمايدىغانلىقىنى، ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان نەرسىلەرنى باشقىلارنىڭ ياخشى كۆرۈشى ناتايىن ئىكەنلىكىنى دېيىش لازىم.

4. بالا بىلەن بىرلىكتە مۇزاپىق سوۋغا تاللىنىدۇ، ھەم بالىغا بەخت تىلەش سۆزلىرى ئۆگىتىلىدۇ.

كۆپرەك رەھمەت ئېيتىش كېرەك

ماس كېلىدىغان يېشى: 2 ~ 6 ياشقىچە

كېرەكلىك نەرسىلەر: بالىنىڭ كىيىمى، سوپۇن

ئويناش ئۇسۇلى

1. بالا ئانىسى بىلەن ئۆي ئىشلىرىنى قىلىدۇ. ئانىسى بالىنى بىر نەرسە ئېلىپ بېرىشكە بۇيرۇيدۇ.

2. ئانىسى بالىسىغا: «كىيىمىڭنى ئەكېلىپ بېرەلەمسىز؟» دەيدۇ. بالا كىيىمنى ئېلىپ كەلگەندىن كېيىن، ئانىسى ماختاپ: «رەھمەت» دەيدۇ.

3. ئانىسى بالىنى يەنە سوپۇننى ئەكېلىپ بېرىشكە بۇيرۇيدۇ، ئاندىن يەنە: «رەھمەت» دەيدۇ.

4. ئانىسى كىيىمنى يۇيۇپ بولغاندىن كېيىن، بالىغا: «ئەمدى ماڭا رەھمەت دەڭ» دەيدۇ. بالا ئانىسىغا «رەھمەت» دەيدۇ.

5. ئاتا ـ ئانىلار «رەھمەت» دېگەن سۆز ئارقىلىق بالىنى ماختاش كېرەك. بۇنداق قىلغاندا «رەھمەت» دېيىشنى بالىنىڭ ئادىتىگە ئايلاندۇرغىلى بولىدۇ.

بالا مىننەتدار بولۇشنى بىلگەندىلا، ئاندىن ھەقىقىي مىننەتدارلىقنىڭ نېمىلىكىنى چۈشىنىدۇ. بالىغا مىننەتدارلىقنى دەل ۋاقتىدا ئېپادىلەشنى ئۆگىتىش بالىنىڭ ئالاقە ئىقتىدارىنى يۇقىرى كۆتۈرۈشكە، تېخىمۇ كۆپ دوست تۆتۈپ ئالاقە قىلىشقا پايدىلىق. بالىغا شۇنى بىلدۈرۈش كېرەككى، تۇرمۇشتا مەيلى ئاتا ـ ئانىسى بولسۇن، بوۋا ـ مومىسى بولسۇن، تونۇمايدىغان تاغا ـ ھەدىلەر بولسۇن، ياكى بىلىە ئويناۋاتقان ھەمراھلىرى بولسۇن، پەقەت باشقىلار سىزگە ياردەم قىلسىلا، دەل ۋاقتىدا مىننەتدارلىقىڭىزنى بىلدۈرۈپ، ئۇلارغا رەھمەت دېيىشىڭىز كېرەك.

1814 - يىلى 4 - ئاينىڭ 10 - كۈنى كارل ۋېتىرنىڭ بىر قوللۇق تەربىيەلەپ چىققان ئوغلى كىچىك كارل پەلسەپە پەنلىرى بويىچە دوكتۇرلۇق ئۇنۋانى ئالدى. بۇ ئۇنىڭ ئەمدى 14 ياشقا كىرگەن ۋاقتى ئىدى. يەنە ئىككى يىلدىن كېيىن، قانۇن پەنلىرى دوكتۇرى بولدى. كىچىك كارل هازىرغىچە «دۇنيا جىنىپس رېكورتى قامۇسى» دىكى «ئەڭ ياش دوكتور» رېكورتىنى ساقلاپ كېلىۋاتىدۇ.

كارل ۋېتىر ئوغلى كىچىك كارلنى تەربىيەلەش ئۇسۇلىنى رەتلەپ «كارل ۋېتىرنىڭ پەرزەنت تەربىيەسى» دېگەن كىتابنى يېزىپ چىقىدۇ. ئىككى يۈز يىلدىن بېرى، بۇ كىتابنىڭ تەسىرىدە نۇرغۇن ئاتا - ئانىلار بالىلىرىنى مۇنەۋۋەر ئىختىساس ئىگىسى قىلىپ تەربىيەلەپ چىقتى. بۇلاردىن سىدىس، ۋېنېربار، ۋېينىفورد قاتارلىق دۇنياغا داڭلىق تالانت ئىگىلىرى، جۈملىدىن هەممە ئادەم بىلىدىغان خاروارد قىزى لىيۇ يىتىڭ بار.

بۇ كىتاب «كارل ۋېتىرنىڭ پەرزەنت تەربىيەسى» دېگەن بۇ داڭلىق ئەسەرنىڭ ئىدىيەسىنى ئۈيغۇر ئاتا - ئانىلارغا ئەڭ ئاسان يول بىلەن چۈشەندۈرىدۇ، شۇنداقلا هەربىر بۆلەكتىكى ئىنچىكىلىك بىلەن لايىهەلەنگەن قىزىقارلىق ئويۇنلار ئاتا - ئانىلارنىڭ بالىسىنى تەربىيەلىشىنى زور دەرىجىدە ئاسانلاشتۇرىدۇ.

بۇ كىتاب ئائىلە مائارىپىنى ئاساس قىلغانلىقى ئۈچۈن، نۇرغۇن ئويۇنلاردا 6 ياشقىچە ماس كېلىدۇ، دېيىلدى، لېكىن كۆپ قىسىم ئويۇنلار 12 ياش، هەتتا ئۇنىڭدىن چوڭلارغىمۇ ماس كېلىدۇ.

بۇ كىتاب سىزنىڭ بالىڭىز بىلەن ئويۇن ئويناپ، بالىڭىزنى خۇشاللىق ۋە ئازادىلىك ئىچىدە تالانت ئىگىسى قىلىپ تەربىيەلەپ چىقىشىڭىزدا ياخشى هەمراهىڭىز بولۇپ قالغۇسى.